Стенограммы

XIII Рийгикогу, IV Сессия, Очередное пленарное заседание

Понедельник, 07.11.2016, 15:00

Отредактированная

15:00 Istungi rakendamine
1. 15:09 Arupärimine probleemide kohta riigiettevõtetes ja riigihangetes (nr 251)
2. 15:51 Arupärimine põllutöömasinate liikumise kohta sõiduteel (nr 252)
3. 16:08 Arupärimine Teadus- ja Arendusnõukogu raporti "Eesti ülikoolide, teadusasutuste ja rakenduskõrgkoolide võrk ja tegevussuunad" otsuste rakendamise kohta (nr 253)
4. 16:31 Arupärimine Riigi Kinnisvara AS-i omanduses oleva Patarei kindluse kompleksi kohta (nr 249)
5. 17:18 Arupärimine Riigi Tugiteenuste Keskuse senise tegevuse ja arengu kohta tulenevalt "Riigiülesannete analüüsis" sätestatud eesmärkidest (nr 259)
6. 17:39 Arupärimine korteriühistute võlgnevustega tegeleva töörühma kohta (nr 250)
7. 18:26 Arupärimine Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse tegevuse kohta (nr 267)
8. 19:00 Vaba mikrofon

15:00 Istungi rakendamine

15:01 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, tere päevast! Alustame Riigikogu täiskogu IV istungjärgu 7. töönädala esmaspäevast istungit. Kellel on soovi üle anda eelnõusid või arupärimisi? Kadri Simson, palun!

15:02 Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! 41 Riigikogu liikme nimel on mul üle anda kirjalik nõue umbusalduse avaldamiseks peaminister Taavi Rõivasele. Taavi Rõivase juhitaval valitsusel puudub mõistlik maksu- ja majanduspoliitika. Selle tagajärjel ei ole võimalik Eesti majandust seisakust välja tuua. Seega, peale selle, et on seisak majanduses, on meil võimul seisakuvalitsus, nagu koalitsioonipartnerid seda ka ise avameelselt on nimetanud.
Meil on umbusalduse avaldamiseks päris mitmeid ja väga kaalukaid põhjuseid. Paraku on mul umbusalduse avaldamise nõude tutvustamiseks aega kõigest kaks minutit, seega pean ma tegema valiku. Teil kõigil on võimalik nõude täistekstiga tutvuda Riigikogu koduleheküljel. Kindel on see, et otsustamatus on viinud meid olukorda, kus mitmes asjas vaadatakse ootavalt Riigikogu ja muidugi ka valitsuse poole, aga vastust ei tule. Mainin omavalitsusreformi või haldusreformi. Kohalikud omavalitsused on lõpetamas vabatahtlikku liitumist, teadmata, mis neid ees ootab, milline hakkab olema tulubaas ja millised hakkavad olema ülesanded. Kindlasti on probleem ka tegevusetus maaelu valdkonnas, sest Eesti põllumeestel on olnud mitu ränka aastat järjest, aga mingit abi nad kriisi üleelamiseks pole saanud. Oluline põhjus peaministrit umbusaldada on ka see, et Eesti inimesed on pidevalt hinnanud peaministri tööd mitterahuldavaks, seda on kinnitanud suure valimiga arvamusuuringud. Sellest tulenevalt on Taavi Rõivas täielikult kaotanud opositsiooni usalduse. Me leiame, et ta ei suuda kontrollida enda juhitavat valitsust, mis on juhi puudumise tõttu koostöövõimetu. Umbusaldusavaldusele on alla kirjutanud 40 Riigikogu liiget, üks on lisanud oma allkirja digitaalselt. Aitäh!

15:04 Esimees Eiki Nestor

Andres Metsoja, palun!

15:04 Andres Metsoja

Keskkonnakomisjoni nimel on mul au üle anda atmosfääriõhu kaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnõuga täpsustatakse enampakkumisel saadud tulu kasutamise korda ning lisatakse säte, mille kohaselt võib vahendite kasutaja lubatud heitkoguse ühikutega kauplemisest saadavate vahendite kasutamiseks sõlmida halduslepingu. Seadusesse lisatakse ka säte, mille kohaselt loetakse atmosfääriõhu kaitse seaduse ja välisõhu kaitse seaduse järgi erinevate kauplemissüsteemide alusel saadud vahenditest antud toetuse taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamisel tehtud toetuse tagasinõudmise otsus täitedokumendiks täitemenetluse seadustiku § 2 lõike 1 punkti 21 tähenduses. Aitäh!

15:05 Esimees Eiki Nestor

Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnisson, palun!

15:05 Valitsuse esindaja Heili Tõnisson

Austatud härra esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna viis seaduseelnõu. Esiteks, maksukorralduse seaduse ja elektroonilise side seaduse muutmise seaduse eelnõu. Teiseks, võlaõigusseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Kolmandaks, maksualase teabevahetuse seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Nende kolme seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust rahandusminister Sven Sester. Neljandaks, isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust siseminister Hanno Pevkur. Viiendaks, välisteenistuse seaduse ja avaliku teenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust välisminister Jürgen Ligi. Aitäh!

15:06 Esimees Eiki Nestor

Olen vastu võtnud kuus seaduseelnõu ja ühe nõude umbusalduse avaldamiseks. Kõigi nendega käitume kodu- ja töökorra seaduse kohaselt. Kohaloleku kontroll, palun!

Kohaloleku kontroll

Täiskogul on kohal 90 Riigikogu liiget.

Päevakorra kinnitamine. Austatud Riigikogu, sotsiaalkomisjon on teinud ettepaneku jätta selle nädala kolmapäevasest päevakorrast välja viies päevakorrapunkt, Eestisse lähetatud töötajate töötingimuste seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 256 teine lugemine. Koos selle muudatusega panen hääletusele Riigikogu täiskogu IV istungjärgu 7. töönädala päevakorra. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Päevakorra kinnitamise poolt oli 85 Riigikogu liiget, vastu ei olnud mitte keegi ja erapooletuks jäi 1. Päevakord on kinnitatud.

---

1. 15:09 Arupärimine probleemide kohta riigiettevõtetes ja riigihangetes (nr 251)

15:09 Esimees Eiki Nestor

Arupärimised. Nendest esimese on esitanud Jaanus Karilaid, Kersti Sarapuu, Kadri Simson, Mihhail Stalnuhhin, Vladimir Velman, Enn Eesmaa, Dmitri Dmitrijev, Tarmo Tamm, Erki Savisaar, Jüri Ratas, Anneli Ott, Aadu Must, Viktor Vassiljev, Siret Kotka, Peeter Ernits, Mihhail Korb ja Märt Sults. Arupärijate nimel Jaanus Karilaid, palun!

15:09 Jaanus Karilaid

Head kolleegid! 17 parlamendiliiget tõesti esitasid 21. septembril peaminister Taavi Rõivasele arupärimise, kus käsitletakse mitmeid probleeme riigiettevõtetes ja probleeme riigihangetega. Oleme täheldanud, et peaminister ei reageerinud adekvaatselt Riigikontrolli kriitikale, kui Riigikontroll avaldas auditi Estonian Airi kohta, kuhu ebamõistlikult ja põhimõtteid järgimata on suunatud üle 80 miljoni euro maksumaksja raha. Peaminister ei reageerinud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tegemistele, kui hankelepingut ei täidetud. Hankeleping on sõlmitud, pandud paika kohustused, ajagraafik ja vastutus, aga on näha, et siiamaani on hankeleping täitmata ja peaministrit ei ole see

teema jällegi huvitanud. Samuti on jäänud pikemat aega tähelepanuta rahandusministri ja justiitsministri kirjavahetus. Rahandusminister juhtis juba paar aastat tagasi tähelepanu, et väga suured ressursid liiguvad riigis läbipaistmatult, ilma riigihanketa. Nende probleemide kohta oleme küsinud peaministrilt viis küsimust ja loodame nendele vastust saada. Aitäh!

15:11 Esimees Eiki Nestor
Arupärimisele vastab peaminister Taavi Rõivas. Palun!

15:11 Peaminister Taavi Rõivas
Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Vastan teie 21. septembril esitatud arupärimisele. Aga enne, kui ma lähen arupärimisele vastamise juurde, lubage reageerida arupärijate sissejuhatavale sõnavõtule. Nimelt, te ütlesite, et peaminister ei ole adekvaatselt reageerinud nendele konkreetsetele teemadele, mida te käsitlesite. Kui te seda arupärimist meenutate – tõsi, see on küll juba kuus nädalat tagasi sisse antud –, siis te avastate, et seal on tegemist valdavalt üle-eelmise valitsuse otsustega. Tundub natukene kummaline küsida minult adekvaatset reageeringut üle-eelmise valitsuse otsustele. Aga see selleks. Kui te minu käest midagi küsite, siis ma loomulikult vastan, ükskõik millal Vabariigi Valitsus need otsused langetas, isegi siis, kui need otsused on tehtud kunagi päris ammu.
Esimene küsimus: "Palun andke ülevaade, kui palju tehakse aastas ministeeriumide ja nende allasutuste ning äriühingute poolt tehinguid ilma avatud pakkumuseta!" See, tuleb öelda, on tõepoolest küsimus, mis puudutab praegu ametisolevat valitsust. Arupärimise sissejuhatavast osast ja küsimuse püstitusest ei selgu aga kahjuks päris üheselt, millist ülevaadet täpselt soovitakse. Sellist mõistet nagu "avatud pakkumuseta" ei ole olemas. Kõik valitsusasutused ja äriühingud, kes on riigihankekohustuslased, peavad oma ostud tegema riigihankega, välja arvatud riigihangete seaduses või muudes õigusaktides sätestatud erandlikel juhtudel. Kõik plaanilise järelevalve kontrollaktid on aastate kaupa süstematiseeritult avalikult kättesaadavad riigihangete registri kodulehel. Järelkontrolli tulemustest lähtuvalt on Rahandusministeerium seisukohal, et valdavalt toimuvad ostud riigihankega. 2015. aastal tuvastati järelevalve käigus, et 632 valimisse kuulunud hanke seas oli 20 sellist, millele ei olnud eelnenud nõutavat riigihanget. Riigihange oli korraldamata jäetud üldjuhul hankijate teadmatuse või kogenematuse tõttu. Vaatame kogupilti. Mullu korraldati 10 623 riigihanget kogumaksumusega ligi 2,5 miljardit eurot (siin ei kajastu soetused, mis jäid alla lihthangete piirmäära). Meil on olemas ka tabel, kus on riigihanked jaotatud menetlusliikide kaupa, aga see on väga pikk. Kui teil on selle vastu detailsem huvi, siis saame selle teile saata.
Teine küsimus: "Kellel lasub vastutus seoses Estonian Airi pankrotiga, kus valitsuse heakskiidul toetati lennufirmat Euroopa Liidu reeglite vastaselt 84,9 miljoni euroga?" Minu hinnangul ei saanud toonase valitsuse otsus, mis aitas lennuühendusi tagada, olla põhimõtteliselt vale. Eesti riigil, mis asub Euroopa Liidu äärel, peavad olema otseühendused põhisihtkohtadega, see on hädavajalik nii ettevõtlus- kui ka turismisektori jaoks. Lennundusturg ilma riigi oma lennukompaniita ei paku kaugemas perspektiivis jätkusuutlikku teenust, mida Eesti riigil ja majandusel vaja on ning mis arvestaks meie inimeste reisimisvajadusega nii lennuaegade kui ka sihtkohtade valikul. Estonian Airi või üldse Eesti oma lennukompanii mõju majandusele ühes aastas oli toona eri hinnangutel 0,5–1% SKT-st, s.o 100–200 miljonit eurot aastas. Kui me paneme need arvud viie-kuue aasta perspektiivi, siis me räägime suurusjärgust pool miljardit kuni miljard eurot, mis avaldas positiivset mõju Eesti majandusele. Nii et Eesti riik sai Estonian Airist omal ajal kindlasti rohkem kasu, kui ta pidi sellesse investeerima. Tagantjärele saab muidugi öelda, et Tero Taskila strateegia ei osutunud õigeks. Seda võib öelda küll. See ei toonud edu. Kas seda strateegiat oleks saanud ära hoida, seda on minul praeguselt ajaliselt distantsilt väga keeruline hinnata. Kui rääkida ametisoleva valitsuse otsustest lennunduse kohta, siis ütlen, et meil on tulnud väga kiiresti reageerida selles väga keerulises olukorras, kus lennufirma ei saanud enam jätkata, kuna riigi abi oli kuulutatud seadusvastaseks. Me mäletame, et sel pärastlõunal, kui tuli uudis selle kohta, et Estonian Air ei saa enam lennata, jätkusid lennud uue Eesti lennukompaniiga Nordica. Eelmise nädala reedel alustas see ettevõte koostööd suure Euroopa lennundusettevõtte, Poola riigile kuuluva LOT-iga. Ma pean väga oluliseks, et selline suur kompanii nagu LOT usub meie ettevõttesse. Märkimist väärib kindlasti ka see, et september oli see kuu, kui Nordica jõudis ka kuu arvestuses kasumisse. See on esimesel tegevusaastal lennunduses väga-väga suur asi. Nii et on tehtud suuri pingutusi, selleks et vaatamata Estonian Airi pankrotile või tegevuse lõpetamisele oleks võimalik jätkata uue lennukompaniiga.

Kolmas küsimus: "Endine majandus- ja kommunikatsiooniminister on väitnud, et jäämurdjasse Botnica tehtud investeering on positiivne kogemus. Millised on jäämurdja majanduslikud näitajad viimase kolme aasta lõikes (meeskonna suurus, töötasud, teostatavad tööd)? Kuidas saab seda positiivset kogemust täna kirjeldada?" Vabariigi Valitsus otsustas 2012. aastal – taas ütlen, et see oli üle-eelmine valitsus – osta jäämurdja Botnica, sest eelmised kolm talve olid näidanud, et Eesti sadamad vajavad igatalvist jäämurdeteenust. Sadamate pikkadest vahemaadest tingituna oli Soome lahel vaja pidevalt kahe jäämurdja valmisolekut. Eesti jäämurdjavõimekus piirdus vaid 50-aastase jäämurdjaga Tarmo. Samuti oli talvel teenindatavate sadamate nimekirja lisandunud Sillamäe sadam, mis kaubakäibe ja sinna sõitvate laevade arvu poolest oli tõusnud Eesti suuremate sadamate hulka. Selles teadmises osteti toona jäämurdja Botnica, eesmärgiga tagada Eesti sadamate aastaringne tegevus. Peale selle on Botnical ka muude tööde tegemise võimekus, *offshore*-võimekus jne. Tegevuskulud on taas ära toodud tabelis, mille me teile hea meelega edastame. Aja kokkuhoiu huvides ei ole mõtet seda siin ette lugeda, aga me oleme valmis seda kirjalikult esitama koos kõikide nende andmetega, mida te soovisite.
Neljas küsimus: "Kuidas Te kommenteerite rahandusministri poolt paar aastat tagasi saadetud kirja justiitsministrile, kus toodi välja aastatepikkune probleem riigihangete mõtte eiramises? Miks minnakse liiga kergekäeliselt väljakuulutamisega läbirääkimistega pakkumuse teed?" Statistilised andmed kinnitavad täpselt vastupidist, väljakuulutamisega läbirääkimistega menetlusliigi kasutamine on pigem erandlik. 2015. aasta statistika näitab, et see menetlus moodustas 0,7% kõikidest riigihangetest ja 4,6% riigihangete rahalisest mahust. Ka selle kohta on meil olemas detailsem statistika, juhuks kui te seda soovite. Kuigi tegemist on erandliku menetlusliigiga, on selle kasutamine Rahandusministeeriumi hinnangul teatud juhtudel igati õigustatud. Näiteks juhul, kui avatud menetluse raames ei esitata ühtegi pakkumust, samuti siis, kui on keeruline teha hanke tehnilist kirjeldust, ning loomulikult on võimalik, et hanke eeldatav maksumus jääb alla rahvusvahelise piirmäära. Küsimuses viidatud Rahandusministeeriumi ettepanekuga mulle teadaolevalt Justiitsministeeriumis tegeldakse.
Viies küsimus: "2014. aasta sügisel avaldati valitsuse kabinetiistungil selget poliitilist tahet minna parvlaevahankega edasi, eirates Rahandusministeeriumi riigihangete järelevalve osakonnast tulnud kriitilist hinnangut läbiviidud protsessi suhtes. Miks eirati hoiatusi, kus märgiti, et neli uut parvlaeva ei jõua tähtajaks valmis? Miks ei kaalutud tähtaegade pikendamist? Milliseid vigu plaanitakse tulevikus vältida, kui seisab ees analoogne olukord?" Jääb natuke arusaamatuks, millist Rahandusministeeriumi hinnangut Riigikogu liikmed silmas peavad, mida väidetavalt hankemenetluses eirati. Väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetluse valikut riikliku järelevalve käigus Rahandusministeerium tõepoolest kontrollis ning leidis, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on hankijana käitunud hankeliigi valikul õiguspäraselt. Väinamere Liinid OÜ vaidlustas kõnealuse Rahandusministeeriumi otsuse, kuid eri kohtuastmed leidsid üheselt, et Rahandusministeeriumi otsus on õiguspärane ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium käitus hankemenetluse liigi valikul õigesti.
Hankemenetluse ajal lähtuti sel hetkel teadaolevast infost. Veel selle aasta kevadel olid TS Laevade juhid arvamusel, et on võimalik laevad tähtajaks valmis saada. Seda pidasid reaalseks ka laevaehitusettevõtted, mistõttu ei pidanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium avaliku teenindamise lepingu algustähtaja edasilükkamist toona, kaks aastat tagasi, vajalikuks. Tagantjärele vaadates oleks seda protsessi saanud kindlasti paremini planeerida ja ellu viia. Sellel, et praamid õigel ajal kohale ei jõudnud, on olnud väga erinevaid põhjuseid. Seda, et pikaajalise vedajaga lõpeb leping 1. oktoobril 2016, oleme teadnud juba 2006. aastast. Me teame ka, kes on kogu selle perioodi jooksul majandusministeeriumis ministrid olnud. Aga minu hinnangul on mõneti ülekohtune hakata süüdistama neid ministreid, kes selle probleemi lahendamisega on aktiivselt tegelema hakanud. Kui üldse midagi ette heita, siis pigem seda, et teemaga oleks saanud tegelda juba varem. Aitäh teile!

15:22 Esimees Eiki Nestor

Küsimused peaministrile. Jaanus Karilaid, palun!

15:22 Jaanus Karilaid

Aitäh! Aitäh ettekandjale! Muidugi, selles küsimuses on mõeldud ühte eelakti. Kabinet avaldas oma poliitilist tahet parvlaevahankega edasi minna, aga Rahandusministeerium hiljem muutis oma positsiooni. Ma arvan, et te teate, millest ma räägin. Aga see selleks, järelikult tuleb küsimused teha veel rohkem puust ja punaseks. Siiski, see mandri ja saarte vahel sõitvate parvlaevade teema on oluline

küsimus, kui me peame silmas just poliitika planeerimise võimekust. Mind huvitab teie kui peaministri järeldus. Ametlikest dokumentidest on näha, et juba 2013. aastal räägiti riigiettevõttes ametlikult, et need neli uut parvlaeva ei saa tähtajaks valmis, kuid hankelepinguga nähti ikkagi tähtajaks ette 1. oktoober 2016. Praegu on juba november, aga ühtegi uut parvlaeva ei ole silmapiiril, räägitakse kuust või kahest, mis läheb selle ajani, kuni esimene laev võib siia jõuda. Hankelepingut rikutakse meie silme all. Mis on see järeldus, mida oleks saanud teha teisiti? Andmed olid juba enne olemas.

15:23 Peaminister Taavi Rõivas

Aitäh! Kõigepealt, 2013. aasta kohta on mul raske kommentaari anda. Minu juhitav valitsus alustas 26. märtsil 2014. Kuu-paariga oli meile selge, et me soovime tekitada konkurentsi ja luua sellise olukorra, kus riik ei sõltuks ühest konkreetsest vedajast igavesest ajast igavesti. Te teate hästi, et kui ollakse sõltuvuses ühest konkreetsest pakkujast, siis see annab talle suure võimu küsida igal aastal või igal lepinguperioodil järjest suuremat dotatsiooni jne. Me soovisime sellest sõltuvusest vabaneda ja see toimus 2014. aasta kevadel, kui mina olin peaminister ja Urve Palo oli majandusminister. Ma arvan, et me tegime õigesti. Ma arvan, et vaatamata sellele, et uute laevade tulekuga on läinud veidi kauem aega, kui me soovisime, oli uute laevade hankimine ja konkurentsi tekitamine, selleks et saada aru, milline pakkumine on kõige soodsam, fundamentaalselt õige valik.
Kas oleks saanud teha midagi teisiti? Kindlasti. Tagantjärele me teame – ütleme nii, et kohus ei ole seda otsustanud, aga on alust arvata –, et Tallinna Sadama juhatuse liikmed tundsid rohkem huvi isikliku rahakoti täitmise kui laevade lepingu vastu. Samuti on selge, et ei Poolas asuv tehas ega Türgis asuv tehas ei ole suutnud kinni pidada lepingulistest kohustustest, mis nad on võtnud Eesti riigile kuuluva ettevõtte ees. Kas oleks olnud võimalik tugevamad lepingud kirjutada ja näiteks trahve suurendada, seda on tagantjärele väga raske hinnata. Aga ma ütlen veel kord, et kuna pädevatel õiguskaitseorganitel on alust arvata, et ettevõtte juhatuse liikmed ei olnud huvitatud mitte niivõrd ettevõtte kuivõrd oma isiklikust heaolust, siis ei saa välistada, et see võis viia ka mõnes mõttes nõrgemate lepinguteni.

15:26 Esimees Eiki Nestor

Viktor Vassiljev, palun!

15:26 Viktor Vassiljev

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud peaminister! Mul on küsimus lennukite kohta. Nordic Aviation lõpetas Adriaga koostöö pärast seda, kui minu teada 55 miljonit oli sinna ära köetud. Nüüd hakkavad nad poolakatega lendama ja kütavad sinna. Jah, nad on kuu aega, nagu te väidate, kasumis olnud, aga miljonid on ju läinud ja ilmselt lähevad veel. Kui peeti üleval Estonian Airi, siis oli sel vähemalt mingi isamaaline maik juures, et vabaduse sümbol ja mis iganes, aga sinna põhjamaa liinide põhjatusse auku raha muudkui läheb ja läheb. Kui vaadata, milliste nimedega lennukid siin Tallinnas maanduvad, siis näeme, et kõik kuulsad Euroopa lennukompaniid lendavad siia. Poolakad oleksid ilmselt nõus lendama siia ka ilma selleta, et Nordica parasiiti ülal pidada. Milleks teda üldse vaja on?

15:27 Peaminister Taavi Rõivas

Aitäh! Enne majanduskriisi lendasid Tallinnasse ka sellised lennufirmad nagu KLM, Czech Airlines ja Lauda Air, kui ma õigesti mäletan, siis vist ka Austrian Airlines. Väga palju oli neid ettevõtteid, kes siia lendasid ja siis, kui tuli majanduskriisi aeg, lennud lõpetasid. Siis kasvas Estonian Airi turuosa plahvatuslikult just seetõttu, et tema Tallinnas asuva lennukompaniina ei jätnud Eestit maha. See oli väga oluline. Ta võttis üle ka mõne sellise liini, mis muidu oleks jäänud teenindamata. Ma arvan, et te nõustute minuga, kui ma ütlen, et mida rohkem on Eestil lennuühendusi, seda parem. Me peame aru saama, et lennuühenduste ja lennufirma mõju majandusele on üüratu. See on palju suurem kui ainult konkreetse ettevõtte kasumi- või kahjuminumber. Nagu rehkendas Maris Lauri, kui ta ei olnud veel poliitik, vaid töötas majanduseksperdina, see on kuni 1% SKT-st igal aastal. Ma arvan, et me ei taha sellest 1%-st loobuda, ja ma arvan, et ka reisivate kodanikena me ei soovi ju seda, et lennuühendusi Tallinna ja teiste linnade vahel oleks vähem. Ma leian, et Eesti oma lennukompanii on põhjendatud just sellepärast, et tagada võimalikult palju ühendusi.

15:29 Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

15:29 Tarmo Tamm
Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud peaminister! Nagu me teame, uute praamide hange ebaõnnestus ja et reisijad ei jääks vedamata, tuli leida asenduspraamid. Asenduspraamide lepingu sõlmimiseks kasutati väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetlust. Sellel teel lepiti kokku, ma täpselt ei oska öelda, aga ma arvan, et miljonite ja miljonite eurode kasutamine. Minu arvates on kõige kummalisem, et need kokkulepped sõlmiti öösel. Kas siis tõesti peaks riigi nimel sõlmima öösel kell üks kokkuleppeid, kui palju miljoneid üks või teine teenus maksab? Kas see on Eesti riigis normaalne?

15:29 Peaminister Taavi Rõivas
(Naerab.) Aitäh! Teate, kui on sellised olukorrad, kus on vaja kiiresti lahendust, siis peavad mitte ainult riigiametnikud, mitte ainult ministrid ja poliitikud, vaid ka riigile kuuluvate ettevõtete juhid töötama ilma kella vaatamata. Minu meelest on iseenesestmõistetav, et kui on kaalul see, kas ühendus Saaremaa ja Hiiumaaga säilib või mitte, siis tuleb selle säilimise nimel jõupingutusi teha. Nii et mina selles öises kellaajas mingit imet ei näe. Ma ei ole nende läbirääkimiste kõikide detailidega kursis, ma ei tea, kas ka tegelikult öösel läbirääkimisi peeti või öösel lihtsalt see dokument allkirjastati. Teate, kui mina olen Eestist eemal, siis võib vabalt tulla ette ka seda, et töödokument on allkirjastatud väljaspool tavapärast tööaega. Ma ei ole kunagi teinud peaministritööd kellast kellani, ma olen ka nädalavahetusel korduvalt töödokumente allkirjastanud. Digitaalne allkiri seda võimaldab ja midagi imelikku ma selles küll ei näe.

15:31 Esimees Eiki Nestor
Andres Herkel, palun!

15:31 Andres Herkel
Aitäh, härra esimees! Lugupeetud peaminister! Minister Kristen Michal, kes äsja saali sisenes, kinnitas paar nädalat tagasi siin infotunnis korduvatele küsimustele vastates meile seda, et need sanktsioonid või trahvid, mis kaasnevad uute parvlaevade hilinemisega, katavad kõik need kulud, mis praeguses segaduses ülevedude tagamiseks tehakse. Kas teie olete valmis sellesama veksli või kinnituse andma? Millal me saame selle kohta mingisuguse kokkuvõtte teha? Kas te panete oma autoriteedi selle peale mängu?

15:31 Peaminister Taavi Rõivas
(Naerab.) Aitäh! Ma saan kinnitada, et Kristen Michal on sõnapidaja mees. Kui ta on teile nii öelnud, siis küllap on see tõsi. Kui Kristen Michal on teile seda kinnitanud, siis ma ei arva, et ma peaksin tema sõnu hakkama üle kontrollima. Meie koostöö on seni laabunud selliselt, et kui ta on midagi öelnud, siis üldiselt ei ole ta eksinud.

15:32 Esimees Eiki Nestor
Märt Sults, palun!

15:32 Märt Sults
Aitäh, härra eesistuja! Hea peaminister! Minu kui parlamendiliikme kogemus on *circa* poolteist aastat. Algusest peale oli äärmiselt suur ja keerukas iseenda minaga võitlemise protsess minu enda sees see, kui ma nägin, kuidas kanti maha raha ja mitteedukaid projekte, kuidas öeldi, et see ebaõnnestus, see läks pankrotti, see kulutas ülearu, seal ei tehtud hankeid jne. Koolipapana on mulle arusaamatu, kuidasmoodi võib miljoneid lihtsalt korstnasse lennata ja mitte midagi ei juhtu. Siis ma aga hakkasin vaikselt mõtlema, et küll on hea – sihukene värk, et ei pea vastutama ei peaminister, ei minister, ei osakonnajuhatajad, mitte mingeid reaalseid karistusi möödapanemise ja mitteprofessionaalse käitumise eest ei ole. Kas te oskate tuua ühe näite, kui inimene on reaalselt karistada saanud – mitte töökohast ilma jäänud, vaid karistada saanud – riigivara lohaka käitlemise eest?

15:33 Peaminister Taavi Rõivas

Sõltub sellest, mida mõeldakse riigivara lohaka käitlemise all, aga kui võtta korruptiivsed kuriteod, siis neid võib järjest loetleda. Jah, Eesti on, tõsi, korruptiivsuse poolest pigem põhjamaa kui Ida-Euroopa riik, seda võib öelda küll. Kui te küsite, kas Eestis on olnud inimesi, kes on korruptsiooni, riigivaraga lohaka ümberkäimise või ka näiteks omastamise eest süüdi mõistetud, siis vastan, et neid loomulikult on. Peaministril ei ole vaja seda loetelu esitada, neid juhtumeid on ka uudistes korduvalt olnud.

15:34 Esimees Eiki Nestor
Erki Savisaar, palun!

15:34 Erki Savisaar
Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud peaminister! Sellised hilistel õhtutundidel peetavad läbirääkimised ei ole kindlasti hea näide avaliku raha kasutamise kohta. Kas te oskate öelda, kui suures mahus on sõlmitud lepinguid selliste läbirääkimiste teel, ilma hangeteta? Me teame, et ainuüksi selles kaasuses on see summa juba üle 10 miljoni, mis moodustab *circa* 20% kogu praamihankest. Kas see on olnud viimasel ajal valitsev trend?

15:35 Peaminister Taavi Rõivas
Aitäh! Ei, nagu ma ütlesin, tegelikult on sellised hanked ikkagi selgelt vähemuses. Kui me võtame selle menetlusliigi, mida te nimetasite, väljakuulutamisega läbirääkimistega hankemenetlus, siis 10 600 riigihankest on 78 tehtud sellisel viisil ja 2,4 miljardist läks nendele ümardatult 112 miljonit. See on see statistika. Selle ma hea meelega teie fraktsioonile edastan, siis saate ise täpsemalt edasi lugeda.
Mis puudutab seda öist allkirja, siis ma ütlen ausalt, et ma ei tea täpselt, kas läbirääkimised tõesti kestsid hiliste õhtutundideni. Seda peab asjaosalistelt endilt küsima, aga ma ei välistaks ka seda võimalust, et peeti läbirääkimisi, siis vormistati pikalt lepingut ja see allkiri tuligi anda öösel, selleks et tagada ühenduste jätkumine. Ma ei näe selles tõesti midagi eripärast. Minu tööpäevad kestavad ka väga kaua ja minulgi on tulnud mõnikord mõni allkiri anda pikalt peale n-ö traditsioonilist tööpäeva lõppu. Ma isegi ütleksin, et mul peaministrina ei olegi traditsioonilist tööpäeva lõppu.

15:36 Esimees Eiki Nestor
Toomas Vitsut, palun!

15:36 Toomas Vitsut
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Härra peaminister! Praegu on selline aeg, kui toimub palju muutusi. Nagu kuulda, ka valitsuses on need asjad nii ja naa, minnakse kokku ja lahku. Kui peaks juhtuma, et teil jääb järsku kole palju vaba aega, kas siis oleks võimalik, et te võtate ise härjal sarvist ja näitate, kuidas sadamas neid asju tuleb ajada, et need parvlaevad lõpuks siia kohale saaksid?

15:37 Peaminister Taavi Rõivas
Ma ei saanud päris täpselt sellest küsimusest aru. Kas see oli nüüd mingi ... No heakene küll! Ma arvan, et Tallinna Sadam on saanud endale uue võimeka juhtkonna ja nõukogu. Mul on isegi inimlikult natukene kahju vaadata, kui palju neid üsna hiljuti ametisse asunud inimesi on rünnatud selle eest, et need laevad on hilinenud. Ma arvan, et tegelik vastutus lasub neil ettevõtetel Poolas ja Türgis, kes oma lepingulisi kohustusi Eesti riigile kuuluva ettevõtte ees ei ole täitnud. Ei ole mõtet asja ilustada, jah, nad ei ole neid täitnud. Praegu mulle tundub, et Tallinna Sadama ja TS Laevade juhtkond pingutavad väga hoolega, selleks et need laevad jõuaksid kenasti Eestisse. Meil kõigil on võimalik Postimehe veebilehe vahendusel jälgida, kuidas laev Leiger Eesti poole sõidab. Olles seda laeva piltide pealt näinud ja olles näinud selle laeva spetsifikatsioone, parameetreid ja näitajaid, julgen ma arvata, et praeguse olukorraga võrreldes ülevedu kindlasti paraneb. Ma arvan, et Tallinna Sadama juhtkond on teinud palju pingutusi, selleks et ühendus saarte ja mandri vahel saaks jätkuda senisest paremal kujul.

15:38 Esimees Eiki Nestor
Krista Aru, palun!

15:38 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud peaminister! Teie vaatate peaministrina kõikidele neile riigiettevõtetele otsa ja peale ja sisse. Palun sõnastage, millised on teie arvates need kõige tõsisemad probleemid, kui natuke ka üldistada, kõikide nende riigiettevõtetega täna, aastal 2016!

15:39 Peaminister Taavi Rõivas
Aitäh! Vaatamata sellele, et populaarne on Eesti riigile kuuluvaid ettevõtteid kritiseerida või vähemasti on jäänud mulje, et on populaarne kritiseerida – ma ei tee absoluutselt mitte ühtegi etteheidet teile, see ei ole otse teiega seotud, aga on kuidagi nii läinud, et neid on päris palju kritiseeritud –, julgen ma täie tõsidusega öelda, et enamik neist ettevõtetest on igati hästi juhitud ning nad teevad väga vajalikku tööd. Aga kui vaadata, mida saaks Eesti riigiettevõtetega või riigile kuuluvate äriühingutega veel paremini teha, siis ma arvan, et me saaksime kindlasti osa riigiettevõtteid erastada ja teiste puhul võib-olla kas või vähemusosaluse erastada või kaasata sinna näiteks pensionifondide raha, Eesti inimeste investeeringuid. Meil on kokku lepitud, et ministrid esitavad kava, milliste ettevõtete puhul võiks see kõne alla tulla, et selle üle saaks laiemalt diskuteerida, miks mitte ka parlamendis. Majandusminister on selle töö minu teada ära teinud ja nüüd me ootame rahandusministri taga. Kui Rahandusministeerium saab selle tööga valmis, siis on seda loodetavasti võimalik arutada.

15:40 Esimees Eiki Nestor
Aitäh, peaminister Taavi Rõivas! Riigikogu liikmetel rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Arupärijate nimel Jaanus Karilaid, palun!

15:41 Jaanus Karilaid
Aitäh peaministrile vastuste eest! Tuleb tunnistada, et vastuste sisuga rahule ei saanud jääda, aga vastamise stiil on paremaks läinud. Suhtumise eest tahaks küll peaministrit kiita. Ma ei tea, kas muutus on toimunud viimase 48 tunni jooksul, aga stiili eest igal juhul plusspunktid. Kuid ma oleksin oodanud suuremat sisekaemust ja ausust selle võimekuse kohta, mis täna on. Kui ühiskonnas toimuva kohta on opositsioonil rohkem informatsiooni kui koalitsioonil, siis on see märk, et koalitsioon peab muutuma. Vabaerakond, EKRE ja Keskerakond hoiatasid teid juba aasta aega tagasi. 15. veebruaril esitasime arupärimise Kristen Michalile, kes praegu seal taga seisab. Seal me näitasime ära oma murekohad, et riik ei suuda tuua nelja uut parvlaeva õigeks ajaks liinile. Nii peaminister kui ka majandus- ja taristuminister eitasid siis probleemi.
Veebruar, märts, aprill, mai – opositsioon kogu aeg väitis, et tuleb lugeda andmeid ja vaadata dokumente, opositsioonil on informatsiooni, igaks juhuks tuleb töötada välja tagavaravariant, niimoodi me hoiame kokku maksumaksja raha ja suhtume valijatesse, ka Läänemaa, Saaremaa ja Hiiumaa elanikesse lugupidavalt ja austavalt. Suure suuga lubati, et 1. oktoobrist 2016 läheb teenus paremaks, aga see läks tegelikult hoopis halvemaks. Hiidlased, *circa* 10 000 inimest, pidid 24 päeva ootama, millal tehakse süvist sügavamaks. See läks maksma, nagu ma aru saan, 42 000 eurot valitsuse reservfondist. Peaminister vaatas rahulikult pealt, et piinelge 24 päeva, aga no hea küll, teeme siis 50 või 60 sentimeetrit sügavamaks, et laev saaks liikuda. Samal ajal seisis parvlaev Kõrgelaid kai peal. See näitab suhtumist, see näitab seda, et tegelikult ei juhita ega hinnata poliitikaprotsesse adekvaatselt. Ma rõhutan, et see on tõesti tõsine signaal, kui opositsioonil on rohkem informatsiooni. See on näide selle kohta, et ministeeriumide ja allasutuste mingid lülid, kes peavad andmeid koguma ja analüüsima ning need kabinetti edastama, ei tööta. Peaminister peaks muretsema, miks riigiaparaat ei tööta ega varusta koalitsiooni operatiivselt andmetega.
Te tõite selle Botnica jäämurdja näite. Ma ei jäänud selle vastusega rahule. 50 miljonit eurot, aga teie väidate, et te vaatasite viimast kolme aastat ja see oli poliitilise otsuse aluseks. Nii õhuke analüüsikiht ei saa olla otsuse aluseks. Nii võimsalt aparaadilt, nagu on kasutada Vabariigi Valitsusel, ootaks sügavamaid põhjendusi. Te väitsite, et Väinameri ongi madal ja sellised loodustingimused tekkisid ootamatult, et see oli tohutu üllatus, sest seda pole viimase 20 aasta jooksul kunagi juhtunud. Ka see väide ei ole tegelikult õige. Jällegi, teie poliitiline meeskond ei varusta teid õigete andmetega. Rahandusminister saatis kaks aastat tagasi justiitsministrile kirja, kus ta tuletas meelde, et maksumaksja raha on läbipaistmatult kulutatud. Te tõite küll kavalalt statistilise osahulga protsendi välja, aga te ei toonud välja rahalisi mahte. Päris kaval. Poliitilise kommunikatsiooni koha pealt oli see muidugi väga õige, aga ma oleksin oodanud, et te toote välja ka rahalise mahu, mitte ainult 0,6% või 4,1%, vaid ka

selle, kui suured summad eraldatakse ilma läbipaistva avaliku hanketa. Neid probleeme on kuhjunud küll ja küll.
Palun lisaaega kaks minutit!

15:45 Esimees Eiki Nestor
Kaks minutit lisaaega.

15:45 Jaanus Karilaid
Mina ei suhtuks teie asemel eelkäijatesse nii hoolimatult. Te väitsite, et eelmise valitsuse otsused teisse ei puutu. Aga nagu ma aru saan, Reformierakond on olnud 18 aastat järjepanu võimul, nii et ka eelmise valitsuse otsused puutuvad ikka teisse ka. Ärge ennast nendest nii jõhkralt distantseerige, see ei ole ka poliitilise kultuuri mõttes ilus. Ma arvan, et ka teie peate aru saama eelmiste valitsuste otsustest ja nende mõjudest. See oli aga pigem juba väide poliitilise kultuuri ja kõige selle kohta. Praeguseks kõik. Aitäh!

15:46 Esimees Eiki Nestor
Tarmo Tamm, palun!

15:46 Tarmo Tamm
Hea juhataja! Head kolleegid! Lugupeetud peaminister! Mina ei saa kuidagi lugupeetud peaministriga nõus olla, et väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetlus olekski nagu täiesti normaalne. Selle menetlusliigi valimise põhjus oli ju selles, et ei suudetud uusi praame õigeks ajaks liinile saada ja siis tuli hakata kiiresti sõlmima leppeid asenduspraamide soetamiseks ja ka ostmiseks. Lihtne näide, mis mul meeles on: üks vana praam osteti umbes 4 miljoni euro eest, mis oli vist neli korda kõrgem hind, kui oleks olnud turuhind. Samal ajal sõlmiti leping ühe asenduspraami jaoks. TS Laevad soovis seda praami minu teada ainult neljaks kuuks, aga kuna omanik ei olnud sellega nõus, siis sõlmiti leping terveks aastaks. Minu mäletamist mööda läks see maksma 6,4 miljonit eurot. Nii et ühest küljest ei ole nagu rahal hinda, aga teisest küljest me vaidleme siin väikeste summade üle. Ma arvan, et saamatus sellel praamihankel on läinud Eesti maksumaksjale maksma rohkem kui 10 miljonit eurot. Erinevalt peaministrist arvan ma ikkagi, et öösel ei peaks riigi nimel miljonite eest kokkuleppeid sõlmima. No ei ole ühtegi põhjendust, miks peaks seda öösel tegema. Ükskõik, kas see leping allkirjastati digitaalselt või ei, aga öösel ei peaks maksumaksjate nimel kümnetesse miljonitesse ulatuvaid lepinguid sõlmima. Ma arvan, et see ei ole õige viis, kuidas kokkuleppeid sõlmida. Aitäh!

15:48 Esimees Eiki Nestor
Riigikogu liikmetel ei ole rohkem soovi läbirääkimistel osaleda, aga peaministril on. Palun, peaminister Taavi Rõivas!

15:48 Peaminister Taavi Rõivas
Tahan ära klaarida selle, mida Tarmo Tamm valitsusele ette heitis, õigemini mitte valitsusele, vaid riigi äriühingu tütarettevõttele nimega TS Laevad. Juhin tähelepanu, et väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetlus ongi mõeldud sellisteks puhkudeks, kui on väga kiire. Ma arvan, et praamisaagas – olukorras, kus saadi teada, et lepingu lõpukuupäevaks ei jõua Türgi ja Poola tehases valmivad laevad kohale – oli vaja kiiresti tagada, et veod saaksid jätkuda. Seetõttu mina küll ei näe, kuidas on võimalik ette heita seda, et valiti selline hankemenetlus. See oli ju ka hankemenetlus, ei olnud nii, et lihtsalt kuskilt küsiti. Hankemenetlus tehti Eesti seaduste kohaselt ja sooviti see olukord kiiresti lahendada. Ma oleksin väga üllatunud, kui te arvaksite, et olekski olnud vaja teha ikkagi kogu see mitmekuuline riigihangete kadalipp läbi ja inimestel oleks jäänud Saaremaale ja Hiiumaale sõitmata. See ei ole ju loogiline mitte ühestki otsast.
Nüüd vastan Jaanus Karilaidile. Ma nimetasin summa siis, kui ma vastasin Erki Savisaare küsimusele. See on 112 533 975 eurot. Kokku on hankeid olnud 2,44 miljardi eest. Siit saate rehkendada, et see on 4–5% mahuliselt ja 0,7% rahaliselt. Mis puudutab seda, milliseid väiteid mulle omistati, siis umbes pooled nendest olid Jaanus Karilaidil ilmselt juba ette valmis kirjutatud, sest madalast veetasemest meil sel korral juttu ei olnud. Aitäh!

15:50 Esimees Eiki Nestor
Lõpetan selle arupärimise käsitlemise.

---

2. 15:51 Arupärimine põllutöömasinate liikumise kohta sõiduteel (nr 252)

15:51 Esimees Eiki Nestor
Järgmise arupärimise on esitanud Riigikogu liikmed Siret Kotka, Kadri Simson, Heimar Lenk, Kersti Sarapuu, Mihhail Stalnuhhin, Vladimir Velman, Oudekki Loone, Enn Eesmaa, Tarmo Tamm, Erki Savisaar, Anneli Ott, Viktor Vassiljev, Peeter Ernits, Mihhail Korb ja Martin Repinski. Arupärijate nimel Siret Kotka, palun!

15:51 Siret Kotka
Hea Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Keskerakonna fraktsiooni liikmed on tõesti esitanud arupärimise Kristen Michalile, majandus- ja taristuministrile. Arupärimine puudutab ühte määrust, mis seab põllumeestele lisapiiranguid. Nimelt käsitletakse selle määrusega nii kombaini kui ka suurt traktorit eriveosena. See tähendab, et kui kombain sõidab ühelt põllult teisele, peaks tal olema kaasas saateauto, millel peab olema vilkur ning suur ja lai hoiatussilt "Lai veos". Põllumajanduses on aga, nagu te teate, väga rasked ajad. Selle asemel, et valitsus tuleks natukene põllumeestele appi, on, vastupidi, selle määruse tõttu tekkinud juhtumeid, kus politsei on asunud trahvima põllumehi, kuna need ei täida määruses ettenähtud nõudeid. See on tekitanud pahameelt. Peale selle on see, kui põllumehed on kasutanud saateautosid, tekitanud ka liiklusohtlikke olukordi. Nimelt ei ole kaasliiklejad osanud arvestada sellega, et kombain võib liigelda tee peal natuke teistmoodi kui tavaline sõiduauto. Seoses sellega on meil majandus- ja taristuministrile mitu küsimust. Sellepärast palusimegi ta täna siia. Ma loodan, et majandus- ja taristuminister loeb ka küsimused ette ja siis vastab neile. Aitäh!

15:53 Esimees Eiki Nestor
Arupärimisele vastab majandus- ja taristuminister Kristen Michal.

15:53 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal
Hea Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed! Ma kujutan ette, et sellele arupärimisele vastamisest kujuneb tänase päeva poliitikaelu tippsündmus, aga püüame sellegipoolest. Nagu öeldud, loen küsimused ette ja siis vastan neile.
Esimene küsimus: "Kas teedel liikuvaid põllumajandusmasinaid on Teie hinnangul mõistlik käsitleda eriveosena või peaks nende liikumist käsitlema eraldiseisvalt?" Mainin, et arupärimise sissejuhatuses toodud kaks võimalikku liiklusohtlikku näidet puudutavad eeskätt liiklusõppe kvaliteeti. Seda on plaanis parandada. Nüüd lähen põhiteema juurde. Ütlen kohe alguses, et eriveoste regulatsioone tuleb samuti ajakohastada ja täpsemaks muuta. Meil on kavas vähendada bürokraatiat ja õigusselguse eesmärgil täpsustada autorongi juhtimise regulatsiooni. Eesmärk ei saa olla see, et igal saateautojuhil peaks olema autorongi juhtimise õigus. Samuti vaatame üle mõõtmetelt suuremate põllumajandussõidukitega liikluses osalemise regulatsiooni. Muudatused puudutavad sõidukite tähistamist ning saateautodele kehtestatud tehnilisi nõudeid.
Nüüd räägin täpsemalt eriveole kehtestatud nõuetest, mille eesmärk on muuta liiklus kaasliiklejatele turvalisemaks. Eriveonõudeid kohaldatakse üksnes juhul, kui sõiduki või veose mõõtmed on suuremad, kui on lubatud liikluses osalemiseks, ning nad on ohuks kaasliiklejatele. Kui põllumajanduses kasutatava sõiduki mõõtmed jäävad lubatud piiridesse ja see sõiduk on ohutu, siis ei pea eriveonõudeid järgima. Sõidukile või veosele kehtestatud mõõtmenõuded ning teede projekteerimine ja ehitamine on omavahel tihedalt seotud. Teeregistri andmetel on riigimaantee keskmine laius 7,1 meetrit, kohaliku maantee laius 3,8 meetrit ja kohaliku tänava laius 5,9 meetrit. Ka riigiteede hulgas on teid, mille kogulaius ei ületa nelja-viit meetrit. Seega, üle 3,5 meetri laiune sõiduk hõivab keskmisel riigimaanteel üle poole tee laiusest, kohalikul teel aga rohkemgi. Traktorid ja liikurmasinad liiklevad nii põhi- kui ka tugi- ja kõrvalmaanteedel.
Tavapärasest suuremate mõõtmetega sõiduk või veos vajab liikluses osalemiseks rohkem ruumi, ta ületab tihti nii sõiduraja kui ka sõidusuuna jaoks ettenähtud teeosa. Seepärast kujutab selline sõiduk või

veos liikluses tõepoolest suuremat ohtu, olenemata sõiduki kasutusotstarbest või tehnilistest näitajatest. Eelkõige on sõiduki liiga suured mõõtmed ohuks vastutulevatele liiklejatele, kes peavad suutma võimalikule ohule aegsasti reageerida. Peamine eesmärk on tagada liiklejate turvalisus. Nõudeid kohaldatakse kõikides sektorites võimalikult ühetaoliselt.
Teine küsimus: "Põllumajandusettevõtjad on täna kehvas majanduslikus seisus ning neil on vajalikku tööjõudu raske leida, rääkimata sobiva kvalifikatsiooniga tööjõust. Kuidas Te antud situatsiooni taustal hindate vajadust, et saateautojuhil peab olema autorongi juhtimise õigus?" Nagu ma mainisin sissejuhatuses, meie hinnangul ei saa kehtiva korra eesmärk olla see, et igal saateautojuhil oleks autorongi juhtimise õigus. Autorongi juhtimise õigust on nõutud ainult erivedu saatvalt liikluse reguleerijalt. Kui saateautojuht ei täida liikluse reguleerija ülesandeid, siis ei ole talt nõutud ka autorongi juhtimise õigust. Tegemist on kehtiva korra väärtõlgendusega. Me oleme järelevalveasutusele andnud kehtiva regulatsiooni kohta oma tõlgendussuunise. Samuti valmistame ministeeriumis ette täpsustused, millal nõutakse saateautojuhilt autorongi juhtimise õigust. Me teeme majanduskeskkonna parandamise nimel tööd ja seda tuleb teha pidevalt. Näiteks arvestame Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis poliitika kujundamisel meetmete ja investeeringutega, mis aitavad majanduse arengule kaasa. Muu hulgas tegin rahandusministrile hiljuti ettepaneku suurendada märgatavalt taristuinvesteeringuid, et ehitada Tallinna–Tartu, Tallinna–Pärnu ja Tallinna–Narva maanteed neljarajaliseks. Neljarajaliste teede ehitamisel on suur sotsiaal-majanduslik mõju: suureneb liiklusohutus, võrreldes praegusega paraneb kardinaalselt liikluse sujuvus ja tekib võimalus suurendada liikluse kiirust, mis toob ääremaad tõmbekeskustele oluliselt lähemale.
Kolmas küsimus: "Traktorite ja kombainide liikumine teedel näib olevat ülereguleeritud, mistõttu ka politsei võiks teinekord kaaluda trahvi asemel hoiatuse tegemist. Kas jagate seisukohta, et põllumajandussõidukite liiklust reguleerivat korda tuleks leevendada? Milliseid muutusi plaanite ette võtta?" Bürokraatia vähendamine on selle valitsuse üldine prioriteet, mida rakendatakse ka liiklusega seotud õigusaktide ülevaatamisel. Muudatustest ma rääkisin juba kahel korral, ei hakka kordama. Liikluses tuleb alati leida õige suhe nõuete ranguse ja ohutuse vahel. Liiklusohutuse tagamisel ei ole peetud mõistlikuks eristada sõidukeid lähtuvalt kasutusvaldkonnast, sest ohtu põhjustavad sõidukite või veoste lubatust suuremad mõõtmed. Kehtiv regulatsioon arvestab siiski põllumajandussektoriga. Näiteks ei võeta põllumajandusettevõtjatelt massi ja mõõtmete ületamise eest eritasu. Samuti on kehtestatud erandeid sõidukite tähistamisele. Oleme praegu nõudeid üle vaatamas, et võimaluse korral võimaldada mõõtmetelt suurematele põllumajandussõidukitele liikluses osalemiseks rohkem paindlikkust. Eelkõige puudutavad muudatused sõidukite tähistamist ning saateautole kehtestatud tehnilisi nõudeid.
Neljas küsimus: "Kuidas hindate vajadust kampaaniate järele, mis teavitaks autojuhte põllumajandussõidukite liikumisega seotud eripäradest, ja kas ministeerium on valmis taolisi kampaaniaid ellu viima?" Oleme siin ühel nõul, et liiklejate ohutus on kõige olulisem. Maanteeamet on, ka minu palvel, 2016. aastal võrreldes varasema ajaga suurendanud 2 miljoni võrra ehk ligi 21% liiklusohtlike kohtade likvideerimise meetmele eraldatavat raha, sest selle abil saab Maanteeameti hinnangul kõige paremini tulemusi saavutada. Selleks et liiklusohutusega seotud kampaaniad täidaksid oma eesmärki, peavad need olema märgatavad ja mõjusad. Praegu keskendutakse suurematele probleemidele: lubatud kiiruse ületamine, joobes juhtimine, turvavarustuse ebaõige kasutamine. Kuid ma annan Maanteeametile teie mõtte edasi.
Kokkuvõtteks ütlen, et esimene ülesanne ministeeriumis on vähendada bürokraatiat, vaadates üle eriveoste regulatsioonid, mis puudutavad saateautojuhi autorongi juhtimise õigust, põllumajandussõidukite tähistamist ja saateautole kehtestatud nõudeid. Aitäh!

16:00 Esimees Eiki Nestor
Küsimused ministrile. Martin Repinski, palun!

16:00 Martin Repinski
Lugupeetud eesistuja! Austatud minister! Te ütlesite, et sõiduk, mille laius on 3,5 meetrit, katab üle poole keskmisest riigimaantee laiusest. Ma tahtsingi küsida, et mis näitaja see on – keskmine riigimaantee laius. Kui lai on see keskmine laius ja mismoodi see on välja arvestatud?

16:00 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal

Aitäh! Minu andmed pärinevad Maanteeametist, aga see arvestus on võetud teeregistrist. Teeregistri andmetel, ma siis ütlen uuesti, on keskmine riigimaantee laius 7,1 meetrit, kohaliku maantee laius 3,8 meetrit ja kohaliku tänava laius 5,9 meetrit.

16:01 Esimees Eiki Nestor
Tarmo Tamm, palun!

16:01 Tarmo Tamm
Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud minister! Te puudutasite Tallinna–Tartu ja Tallinna–Pärnu neljarajalist teed. Ma arvan, et põllumehed selle tee üle küll õnnelikud ei ole, sest traktori ja kombainiga sinna peale asja ei ole. Aga kui teed projekteeritakse, siis tuleks kindlasti leida võimalusi, et põllumees turvaliselt üle selle tee saaks ega peaks mitmekümnekilomeetrilist ringi tegema. Nüüd minu küsimus. Mulle tundub, et kohati tehakse põllumeestele liiga. Kui ma mõtlen loogiliselt, siis mulle tundub, et teesahk peaks olema ju laiem, kui on üks traktor. Kas ka teesahkadel, mis praegu lund lükkavad, ei peaks mingi auto ees sõitma? Kas see on ainult Eesti norm või on see mingi Euroopa norm, et me peame sinna veel auto ette panema?

16:02 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal
Aitäh! Teil oli kohe mitu väidet. See oli selline küsimus, nagu Riigikogus need küsimused ikka on, et kõigepealt on lugu ja siis tuleb küsimus. Mina jälle arvan erinevalt teist, et põllumehed ja ka harrastuspõllumehed, nimetame neid kas või potipõllumeesteks, on kindlasti õnnelikumad, kui teedel on kolme raja asemel neli rada. Selles me oleme, tundub, ühel nõul. Selge, väga hea.
Nüüd lihtsalt mõni näide. Lubatust suuremate mõõtmetega (traktoritel ja liikurmasinatel on see laius kuni kolm meetrit) sõidukite ja veoste liikluses saateautoga saatmine on tavapärane Eestis, aga ka teistes riikides. Näiteks on Lätis traktorite ja liikurmasinate haakes olevate seadmete korral nõutav saateauto, kui laius on üle nelja meetri ja sõidetakse pimedas. Seda nõutakse halva nähtavuse korral, päeva ajal ei ole seda nõutud. Tähistus on Lätis sarnane meie tähistusega. Soomes ei ole kuni 3,5 meetrit laia ja kuni 25,25 meetrit pika eriveose korral saateautot nõutud, suuremate veoste puhul on. Neli meetrit laia ja kuni 30 meetrit pika eriveose jaoks on vaja ühte saateautot, nende mõõtmete ületamise korral on vaja juba rohkem saateautosid. Nii et riikides on erinev praktika, aga suurema ohu allikaid kindlasti tähistatakse. Vaatame meie liiklusstatistikat. Me küsisime, kas me saame eraldi need arvud välja tuua. Alates 2010. aastast – see on nüüd ainult kitsalt võetuna – on traktorite ja liikurmasinatega toimunud 90 kannatanuga liiklusõnnetust, viga on saanud 110 inimest ja hukkunuid on neli. Aga see ei ole väga täpne statistika, politsei või keegi võiks seda täpsemaks teha, kui soovi oleks.

16:03 Esimees Eiki Nestor
Ivari Padar, palun!

16:03 Ivari Padar
Aitäh! Suur tänu ka härra ministrile! Ega see nii väga tähtsusetu asi ei olegi. Ma vaatan, et sellel aastal on põllumehed lausa 15 korda selle eest trahvi saanud. Aga tegelikult läbirääkimisruumi on. Kas või see, mis te välja tõite, kes seda saateautot saab juhtida, kas selleks peab olema autorongi juhtimise õigus või mitte. See on tõlgendamise küsimus. Pluss veel need teised asjad, mis puudutavad kogu selle regulatsiooni läbivaatamist. Mul on lihtsalt palve. Praegu on sügis. Me peaksime saama talve jooksul selle arutatud, et kevadeks saaksime selle, mis võimalik, selles regulatsioonis paremaks teha. Igal juhul on nii, et keegi meist ei ole väljas selle peal, et liiklusohutust vähendada. Meil on silme ees alles toimunud väga dramaatilised liiklusõnnetused. See on selge. Me saame ka sellest aru, et masinad lähevad suuremaks, aga teed ei lähe nii kiiresti laiemaks. Me tahame tõesti ka ise siin Riigikogus seda asja ajada, et kevadeks saaks selle asja ära teha. Kas te annate lootust, et kevadeks võib selle asjaga ühele poole saada?

16:05 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal
On selline nali, et kui talvekülm ära ei võta, siis saab kevadeks asja. Ma olen täiesti kindel, et saab. Meil tegelikult arutelud juba toimuvad. Ma pean tunnustama Ivari Padarit, kes on ka eraviisiliselt seda

teemat ajanud. See teema on meie maja, st Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Maanteeameti ning põllumajandusettevõtjate vahel juba arutelul. Need kolm teemat, mida ma loetlesin, on järgmised: saateautojuhi autorongi juhtimise õigus, põllumajandussõidukite tähistamine ning saateautole kehtestatud nõuded. Need kolm teemat on juba arutlusel ja otsitakse lahendusvõimalusi. Loomulikult, nagu te ütlesite, kindlasti ei tehta selliseid kompromisse, mis suurendaksid liikluse ohtlikkust, vaid otsitakse mõistlikku lahendust.

16:05 Esimees Eiki Nestor
Erki Savisaar, palun!

16:06 Erki Savisaar
Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Liiklusohutus on loomulikult oluline, aga me peame võrdlema ennast ka teistega. Te jätsite ühele Tarmo küsimusele vastamata. Nimelt, vahepeal on märkamatult talv saabunud. Paljud suured traktorid on talvel kasutusel lumetõrjemasinatena, millele pannakse ette ka suured sahad, tihtipeale laiusega üle 3,5 meetri. Kas on ette nähtud, et ka selle saha ees peaks sõitma saateauto? Teiseks, te lugesite ette naabrite näiteid. Kui Lätis ja Soomes on selleks piiriks kehtestatud neli meetrit, miks sa siin Eestis oled siis otsustanud, et see piir peaks olema väiksem, 3,5 meetrit? Miks ei võiks see ka meil olla neli meetrit?

16:06 Majandus- ja taristuminister Kristen Michal
Siin oli mitu küsimust. Ma arvan, et traktorite ja kõige muu sellise tähistamine käib ikkagi nende reeglite järgi, mis on liiklusseaduses ja ministri määruses kirjas eriveo ja eriveo ohutust tagavate lisanõuete kohta. Neid saab igaüks ise lugeda. Kas neid nõudeid võiks üle vaadata? Ma ütlesin ju alguses ka, et praegu käib see arutelu, kuidas neid üle vaadata. Nagu öeldud, arutelu käibki just selle üle, kas tuleks muuta tähistamist. Sellest, kas peab olema autorongi juhtimise õigus, ma rääkisin. Seda on meie hinnangul võib-olla vääralt tõlgendatud, tuleks tõlgendada teistmoodi, seda kohustust ei peaks olema. Kolmandaks on needsamad saateautole kehtestatud nõuded. Meie oleme öelnud, et me oleme valmis neid üle vaatama. See arutelu käib ja see asi on kevadeks küllap selgem. Aga vaadake, see, kuidas see arutelu läheb, sõltub hästi palju teist, sellest, kas jätkab sama minister või peate teie hakkama seda arutelu pidama. Olgu.

16:07 Esimees Eiki Nestor
Rohkem ministrile küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised, kõnesoove ei ole. Lõpetan selle arupärimise käsitlemise.

---

3. 16:08 Arupärimine Teadus- ja Arendusnõukogu raporti "Eesti ülikoolide, teadusasutuste ja rakenduskõrgkoolide võrk ja tegevussuunad" otsuste rakendamise kohta (nr 253)

16:08 Esimees Eiki Nestor
Järgmise arupärimise autorid on Krista Aru, Artur Talvik, Monika Haukanõmm, Andres Ammas, Külliki Kübarsepp, Andres Herkel ja Jüri Adams. Arupärijate nimel Krista Aru, palun!

16:08 Krista Aru
Austatud Riigikogu juhataja! Austatud proua minister! Head rahvaesindajad! Eesti Vabaerakonna seitse liiget esitasid 22. septembril arupärimise haridus- ja teadusminister Maris Laurile. Arupärimine sai esitatud mõni päev pärast Teadus- ja Arendusnõukogu istungit, kus arutati ja otsustati, et jätkatakse teadusasutuste ja kõrgkoolide konsolideerimist ning teadusmaailma ja õppeasutuste sünergia tekitamist.
Iseenesest on ilmselt õige, et tuleks üle vaadata mitmed õppekavad ning omavahel heaks koostööks sidustada seda, mida kõrgkoolides õpetatakse. Kuid ma olen kindel, et meie kõrgkoolid leiavad ise – ja on juba ka leidnud – väga hea koostöövõimaluse. Proua minister väitis pärast seda, kui me selle arupärimise olime esitanud, ka kultuurikomisjonis ja ajakirjanduses, et liitmisega ei kiirustata ning ta kindlasti kaalub väga põhjalikult kõiki poolt- ja vastuargumente. See on väga kena. Ühe teadusasutuse

või ka kõrgkooli restruktureerimine või ümberkujundamine võib olla ohtlik kogu ühiskonnale, see ei pruugi kahjustada mitte ainult seda ühte õppeasutust, vaid tegelikult kogu meie kõrgharidussüsteemi ja veelgi laiemalt kogu meie haridus- ja kultuurielu.
Eriti mures olen ma Eesti Keele Instituudi pärast. Ma arvan, et väga paljud siin Riigikogu saalis on mures Eesti Keele Instituudi saatuse ja tuleviku pärast. Mul on väga kahju, et ühiskonnas on pääsenud liikvele selline jutt, nagu sellega, et Eesti Keele Instituut ei taha praegu ühineda Tartu Ülikooliga, suhtutaks halvustavalt Tartu Ülikooli. Nii see kindlasti ei ole. Meie Tartu Ülikool on hea ja väärib parimat, kuid ka meie eesti keel väärib parimat. See on ainus keel, mille hoidmisel, säilitamisel ja arendamisel ei tohiks me hoida kokku raha, aega ega inimesi.
Ma loodan, et proua minister vastab meie koostatud küsimustele ja nii mure Eesti Keele Instituudi pärast kui ka teadmatus Tartu Observatooriumi või Tõravere observatooriumi, samuti Keemilise ja Bioloogilise Füüsika Instituudi ja teiste teadusasutuste tuleviku suhtes saavad lahendatud. Aitäh!

16:11 Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele vastab haridus- ja teadusminister Maris Lauri. Palun!

16:11 Haridus- ja teadusminister Maris Lauri

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Vastan küsimustele.
Esimene küsimus: "Millistele analüüsidele toetute, kui kinnitate, et Tartu Observatooriumi ja Eesti Biokeskuse liitmine Tartu Ülikooliga parandab nende asutuste "konkurentsivõime kasvu ja majanduslikku jätkusuutlikust?" Kas neil asutustel on probleeme tehtava teadustöö või majandusliku toimetulekuga?" Peale TAN-i raporti valmimist on Haridus- ja Teadusministeerium koostanud analüüsi kõigist TAN-i raporti soovitustest. See analüüs on avalikult kättesaadav ja ministeeriumi esindajad on seda tutvustanud ka Riigikogu kultuurikomisjonis. Konkreetsete võimalike ühinemiste kohta on koostatud SWOT-analüüsid ehk on vaadatud võimaliku ühinemise tugevusi, nõrkusi, ohtusid ja probleeme. See analüüs on tehtud ka Tartu Observatooriumi ja Eesti Biokeskuse ühinemise kohta Tartu Ülikooliga. Nende analüüside põhjal on selgunud, et ühinemised on põhjendatud ning seetõttu on ühinemisprotsess ka käivitunud.
Ühinemise põhjused ei pea olema negatiivsed, arupärijate tõlgenduses siis probleemne teadustöö või majanduslik mittetoimetulek. Ühinemise põhjused võivad olla ka teistsugused. Tartu Observatooriumi ja Eesti Biokeskuse ühendamisel Tartu Ülikooliga on eesmärk senisest paremini siduda teadusasutustes tehtav teadustöö ülikoolides toimuva õppetöö ja tehnoloogia siirdetegevustega. See omakorda võimaldab suurendada teadustöö ühiskondlikku ja majanduslikku mõju. Täpsemalt öeldes võimaldab nende asutuste teaduse ja õppetöö integreerimine tagada esiteks teadusalade jätkusuutliku arengu ja teadlaste järelkasvu. Teiseks, ühinemine võimaldab kasutada Tartu Ülikooli kontakte ja võrgustikke, et parandada teaduse ja ettevõtluse koostööd. Kolmandaks, ülikooli koosseisus olles tekib suurem finantsstabiilsus, sest tekib ligipääs Tartu Ülikooli arengufondile ja paranevad võimalused ühiselt osaleda mitmesugustes välismaistes projektides. Mõlemad asutused on taotlenud ja saanud ühinemistoetust institutsionaalsest arendusprogrammist ASTRA, mis samuti suurendab nende asutuste võimekust.
Teine küsimus: "Milline tulevik on planeeritud Tervise Arengu Instituudile ning Keemilise ja Bioloogilise Füüsika Instituudile? Kas nimetatute tööle on ministeeriumil sisulisi etteheiteid?" Nagu eelnevalt osutasin, ühinemiseks ei ole tarvis, et midagi peaks tingimata halvasti olema, pigem tuleb otsida uusi võimalusi ja arengupotentsiaali. Tervise Arengu Instituudi ning Keemilise ja Bioloogilise Füüsika Instituudi kohta pole otsuseid langetatud. Täpsemalt on seis järgmine. Tervise Arengu Instituut on Sotsiaalministeeriumi teadusasutus. Minule teadaolevalt on Sotsiaalministeerium käivitanud tervisevaldkonna asutuste analüüsi ning enne selle analüüsi lõppu ei saa kindlasti seisukohta kujundada. Keemilise ja Bioloogilise Füüsika Instituudile on ühinemisläbirääkimiste ettepaneku esitanud nii Tallinna Tehnikaülikool kui ka Tartu Ülikool. Mõlema ülikooliga on peetud läbirääkimisi, kuid konkreetsete ühinemisplaanideni pole veel jõutud. Jah, TAN soovitas neid ühinemisläbirääkimisi ülikoolidega jätkata, sh Haridus- ja Teadusministeeriumi osalusel, ning toetas seda, et Keemilise ja Bioloogilise Füüsika Instituut ühineks mõne ülikooliga.
Kolmas küsimus: "Millistele analüüsidele ja uuringutele toetub ettepanek liita Eesti Keele Instituut Tartu Ülikooliga?" Peale TAN-i raporti ning Haridus- ja Teadusministeeriumi analüüsi on koostatud põhjalikud SWOT-analüüsid ühinemise kohta nii Tartu Ülikooli kui ka Tallinna Ülikooliga.

Neljas küsimus: "Miks Eesti Keele Instituut kui ainus teaduslik institutsioon, mis on keskendunud meie riigi- ja emakeele teaduslikule uurimisele ning selle põhjal tehtavale rakendustööle eesti keele arendamisel, ei vääri iseseisva riigiasutuse staatust?" Mina ei kasutaks väljendit "ei vääri". Kindlasti on mitmes asutuses üksusi, mis võiksid väärida iseseisva asutuse staatust, see aga ei tähenda, et nende iseseisev staatus oleks kõige otstarbekam või eesmärgipärasem. Tahan ka korrigeerida küsimuses kergelt kõlama jäänud väidet, nagu Eesti Keele Instituut oleks ainus teaduslik institutsioon, mis tegeleb eesti keele uurimisega. Ei tohi unustada meie rahvusülikooli, Tartu Ülikooli, samuti tegeleb eesti keele uurimisega Tallinna Ülikool, rääkimata muudest asutustest. Pean vääraks, kui ükskõik kes neid institutsioone kas või vihjeliselt vastandab või peab ühte või teist teistest paremaks. Kõigil nendel – paneme neile kolmele juurde ka teised institutsioonid – on oma roll ja ülesanne, aga nende erinevate rollide täitmine ei pea tingimata toimuma eri asutustes. Täpselt samamoodi ei saa väita, nagu see peaks toimuma ühes asutuses. See, kuidas eesti keelega seotud teadustööd korraldada, vajab kaalumist. Olen arvamusel, et me peame pidevalt küsima, kas see, kuidas asjad on seni või praegu korraldatud, on parim viis ka tulevikus. See ei puuduta üksnes Eesti Keele Instituuti, vaid teisigi teadusasutusi. On loomulik ja lausa kohustuslik, et aeg-ajalt vaadatakse üle, kuidas üks või teine asi on korraldatud. See puudutab ka teadust.
Viies küsimus: "Mida peaksid asutused, kes ei näe oma liitmisel ülikooliga küllaldaselt sotsiaalset, teaduslikku ega majanduslikku põhjendatust, lisaks senistele sammudele veel oma eitava hoiaku väljendamiseks tegema, et nende seisukohti kuulaksid ja arvestaksid ka Haridus- ja Teadusministeerium ning Teadus- ja Arendusnõukogu?" Igaühel on õigus oma arvamusele. Selle tõdemuse teine pool on see, et tuleb aktsepteerida ka seda, kui kellelgi teisel on teistsugune arvamus. Otsuste langetamiseks ei piisa üksnes arvamustest, on vaja ka põhjendusi ehk põhjendatud arvamusi. Mulle isiklikult meeldib väga Eesti Teaduste Akadeemia presidendi Tarmo Soomere viide sellele, et meil tehakse liiga palju otsuseid arvamuste pealt, kuid need peaksid põhinema analüüsidel, faktidel ja põhjendustel. Otsustaja roll on kaaluda erinevaid põhjendatud arvamusi ja siis langetada otsus. Tihtipeale juhtub, et konkreetne otsus kellelegi ei meeldi, seda eriti siis, kui võimalikud valikud on vastandlikud. Sellises olukorras aitab eri osapoolte üksteist respekteeriv ja rahulik käitumine. Tuleb arvestada, et nii mõnigi kord aitavad põhjendatud vastuväited ennetavalt võimalikke probleeme lahendada. Samuti tuleb lõplikku otsust selgelt põhjendada. Täpselt sellest põhimõttest olen ma plaaninud ka lähtuda ning loodan, et kõik need, keda ühinemisotsused puudutavad, lähtuvad samast põhimõttest. Kordan veel seda, mida olen öelnud ka varem. Võtkem asja rahulikult, üksteist respekteerivalt kuulates, ning ärgem toetugem oletustele, vaid faktidele ja selgetele põhjendustele! Ühinemisprotsessis on alati olemas emotsionaalne aspekt. Ühendatavad on üliharva ühendamisega nõus, kuid see ei saa olla ainus või põhiline argument, mille põhjal otsuseid langetada. Tänan!

16:19 Esimees Eiki Nestor
Küsimused ministrile. Krista Aru, palun!

16:20 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Aitäh, proua minister! Ma olen teiega väga nõus, et emotsioonid ja arvamused ei peaks olema otsuste langetamise aluseks, vaid selleks peaksid olema analüüsid, SWOT-id, ka eksperdikomisjonide arvamused. Küsin aga Eesti Keele Instituudi kohta. Meil on olemas keelenõukogu seisukoht, meil on asutuse enda koostatud SWOT ja meil on Tartu Ülikooli koostatud SWOT. Mis meil veel puudu on?

16:20 Haridus- ja teadusminister Maris Lauri
Tänan küsimast! Neid materjale on tõesti väga mitmesuguseid ja need on omavahel vastuolus. Enne kui otsus langetada, peab olema selge, millel väited põhinevad. Ma tahan nende materjalidega põhjalikult ja rahulikult tutvuda. Kindlasti soovin ma nende koostajatega kohtuda ja asju arutada, nii nagu otsustamisprotsess ikka käib. Ma kindlasti ei taha seda otsustusprotsessi avalikult läbi teha, sest siis on emotsioonid liiga kõrgel ja õige otsuse tegemine võimatu või ülimalt keeruline.

16:21 Esimees Eiki Nestor
Ain Lutsepp, palun!

16:21 Ain Lutsepp
Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! TAN-i raportis mainitakse ka Eesti Kunstiakadeemia ning Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia võimalikku ühendamist. Millised seisukohad siin praegu on ning milliste analüüside ja faktidega olete juba kokku puutunud ja mida vaadelnud?

16:21 Haridus- ja teadusminister Maris Lauri
Tänan! Praeguses seisus ei ole sellist ühinemist plaanis.

16:21 Esimees Eiki Nestor
Andres Ammas, palun!

16:22 Andres Ammas
Lugupeetav juhataja! Lugupeetav minister! Seda kuulsat nn Oki raportit olen ma päris mitu korda tähelepanelikult lugenud. Seal on hulk huvitavaid ja minu hinnangul väärtuslikke mõtteid. Kas peale nende asutuste ühendamise midagi veel sellest raportist kunagi realiseeruma hakkab?

16:22 Haridus- ja teadusminister Maris Lauri
Tänan! Nende ettepanekutega kindlasti tegeldakse. Näiteks tegeldakse rahastamisküsimuste ja keeleküsimustega. Seal oli ettepanek, et võiks olla rohkem võõrkeelset õpet, ning selle üle käivad diskussioonid, mis on ka ajakirjandusse jõudnud. Seal oli kindlasti väga palju vastuolulisi ja provokatiivseid ettepanekuid. Ilmselgelt olid need osaliselt esitatud selleks, et tekitada diskussiooni nende teemade üle. Järelikult on kellegi arvates need küsimused olnud olulised ja eksisteeriv lahendus kellelegi ei sobi. See tähendab, et me peame nendel teemadel arutlema ja nendega edasi minema. Tahan kindlasti rõhutada, et nn Oki raport oli mõttepaber, see ei olnud mõeldud teadustööna. See oligi mõeldud selleks, et esile tuua teatud probleemid teadusvaldkonnas ja ärgitada mõtlema. Seal oli pakutud ka mõningaid lahendusi. Vaatame kas või seda ühinemispoolt. Isegi need ühinemised, mis on praegu kõne all, ei ole ju sellised, nagu seal pakuti, aga see raport pani mõtlema selle üle, et järsku me peaksime seda tegema. See kehtib ka väga paljude teiste ettepanekute kohta. Samas on väga mitmed neist ka kõrvale jäetud, teistega tegeldakse kindlasti edasi.

16:23 Esimees Eiki Nestor
Helmen Kütt, palun!

16:23 Helmen Kütt
Tänan, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Minu meelest on väga sümpaatne, et te tahate rahulikult kõikide analüüside ja uuringutega tutvuda ning alles siis otsustada. Ma tahan küsida lihtsalt seda, milline on see ajagraafik. Kui vaadata, kes kõik on arvanud, et Eesti Keele Instituut võiks iseseisvana jätkata, siis selgub, et see on aukartust ja lugupidamist äratav seltskond. Kuidas teil on ajagraafikuga, millal see otsus tuleb?

16:24 Haridus- ja teadusminister Maris Lauri
Tänan! Mul ei ole kindlat ajagraafikut. Seda väga lihtsal põhjusel: ma olen olnud hõivatud väga paljude töödega. See on keeruline valdkond ja vajab rahulikku mõtlemisaega. Ma olen inimene, kes ei taha anda lubadust, kui ei ole kindel, et ma suudan seda täita. Enne kui ma selle otsuse langetan, ma räägin osapooltega kindlasti läbi. Nagu ma ütlesin, ma ei taha, et see otsuse tegemine toimuks avalikult. Kindlasti esitan ma ka põhjendused selle otsuse juurde.

16:25 Esimees Eiki Nestor
Andres Herkel, palun!

16:25 Andres Herkel
Aitäh, härra esimees! Austatud minister! Kas me võime üldistavalt järeldada niiviisi, et meie eesmärk peaks olema ühendada seal, kus on tegemist ilmselge dubleerimisega, ja vältida ühendamist seal, kus funktsioonid on siiski piisavalt erinevad? Tulen konkreetselt Eesti Keele Instituudi ja Tartu Ülikooli

juurde. Kas ka eesti keelekorraldus peaks olema hoopiski Tartu Ülikooli ülesanne? Praegu on see keeleseadusega reguleeritud teisiti.

16:25 Haridus- ja teadusminister Maris Lauri
Tänan küsimast! Kindlasti on Eesti väiksust arvestades väga paljudes valdkondades oluline, et me väldiksime dubleerimist eri kõrgharidus- ja teadusvaldkondade vahel. Samas ei saa seda võtta n-ö absoluutsena. On kohti, kus positiivne konkurents on kasulik. Me peame kindlasti vaatama, kas teadusasutustel, mis tegutsevad justkui ühes valdkonnas, on oma selge spetsiifika ja kas need spetsiifikad täiendavad üksteist ning kuidas on koostöö kõige parem, kas siis, kui töö toimub eri asutustes, või siis, kui ühes asutuses. Ei saa välistada, et koostöö mingil põhjusel ei toimi, kuigi võiks toimida. See oleneb kindlasti valdkonnast ja sellest, kuidas asjad on korraldatud. Nagu ma ütlesin, Eesti Keele Instituudi kohta ütlen ma oma arvamuse välja siis, kui ma olen selle kujundanud.

16:27 Esimees Eiki Nestor
Aitäh, haridus- ja teadusminister Maris Lauri! Avan läbirääkimised. Palun, Krista Aru arupärijate nimel!

16:27 Krista Aru
Austatud Riigikogu esimees! Aitäh, proua minister, väga selgete, ilusate ja kindlate seisukohtadega vastuste eest! Austatud rahvaesindajad! Teadus- ja Arendusnõukogu raport ehk nn Oki raport ärgitas mõtlema meie teadusasutuste ja kõrgkoolide korralduse, aga ka nende kõikide omavahelise koostöö üle. See oli väga hea, sest kõik need asutused ja inimesed, kes ei pea vaatama, et nende tegevus oleks tulemuslik, vajuvad paratamatult alati veidi mugavustsooni. Kuid mul oleks väga kahju, kui see raport piirdukski sellega, et me korraldame ümber ja liidame mitmeid asutusi, ilma et meil oleks väga selget seisukohta ja arusaama, milline see parem tulemus ikkagi olema saab. Ma kutsun ka ministeeriumi üles mõtlema selle üle, et võib-olla oleks meil aeg, liikudes konsolideerimise suunas ning vaadates ja võrreldes nii kõrgkoole kui ka teadusasutusi, mõelda kord veidi teisest rakursist ja veelgi suuremalt. Eesti riigi, Eesti Riigikogu, Eesti valitsuse ja Eesti inimeste kõige suurem ülesanne on hoida eesti keelt ja kultuuri. Me oleme koostanud siin väga mitmeid teekaarte ja infrastruktuuri loetelusid ning teinud mitmeid suuri infrastruktuurieettevõtteid. Võib-olla oleks meil ikkagi nüüd, pärast 25 aastat, õige aeg vaadata kõiki neid asutusi, mis tegelevad eesti rahvuskultuurile ja eesti keelele olulise kollektiivse mälu hoidmise, säilitamise, kättesaadavaks tegemise ja edasikandmisega.
Professor Marju Lauristin küsis umbes aasta tagasi, kas me oleme kordki mõelnud teha oluliste mäluasutuste või -institutsioonide seadust. Võib-olla on see üks võimalikke teesid. Ma ei oska seda täna öelda, aga me ei ole sellele ettepanekule tõsiselt mõelnud. Võib-olla on õige tee hoopis see, et meie Eesti Teaduste Akadeemia võiks olla see lugupeetud institutsioon, mis koordineerib ja teatud mõttes ka suunab riiklikku keelepoliitikat. Tema võiks vaadata, et meie kollektiivne kultuurimälu saaks hoitud ja säilitatud ning oleks kättesaadav.
Ma ei ütle, et need on tingimata õiged lahendused. Aga me võiksime astuda kõrvale sellelt ühelt, ühe raporti kaudu pakutud teelt ja mõelda natuke laiemalt. See on meie esimene kohus. Me ei peaks mõtlema sellele, et keegi tahab selliste ettepanekutega alavääristada või halvustada kas Tartu Ülikooli või Tallinna Ülikooli või mingit teist kõrgkooli. Küsimus ei ole ju selles. Küsimus on selles, et me peame kõik ümberkorraldused tegema ikkagi sellest lähtuvalt, et meie teadus oleks kvaliteetne, kõrgharidus jätkusuutlik ja konkurentsivõimeline ning, mis kõige olulisem, see rahvuskultuur, mida on loodud, kaitstud ja kantud, kestaks ka pärast meid. Aitäh!

16:31 Esimees Eiki Nestor
Riigikogu liikmetel ei ole rohkem soove läbirääkimistel osaleda. Minister ka ei soovi. Lõpetan selle arupärimise arutelu.

---

4. 16:31 Arupärimine Riigi Kinnisvara AS-i omanduses oleva Patarei kindluse kompleksi kohta (nr 249)

16:32 Esimees Eiki Nestor

Järgmise arupärimise on esitanud Riigikogu liikmed Külliki Kübarsepp, Krista Aru, Artur Talvik, Monika Haukanõmm, Ain Lutsepp, Andres Herkel ja Andres Ammas. Arupärijate nimel Andres Herkel, palun!

16:32 Andres Herkel

Härra juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Austatud minister! Selle arupärimise mootor Külliki Kübarsepp on välismaal ja ka Artur Talvik ei ole jõudnud saali. Aga probleem on meie kõigi arvates küllap nii oluline, et me kõik peaksime otsima lahendusi sellele olukorrale, mis Patarei kindluses on kahetsusväärsel kombel tekkinud. Ei vaja ilmselt ülekordamist, et tegemist on Euroopa arhitektuuripärandisse kuuluva hoonega, millel meie ajaloolises mälus on kindlasti ka kommunismi ja natsismi ohvrite mälestusmärgi roll. Tegemist on suure alaga ja suure kindlusega väga kiirelt arenevas ja atraktiivses Kalamaja piirkonnas. Kindlusest möödub teel Lennusadamasse iga päev väga palju turiste, aga paraku on see kindlus tondiloss. Sellel teel võiks olla rohkem vaatamisväärsusi, aga ei ole. Üle kümne aasta on Patarei kindlus olnud RKAS-i haldusalas, mille üldkoosoleku roll kuulub ministrile. Selle aja kestel on kindluse olukord ainult halvenenud ja objekt on muutunud paraku ebaatraktiivseks ka potentsiaalsete investorite silmis. Võib prognoosida, et kui asjad samamoodi edasi arenevad, siis järgmise viie aastaga muutub ta selliseks tondilossiks, mille vastu enam keegi huvi ei tunne. Kõige karjuvam mure on ilmselt katus. Katuse pealesaamine peataks lagunemisprotsessi. Meile kättesaadavatel hinnangutel võib katus maksma minna umbes 1,5 miljonit eurot. Patarei kindluse kompleks asub nelja hektari suurusel maa-alal. Üsna lõpusirgel on Tallinna linnas detailplaneeringu kehtestamine, et jagada see ala viieks kinnistuks, millest üks on väga selgelt mõeldud uuselamurajooni jaoks. Mis seal tegelikult toimuma hakkab, seda ei ole selgelt läbi mõelnud ei omaniku esindaja ega linn. Need küsimused on paraku õhus. On asutatud ka SA Kalaranna Patarei, mis on oma südameasjaks võtnud sellele olukorrale lahenduse otsimise.
Sellest kõigest tulenevalt on meil lugupeetud ministrile hulk küsimusi. Kui suuri investeeringuid on RKAS viimase viie aasta jooksul teinud Patarei kindluse väärtuse säilimiseks? Milline on siin nõukogu panus ning kas see ülepolitiseeritud nõukogu on olnud heaperemehelik ja täitnud oma rolli? Millised plaanid on RKAS-il eraalgatuse kaasamiseks? Ja lõpuks, milline on Europa Nostra sõnum nii RKAS-ile kui tegelikult ka Vabariigi Valitsusele? Kuidas kavatsetakse arvestada ekspertide soovitustega ning kuidas pääseda sellest häbist, et Eestis asub üks kõige kiiremini lagunevaid maailma arhitektuuripärandisse kuuluvaid atraktiivseid hooneid? Aitäh!

16:36 Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele vastab riigihalduse minister Arto Aas. Palun!

16:36 Riigihalduse minister Arto Aas

Hea Riigikogu! Head arupärijad! Ühe lausega vastates ütleksin nii, et kui see objekt riigile korda ei läheks, siis oleks see ammu maha müüdud. Tegelikult, ma loodan, te saate minu vastustest aimu, et riigile on see objekt olnud oluline ja sellepärast ongi seda seniajani maksumaksja rahaga ülal peetud. Aga nüüd vastan küsimustele. Esimene küsimus puudutab seda, kui palju on RKAS teinud investeeringuid selle kindluse väärtuse säilitamiseks ja kui suured on olnud majanduskulud. Vastus on lühidalt selline, et kulutusi on tehtud palju. Alates 2012. aastast on kulutatud 340 000 eurot, sh remonttöödeks on läinud 50 000 eurot (igal aastal remonditakse katust, kaid, müüriehitisi), tehnohooldus, heakord, valveteenus on võtnud ligi 200 000 eurot, haldamisega seotud kulud 10 000 eurot jne. Viie aasta keskmine kulude summa on 65 000 eurot aastas. Tuletan meelde, et hoone anti üle kui riigile mittevajalik vara ja ometi me oleme kümme aastat sinna raha pannud, kokku ligi miljon eurot. Teine küsimus: "RKAS-i nõukogu on üks politiseeritumaid (kuuest liikmest viis on aktiivsed erakondade liikmed). Kas ministril on plaanis lähiajal muuta nõukogu koosseisu? Millistel alustel nõukogu jagab prioriteetseid tegevusi riigi omandi arendamisel ja selle atraktiivseks muutmisel?" Ma ei ütleks, et RKAS-i nõukogu on üks politiseeritumaid. Tõepoolest, seal on eri erakondade nimetatud liikmeid, aga mingit aktiivset poliitilist tegevust pole seal kunagi olnud. Seda võin ma teile küll kinnitada. Ma olen ka ise mõne aasta olnud RKAS-i nõukogus ja näinud nüüd üldkoosoleku rollis seda tööd kõrvalt. Seal pole kunagi tehtud poliitikat, seda võin ma täiesti rahuliku südamega öelda. Seal on asja arutatud ja vaadatud, et organisatsioon oleks hästi juhitud ja raha otstarbekalt kasutatud. Muidugi, RKAS-i eripära paljude teiste aktsiaseltsidega võrreldes on see, et ta ei ole oma otsustes ja valikutes nii vaba kui teised. RKAS viib sisuliselt ellu seda poliitikat, mis valitsuses eelarve koostamise käigus on otsustatud.

Valitsuse laua taga otsustatakse, millistesse objektidesse investeeritakse ja kus tehakse suuremaid kulutusi. RKAS aitab neid otsuseid ellu viia, eelkõige pean ma silmas uusi investeeringuid. Loomulikult hoolitsetakse selle vara eest, mis neil käes on, heaperemehelikult, sealgi ei ole mingit poliitilist valikut. Kindlasti ei saa RKAS-i puhul rääkida mingist päevapoliitikast, see on täiesti irrelevantne. RKAS viib ellu seda, mida omanik RKAS-ilt ootab. Esiteks, investeeringud, mis lähtuvad Vabariigi Valitsuse otsustest ja valdkondlikest prioriteetidest. Teiseks, remonttööd, mille abil tuleb olemasolevate hoonete kvaliteeti säilitada ja parandada. Kolmandaks, mittevajaliku vara väärtustamine ja müümine, et suurendada riigi tulusid. Selle müügi kaudu finantseeritakse ka teisi objekte.
Kolmas küsimus: "Milline on RKAS-i seisukoht eraalgatuste kaasamisel? Patarei kindluse tulevik on kindlates kätes, kui selleks suudavad koostööd teha riik, kohalik omavalitsus, mittetulundus- ja erasektor. Milliseid koostöövorme ette näete?" Ma olen täiesti nõus sellega, et eri osapooltel tuleb teha koostööd. RKAS on kindlasti seda koostööd teinud ja teeb ka tulevikus. Näiteks jätkub koostöö MTÜ-ga Säästva Renoveerimise Infokeskus, mis on Eesti Muinsuskaitse Seltsist väljakasvanud ühing ning tegeleb restaureerimise ja vanamaterjali väärtustamisega. See infokeskus kasutab Patarei kindlusest väljaspool asuvat hoonet, nn orkestrihoonet. Käivad läbirääkimised üürisuhte pikendamiseks. Samas tuleb silmas pidada, et kindlusehoone seisukord seab selle kasutamisele omad piirid, ja nii pikendab RKAS praegu üürisuhteid, pidades silmas inimeste ohutust, ainult kindlusehoonest väljaspool asuvates hoonetes. Erasektoriga hea koostöö näide on sel aastal toimunud ühisaktsioon Tallinna linna ja Linnalaboriga, mille raames avati Patarei merepoolne külg ja rajati sinna kergliiklustee ehk beetapromenaad. Väga ilus algatus ja koostöö!
RKAS-i juhatus kohtus selle aasta veebruaris ja mais muinsuskaitse seltsi esindusega ning arutati sisuliselt Patarei merekindluse tulevikku, et sõnastada tingimused müügi puhuks ja võimaliku investori panus. Juba 2006. aastal alustas RKAS Justiitsministeeriumi ja Kultuuriministeeriumi koostöö raames Patarei ja Lennusadama ala kinnisvara väärtustamist ja korrastamist. 2007. aastal korraldas RKAS arhitektuurikonkursi, millele järgnes detailplaneeringu koostamine. 2011. aastal kehtestas Tallinna Linnavolikogu Patarei ja Lennusadama piirkonna detailplaneeringu.
RKAS-ile kuuluvas Patarei merekindluse osas määrati kindlaks väärtuslike hoonete säilitamise põhimõtted, detailplaneeringuga kavandati parkimismaja ehitamist ning selgitati välja piirkonnas likvideeritavad mitteväärtuslikud ehitised. Detailplaneeringu alusel toimusid peale 2012. ja 2013. aastat maakorraldustööd, mille raames moodustati uued kinnistud. Aastatel 2013–2015 osales RKAS koostöös Tallinna Linnavalitsusega 50%-lise finantseeringuga Kalaranna tänava ehituse projektis. See kohustus võeti kehtestatud detailplaneeringuga. Kalaranna tänava maksumus oli 5 miljonit eurot. Selle tänava ehitusega paranes oluliselt piirkonna ligipääsetavus ja suurenes kinnisvara väärtus. See on üks väheseid kohti, kus RKAS on aidanud väga suures mahus rajada linnatänavaid. Seda tehti just selle mõttega, et see on perspektiivne piirkond, mida me tahame väärtustada. Lennusadam, Patarei ja kogu see kant on olnud ka RKAS-ile oluline. See on väga suur summa, mida koos linnaga on selle piirkonna arenguks kulutatud või sinna investeeritud.
Ka tulevikku vaatame lootusrikkalt. Eesmärk on leida aastakümneid avalikust linnaruumist eraldatud olnud piirkonnale paindlik ja mitme funktsiooniga kasutusotstarve, mida oleks lähitulevikus võimalik ellu viia. Selle objekti ülalpidamine peab olema Eesti ja Euroopa maksumaksjatele vastuvõetav.
2013. aastal tellis RKAS Patarei merekindluse väärtustamiseks ja ehitusõiguse väljaselgitamiseks arhitektuurse ideekavandi arhitektilt Martin Aunin, kes töötas lahenduse välja koostöös Tallinna Kultuuriväärtuste Ameti ja Tallinna Linnaplaneerimise Ametiga. Lahenduse baasil käivitati uue detailplaneeringu koostamise protsess. Peale detailplaneeringu kehtestamist on kavas Patarei merekindluse projekt enampakkumise korras võõrandada. Kompleksi erakätesse müümine on teadaolevatest võimalustest kiireim ja parim viis aastaid lagunevana seisnud hoonekompleksi korrastamiseks ja avalikus linnaruumis kasutusele võtmiseks.
Neljas küsimus: "Millised olid Europa Nostra sõnumid RKAS-ile? Kas ja kuidas kavatsete arvestada ekspertide soovitustega ning peatada Patarei lagunemine?" Ka mina kohtusin Europa Nostra esindajatega. Lühidalt öeldes oli nende mure see, kuidas Patarei merekindluse lagunemine peatada. Nende kandev mõte oli, et seda peaks tegema riik. Meie oleme teistsugusel seisukohal. Meil on Eestis piisavalt näiteid selle kohta, et erasektor on suutnud väärikalt taastada ja kasutusele võtta silmapaistvaid mälestisi ja objekte (Rotermanni kvartal, Tondi kasarmud, Keila-Joa loss ja mitmed mõisahooned üle Eesti). Kõike ei pea tegema riik. Kui detailplaneeringuga on kokku lepitud need tingimused, mida kohapeal tuleb täita, ja kui on olemas kokkulepped, et muuseumile on Patareis

tulevikus ruum kindlustatud, siis ei pea selle kõigega tingimata tegelema riik.
Miks ei pea? Sest Patarei täies mahus korrastamine maksab suurusjärgus 80 miljonit eurot. Kui te leiate mulle 80 miljonit eurot, siis, palun väga, hakkame tegema. Aga tuletan meelde: Patarei anti üle sellepärast, et mitte ükski riiklik institutsioon ei teadnud, kuidas seda saaks kasutada. See hoone, mille suurus on 34 000 ruutmeetrit, ei ole riigiasutustele parim võimalik asukoht. Ma täiesti mõistan Europa Nostra muret selle objekti pärast, aga ka nemad ei paku raha. Kui meedias avaldatu põhjal oli ka mul tekkinud lootus, et härrad tulevad kohale, raha kohvriga kaasas, ja ütlevad, et hakkame aga tegema, siis juba kohtumise esimestel minutitel selgus, et ega neil ju mingeid vahendeid selle jaoks pole. Nemad nõustavad, nad võivad meid kokku viia investeerimispankadega. Väga tore, aga endal neil mingeid vahendeid selle jaoks ei ole. Vähemalt selline oli see informatsioon, mis nad mulle andsid.
Viimane ja viies küsimus: "Millisel tasandil olete teinud koostööd teiste ministeeriumidega, et välja töötada kavatsusi kompleksi arendamiseks? Kunagi oli idee rajada sinna uus Eesti Kunstiakadeemia, huvi on tundnud mitmed muuseumid. Kas on arutatud mõne muu kultuuri- ja/või ajalooasutuse rajamist kindlusse? Iseenesest on võimalik uue detailplaneeringu kehtestamisega luua eeldused paindlikeks arendusteks, mis muudaks kompleksi terviklikuks kultuurisõlmeks. Millised on arutelude tulemused?" Nagu ma juba eelnevalt ütlesin, avaliku sektori asutuste huvi märkimisväärse investeerimisvajadusega objekti vastu on pigem tagasihoidlik. Huvi on tundnud Justiitsministeerium seoses justiitsmuuseumi võimaliku asukohaga. Huvi on tundnud mitmed MTÜ-d, kellel aga puudub arusaam, kuidas tagada tulevaste külastajate ohutus ja vahendid, mis on vajalikud sellise kompleksi kasutamiseks.
Patarei merekindlus on arendusprojektina olnud RKAS-il töös juba 2006. aastast – tõepoolest, juba kümme aastat! –, kui koos Justiitsministeeriumi ja Kultuuriministeeriumiga kavandati Patarei ja Lennusadama piirkonna arhitektuurikonkurssi ja seejärel detailplaneeringut. Toonane Patarei merekindluse arhitektuurikonkurss ja detailplaneering head lahendust ei pakkunud. Seepärast otsustas RKAS 2012. aastal alustada Patarei merekindlusele uue kontseptsiooni otsimist, milleks telliti arhitektuurne visioon. Nimetatud visiooni alusel taotleti Tallinna linnalt detailplaneeringu algatamist Patarei merekindluse territooriumil. Uut detailplaneeringut on nüüdseks menetletud kolm aastat. Kavas on Patarei merekindluse ala avada avalikkusele ja rajada tulevikus Lennusadama-poolsele küljele, Patarei merekindluse naabrusesse uus hoonestus, mille abil saab siduda vana ja uue ning luua tänapäevase mitme funktsiooniga elukeskkonna. Samuti näeb detailplaneering ette Patarei merekindluse sisehoovide võimalikku katmist klaaskatusega, et sisehoove saaks kasutada aasta ringi. Detailplaneeringus on ette nähtud säilitada ka osa Patarei merekindlusest autentsena ja võtta kasutusele vanglamuuseumina. Selleks on eraldatud ligi 4300 ruutmeetrit. Naabruses asuv meremuuseum renoveerib lähiajal ajaloolise staabihoone enda uueks administratiivhooneks ja Patarei kõrvale tekib sisetänavaga heakorrastatud ala. Detailplaneering algatati juba 2013. aastal. Vahepeal on toimunud hulk protseduure ja avalikke arutelusid. Telliskivi Selts ja Eesti Muinsuskaitse Selts on oma arvamuse esitanud. Praegu käib menetlus ja nende arvamuste läbivaatamine Harju Maavalitsuses. Detailplaneeringu prognoositav kehtestamine toimub järgmise aasta esimesel poolaastal.
Vanglamuuseumi idee edasiarendamiseks (vangla jaoks on eraldatud üle 4000 ruutmeetri) on RKAS alustanud koos muinsuskaitsespetsialistidega võimalike museaalide väljaselgitamiseks spetsialistide hankimist. Muuseumi idee vajab veel detailsemat plaani, aga siht on silme ees.
Võtan pika jutu lühidalt kokku. See on oluline objekt. Riik on seda säilitanud ning sinna raha kulutanud ja teeb seda ka praegu. On otsitud erinevaid lahendusi. Riigil, ütleme ausalt, seda investeeringut kuskilt võtta ei ole. Koolid, lasteaiad ja haiglad on olnud olulisemad objektid, neil on ka reaalsed kasutajad olemas. Nii et kui me soovime, et see objekt tõepoolest korda tehtaks, et see ei laguneks, oleks inimestele ohutu ja sellele tekiks mingi funktsioon, siis saab selleks kasutada erainvestoreid. Koostöös Tallinna linnaga on seda projekti päris pikalt veetud, nii et küllap ühel hetkel jõutakse lahendusele. Aitäh!

16:51 Esimees Eiki Nestor
Küsimused ministrile. Kersti Sarapuu, palun!

16:51 Kersti Sarapuu
Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Europa Nostra ekspertide septembrikuise külaskäigu ajal lubas minister Arto Aas, et Patarei arengu arutamiseks luuakse komisjon. Siiani ei ole SA Kalaranna Patarei sinna mingit kutset saanud. Kuigi siin küsitakse, mida on tehtud ning kas nendel tegevustel ja

aruteludel on ka tulemusi olnud, küsin mina, millal see kutse võiks teele minna, et saaks ühiselt neid teemasid arutada.

16:52 Riigihalduse minister Arto Aas
Aitäh! Kindlasti see kutse teele läheb, selline ülesanne sai sellelsamal kohtumisel RKAS-i juhtidega kokku lepitud. Te mõistate isegi, et selline operatiivtaseme ülesanne ei ole päris iga päev ministri laua peal. Küllap see kutse tuleb. Küsin üle, miks see ei ole juba tulnud. Kindlasti see tuleb, sest selline lubadus on antud.

16:52 Esimees Eiki Nestor
Andres Herkel, palun!

16:52 Andres Herkel
Aitäh, austatud juhataja! Austatud minister, aitäh nende vastuste eest! Ma olen aru saanud, et 2012. aastal üks müügiprotsess ebaõnnestus ja peale seda võeti muinsuskaitsepiiranguid maha või leevendati neid. Miks? Millised tagajärjed võivad sellel olla? Kuidas te suhtute Europa Nostra kahtlusesse või hirmu, et kui see fort läheb täies mahus erakätesse, siis ei pruugi see mitte kõige autentsemal kujul säilida?

16:53 Riigihalduse minister Arto Aas
Aitäh! Tõepoolest on vist ka varem püütud seda objekti müüa, aga see pole õnnestunud, sest ta vajab suuri investeeringuid. Seal peab olema mingi tasakaalukomponent või mingi võimalus, et investor saaks oma raha tagasi teenida. Objekt ise on kindlasti väga originaalne ja sellel on oma lisandväärtus olemas, aga, nagu öeldud, selle kordategemine on meeletult kallis. Sellepärast on nähtud ette võimalus rajada sinna teatud mahus ka uusi elamuid ja korrastada seda piirkonda, et sellel projektil oleks mingi tasuvus. Mina neid hirme ei jaga, nagu erainvestor keeraks kõik asjad tuksi. Ma arvan, et see on piisavalt keeruline objekt ja sinna ei tule mingi suvaline kinnisvarainvestor, kes on harjunud tegema Gyprocist maju põllu peale. See on piisavalt suur ja keeruline objekt, selleks et sinna võimekas investor leida, ja ma arvan, et sinna tuleb selline investor, kes suudab seda objekti väärikalt kasutada.
Nagu öeldud, detailplaneering seab ette tingimused. Need on tehtud koos Tallinna linnaga, aga me ei saa ju rääkida mingist, ma ei tea, poliitilisest kokkumängust Tallinna linnaga, sest mingit poliitilist kokkulepet pole olnud. Seal ei ole olnud mitte midagi poliitilist kümne aasta jooksul, vaid see kõik on toimunud ekspertide tasemel, kui Tallinna linn ja muinsuskaitse eest seisvad ametkonnad on olnud selle protsessi juures. Seda ei ole tehtud kuidagi kiirustades, Tallinnas polegi võimalik ühtegi planeeringut kiirustades teha. Mina küll usaldan seda tulemust, mis on saavutatud.

16:55 Esimees Eiki Nestor
Marika Tuus-Laul, palun!

16:55 Marika Tuus-Laul
Aitäh! Austatud härra minister! RKAS-i nõukogu esimees on olnud Taavi Rõivas ja olete olnud teie ise. Te ütlete, et see on väga oluline objekt, aga seal ei ole poliitikat tehtud. Kuid tuleb välja, et te siiski ei ole ju osanud ega suutnud hoida seda meile väga olulist kultuurilist ja ajaloolist objekti väärilisel tasemel. Milline on teie kahe osa näiteks selles, et Patarei on sattunud Euroopa seitsme enim ohustatud kultuurimälestise hulka?

16:55 Riigihalduse minister Arto Aas
Aitäh! Nagu ma ütlesin, on RKAS kulutanud olulisi summasid selle objekti säilitamiseks. Ei ole tehtud mingit odavmüüki, et saaks sellest lahti ükskõik mis tingimustel, kuigi kümne aasta jooksul oleks iga kell olnud olemas võimalus müüa seda objekti ilma detailplaneeringuta, ilma piiranguteta jne. Seda ei ole tehtud, vaid on kulutatud ligi miljon eurot selle hoone säilitamiseks, on remonditud katust jne. Heas usus sõlmiti koostöölepe ühe MTÜ-ga, kes pidi seda kompleksi kasutama ja hoidma seda nii kaua n-ö tervikuna kui vähegi võimalik. Selles koostöös oli probleeme. Aga sellele vaatamata on otsitud lahendust. On soovitud kehtestada hea detailplaneering koostöös Tallinna linnaga. See on võtnud aega,

aga ilmselt head asja tulebki kaua küpsetada. Nii et RKAS ja riik on kindlalt andnud oma panuse, et seda väärtust hoida.
Ei ole väga mõistlik teha suuremahulisi investeeringuid objekti, millel ei ole kasutajaid. Ei ole mõistlik teha sinna väga massiivseid investeeringuid, mis võib-olla uue omaniku või mis iganes kasutaja arvates vajavad tulevikus ümbertegemist või ei ole sobilikud. Sellepärast on seal lihtsalt säilitatud olemasolevat. Nii et tehtud on piisavalt. Ma arvan, et kui sinna oleks rohkem raha pandud, ilma et sellel kompleksil oleks reaalselt kasutajaid, siis nüüd oleks küsimus teistsugune, et miks te olete raisanud raha objektile, millel ei ole kasutajaid. Nii et on tehtud ära hädapärane, muinsus on säilinud, objekti valvatakse ja heakorrastatakse. Kindlasti on tehtud piisavalt.

16:57 Esimees Eiki Nestor
Artur Talvik, palun!

16:57 Artur Talvik
Hea eesistuja! Hea minister! Kas RKAS on pidanud lahenduse leidmiseks ka konkreetseid suunatud läbirääkimisi? See on küsimuse üks pool. Teiseks, teatavasti näeb uus detailplaneering sisuliselt ette n-ö selle ajaloolise territooriumi viieks kruntimist. Kas seal ei või juhtuda see asi, et unustatakse mõni detailplaneeringust tulenev kohustus ära ja selle kompleksi kõrvale ehitatakse lihtsalt üks tore elu- või kontorimaja, aga kindlus jääb ikka samasse olukorda?

16:58 Riigihalduse minister Arto Aas
Aitäh! Nagu ma ütlesin, detailplaneeringut on tehtud koostöös Tallinna linnaga. Planeeringu ja tingimused kehtestab linn. Seda protsessi saab planeeringute, ehituslubade ja kasutuslubade abil kontrollida ja suunata. Ma usun, et siin on piisavalt mehhanisme, et ei tehtaks mingit valskust. Aga nagu öeldud, see on perspektiivne piirkond, vahest üks kõige ihaldusväärsemaid kinnisvaraarenduse piirkondi Eestis, nii et teatud huvi selle vastu on. Tänu sellele leidub võib-olla ka erainvestor, kes on nõus sinna panustama. Nii et pole halba ilma heata. Küllap saab RKAS oma ülesannetega hakkama ja leidub ka uus omanik, kes selle hoone taastab ja ümbruskonna heakorrastab.
Alternatiiv on minu arvates oodata, millal tekib eelarverea peale 80 miljonit vaba eurot. Seda on rohkem, kui riik aastas investeerib ükskõik millistesse muudesse asjadesse, näiteks kohtuhoonetesse, päästehoonetesse, koolidesse. See on metsik summa. Sellist summat ei ole meil kuskil lauanurga peal, et teha ise korda see kompleks, teadmata ka, kes sinna sisse kolib. Alles me siin kuulsime Riigikontrolli ja oponentide etteheiteid, kuidas riigi kinnisvara on kallis ülal pidada jne. Tõepoolest ongi kallis ja tõepoolest ongi päris mitmesaja miljoni eurone remondivõlg nendes hoonetes, kus inimesed iga päev töötavad. Ma arvan, et ka need hooned väärivad kordategemist ja tulebki kulutusi suurendada.
On toodud ühte näidet, et varem oli kinnisvarakulu 1 euro ruutmeetri peale. Näidake mulle ettevõtet, arendajat või üksikisikut, kes on võimeline arendama, hooldama ja säilitama kinnisvara hinnaga 1 euro ruutmeetri peale! See on võimatu ja kulutused peavadki suurenema. Need kulud on olnud peidetud, kuskil on oodatud ei tea mis imet ja ongi tekkinud remondivõlad. Probleemid on varasemate aastate jooksul kuhjunud. Ega meil ei ole lihtsaid valikuid. Kui see objekt maksaks, ma ei tea, 5 miljonit, siis oleks probleem kindlasti väiksem, aga 80 miljonit on väga suur summa.

17:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Andres Ammas, palun!

17:00 Andres Ammas
Lugupeetav juhataja! Lugupeetav minister! Ütlesite tabavalt, et riigi kinnisvara on kallis pidada. See selgus taas täna riigieelarve kontrolli erikomisjoni istungil, kus RKAS-i tegevust pikemalt analüüsiti. Teatavasti on RKAS äriühing, kellele omanik on ette näinud teatud kindla tootluse, see oli vist üle 6%. Te nimetasite, et Patarei jaoks on läinud miljon. Kas selle miljoni on riik RKAS-ile Patarei jaoks eraldi andnud või ongi see tulnud RKAS-i muudelt pindadelt teenitud tulust?

17:01 Riigihalduse minister Arto Aas

Aitäh! See on hea küsimus. Ausalt öeldes ma hetkel isegi ei tea täpset vastust, aga võin öelda niipalju, et riik ei ole RKAS-ist ühtegi senti välja võtnud. See ei ole rahategemise masin. Kõik, mis on teenitud, on tagasi investeeritud ja sinna läheb riigieelarvest veel raha peale, sest objekte on palju ja järjekord on hästi pikk. Kuna RKAS peab tegutsema nagu aktsiaselts ka turureeglite alusel, siis on 6%-line omakapitali tootlus, mis on üsna väike, tõepoolest kirja pandud. Ma arvan, et mujal kinnisvarasektoris 6%-list omakapitali tootlust naljalt ei kohta, üldiselt tahetakse oma raha eest ikka rohkem saada. Kogukapitali tootlus on küll väiksem, jah, võõrkapital on ka praegu hästi odav. Nii et see on olnud see põhimõte, et me kasutame RKAS-i, kes peaks toimetama üldiselt turupõhimõtetest lähtuvalt, et hinnad oleksid läbipaistvad ja arusaadavad ning asjadel oleks õige hind. Mõnikord ongi hinnad nüüd kõrgemad kui varem need kuskile peidetud hinnad.

17:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aadu Must, palun!

17:02 Aadu Must
Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud härra minister! Me kõik teame, et kultuuriväärtustega on juba kord niimoodi, et väike tegija suudab vähe teha. Kui anda objekt ühele eraisikule, siis ta suudab seal võib-olla ühe asja alles hoida, aga selle väärtus kultuurile tervikuna on miljon korda väiksem kui tervikobjektil. Kui kaasata vald, siis jõuab rohkem, linn ja riik koos jõuavad veel enam. Kui kinnisvaraplaneeringuga jagatakse objekt viieks tükiks ja suudetakse originaalkujul taastada näiteks üks viiendik, siis selle objekti atraktiivsus Euroopa kontekstis vaadatuna on umbes 75 korda väiksem ja turiste ega kedagi ta kohale ikkagi ei too. Mind huvitab, kui laiaks on proovitud seda kaasalööjate baasi teha. See on üleeuroopaliselt huvitav ja tähtis objekt. Kas me tõesti vaatame nii, et me näeme mõnda erainvesteerijat ja mõnda veel? Kas me ei ole suutnud minna Euroopa tasemele ja kas me ei julge otsida laiemat toetust?

17:03 Riigihalduse minister Arto Aas
Kümme aastat on seda lahendust otsitud ja kuskil ei ole neid rahapakke ootamas, aga loomulikult tuleb see hoone tervikuna korda teha. See, et on tehtud viis kinnistut, ei tähenda seda, et keegi jagaks Patarei merekindluse viieks tükiks. Ei, kindlasti mitte, see on ikka üks tervik. Aga see on väga suur maa-ala, seal on palju ruumi, seal on ka väheväärtuslikke hooneid, seal on vaba maad jne. Loomulikult tuleb merekindlus ise tervikuna taastada. Aga kuskil ei ole rahalaevaga ootamas keegi, kes tahaks meile anda 80 miljonit eurot, et me teeksime selle objekti korda. See on väga suur summa.

17:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Jaak Madison, palun!

17:04 Jaak Madison
Aitäh, austatud Riigikogu aseesimees! Hea minister! Patarei seisukord on aasta-aastalt halvenenud ja seda eelkõige just nimelt RKAS-i tegematajätmiste tõttu. Kas on olemas ka plaan juhuks, kui forti ei õnnestu mingil põhjusel järgmise aasta jooksul müüa?

17:04 Riigihalduse minister Arto Aas
Aitäh! Ei ole. RKAS on teinud kõik endast oleneva, et see hoone säiliks, ja ta teeb seda ka edasi. Suured summad on kulutatud selle hoone säilitamiseks. Vajaduse korral tehakse katuseremonti, seda on siiamaani tehtud ja tehakse edaspidi ka. Aga loomulikult, see lappimine on üsna väheefektiivne tegevus. Tegelikult on vaja terviklahendust, selget visiooni, mis sellest hoonest saab. Siis on remondil mõtet, muidu teed täna katuse korda ja hakkad kahe aasta pärast seda lammutama. See ei ole väga mõistuspärane. Mina loodan, et detailplaneering seab need tingimused ja kohustused. Muuseumiks on ruum planeeritud. Niimoodi saab teha küll.

17:05 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Henn Põlluaas, palun!

17:05 Henn Põlluaas
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea minister! Muinsuskaitseamet on keelanud rajada uusehitisi Eesti kindlusarhitektuuri väljapaistvatele mälestusmärkidele, näiteks Rakvere, Vastseliina ja Kuressaare linnuse juurde. Vastseliina linnuse kohta on arheoloogiamälestiste eksperdinõukogu ütelnud, et nõukogu ei toeta uue, tehisliku ning maastikul domineeriva ehitussubstantsi püstitamist mälestisele. Miks on siis lubatud püstitada uusehitisi unikaalsele 19. sajandi kindlusarhitektuuri mälestusmärgile Kalaranna fordile ehk Patarei kindluse juurde?

17:06 Riigihalduse minister Arto Aas
See on küsimus, mis puudutabki planeeringut, seda, mida lubatakse ja mida mitte. Seda tuleb küsida sellelt, kes planeeringute eest vastutab – Tallinna linnalt. Seal saadakse aru, et kuskil on tasakaalupunkt ja on vaja teha kompromisse. Ma eeldan, et ka mälestiste kaitsjad saavad aru, et ühel hetkel on vaja midagi kuskil lubada. Ega need uued hooned ei kerki ju Patarei ette või ei varja seda vaadet, mere poolt vähemalt mitte, eks ju, ja ümberringi käib seal nagunii kibe ehitustegevus. Küsimus on tegelikult mõistlikus arhitektuurses lahenduses, mõistlikes proportsioonides. Sinna ei kerki mingi 20-korruseline hoone. Nii seda linna saabki arendada, et on teatud kompromissid ja teatud tasakaalupunktid. Seda tasakaalupunkti, ma loen seda siit, on kolm aastat otsitud. Ühel hetkel võiks jõuda sellega lõpule.

17:07 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Valeri Korb, palun!

17:07 Valeri Korb
Aitäh! Lugupeetav minister! Ma saan aru raskustest Patarei kindluse kompleksi rahastamisel. Aga ma küsin kõige viimaseks seda, kas te, härra minister, võiksite nimetada veel objekte, mis kuuluvad riigile, aga kus teie arvates oleks vaja kõvasti tööd teha.

17:07 Riigihalduse minister Arto Aas
Oh issand! Eks neid objekte ole ju palju. Nagu öeldud, kõige suuremad investeeringud, mida teeb RKAS, käivad kõik valitsusest läbi, neid arutatakse koos riigieelarve aruteludega ja need dokumendid on teil parlamendis laua peal. Peale selle on Kultuuriministeeriumil oma investeeringute programm. Veel tehakse neid asju eurorahast, siis on teised arendajad. Nii et iseenesest on kinnisvaraarendust päris palju. Kui me võrdleme praegust olukorda sellega, millises olukorras oli riigi käes olev kinnisvara kümme aastat tagasi, siis näeme, et büroohoonete, päästehoonete, koolide ja haiglate kvaliteedis on toimunud hüppeline kasv. Võib-olla iga päev seda ei märka, aga tasub vaadata, mis olukorras olid need hooned ja ka teised RKAS-i käes olevad hooned varem. Nii et soovid on alati suuremad. Me oleme seda protsessi kogu aeg täiustanud, ka saadud õppetundidest lähtuvalt. Tänapäeval on otsustusprotsess ikkagi mitmeastmeline. Kõigepealt tuleb teha ära projekteerimine ja alles siis, kui see on tehtud ja on täpselt näha, mida tehakse, kui palju miski maksab jne, tuleb minna eelarvest ehitamiseks raha küsima. See peaks hoidma kulud mõistlikul tasemel ja muutma ratsionaalsemaks kogu ehitustegevuse.

17:09 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh, austatud minister! Teile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Artur Talvik, palun!

17:09 Artur Talvik
Hea eesistuja! Hea minister! Head kolleegid! Patarei vangla või fort või kindlus (kuidas tahes me seda nimetame, kultuurilooliselt puudutab meid võib-olla kõige rohkem isegi sõna "vangla") ja selle teatud mõttes lahendamatu olukord kirjeldab stagnatsiooni, mis ka praeguses valitsuses valitseb. Stagnatsioon on läinud nii kaugele, et ollaksegi teadmatuse ees. Ei teata, mida edasi teha ja kuhu liikuda.
Kui eelmisel nädalal tutvustati Riigikontrolli auditit, siis selgus sealt, et umbes kolmandik objekte on "surnud". Teised, n-ö aktiivsed objektid maksavad, et neid "surnud" objekte elus hoida. See on kurblooliselt iseloomulik. Teisest küljest näitab see seda, et RKAS on lihtsalt üks aktsiaselts, millel ei ole plaani, mida selliste "surnud" objektidega teha. Patarei on väljapaistev objekt, kus hea tahtmise korral võiks leida lahendusi. Mulle tundub, et siin on RKAS teatud mõttes näidanud üles laisa riigiettevõtte käitumist. Mulle ei jäänud ministri jutust siiski sellist muljet, nagu just nimelt RKAS-il oleks väga jõulisi

plaane või tal oleks inimesi, kes asja eest võitlevad ja neid plaane ka ellu viivad. Mida ma täna näen, on see, et on mitmeid kodanikuaktiviste, kes selle tähtsa kultuuriloolise objekti ja selle kordategemise eest seisavad.
Üks teine iseloomulik asi, mis siit loost välja koorus, oli see, et kui RKAS-il on mingi objekt Tallinna territooriumil, siis tuleb meeles pidada vana lõhet kahe suure erakonna vahel, üks neist on võimul riigis ja teine Tallinnas. Ka selle konflikti tõttu on üheks kannatajaks see Patarei kompleks. Minister veeretas osa asju Tallinna kraesse, kui aga Tallinna käest küsida, siis nemad loomulikult veeretavad need RKAS-i kraesse. Selline üksteise kraesse veeretamine ei vii aga tegelikult asja edasi.
Nüüd on tulnud plaan, et ajalooline territoorium jagatakse viieks krundiks. Võib-olla on see hea plaan, aga kui kruntideks jagamisel ei peeta kinni muinsuskaitseobjekti kõrvale ehitamise reeglitest, siis ei ole see kindlasti hea. Meie seisukoht on, et RKAS peaks selles küsimuses jõulisemalt n-ö sarvedest kinni võtma ja tegema kõik, et see kultuurilooliselt ülioluline objekt säiliks ja saaks korda ning kogu see probleem saaks väga hea ja mõistliku ning funktsionaalse lahenduse. Aitäh!

17:14 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Andres Herkel, palun!

17:14 Andres Herkel
Härra juhataja! Sõnavõtt kohalt, teen lühidalt. Minister puudutas ühele küsimusele vastates kõrvalteemana ka RKAS-i ja tema nõukogu, üldse riigiettevõtete nõukogude küsimust, osutades sellele, et nõukogu politiseerimisele viidanud lause küsimuses justkui ei oleks tõele vastanud. Ma usun täiesti seda, et selles nõukogus nii väga poliitikat ei tehta, poliitika tegemiseks on ikkagi Riigikogu saal. Aga tõsi on kindlasti see, et RKAS-i nõukogu on puhtpoliitiliselt koostatud. Jah, üks nõukogu liige eile, ma sain aru, astus tagasi, üks on veel tagasi astumas, aga see, et nõukogu kuuest liikmest viis on erakondade esindajad, on märk sellest, et selliste nõukogude kohti ei jagata mitte kompetentsi, vaid pigem parteilise kuuluvuse alusel. See peaks kindlasti lõppema. See on üks märkus.
Teine märkus. See päevateema on läinud väga selle peale, et probleem on Riigikogu liikmetega riigiettevõtete nõukogudes. RKAS-i puhul on juttu ühest Riigikogu liikmest. Minu arvates me kõik peame teadvustama, et see küsimus on märksa laiem ja see asi haiseb senikaua, kuni see käib niiviisi, et kolm valitsusse kuuluvat erakonda jagavad need kohad omavahel. Politiseerimise mõttes ei ole vahet, kas on tegemist Riigikogu liikmetega või lihtsalt partei poolt ametisse pandud nõukogude liikmetega. Mulle on täiesti arusaamatu, miks valitsus ei ole poolteise aasta jooksul jõudnud selle probleemiga tegelda ja miks seda kompententsikeskust või nomineerimiskomiteed ei ole loodud. Nüüd me näeme, et see on saamas valitsuse lõhkimineku põhjuseks. Aitäh!

17:16 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Kas minister soovib sõna? Jaa, palun!

17:16 Riigihalduse minister Arto Aas
Lühike repliik selle viimase sõnavõtu kohta. Ma olen väga nõus, et nõukogu liikmete nimetamise kord tuleb üle vaadata, ja ma olen nõus sellega, et Riigikogu liikme kuulumine riigiettevõtte nõukogusse ei ole kindlasti iseenesest patt. Praegu kuulus RKAS-i nõukogusse minu arust kõikide nende aastate jooksul esimest korda üks inimene, kellel oli arhitekti- ja planeerimiskogemus. See inimene on juhuslikult Yoko Alender, kes on juhuslikult Riigikogu liige. Aga nüüd on kogu selle vahu keskel, kogu selle populistliku kampaania keskel selgunud, eks ju, et tema ei kõlba, ja ta lahkub. Kas kompetentsi on selles nõukogus selle võrra edaspidi rohkem? Ma kahtlen, väga kahtlen. Aga me oleme kokku leppinud ja, olgu, teeme nii, me saame aru, et vana kord ei toimi, see ei ole õige, ja me muudame seda korda. Aga ma ei ole nõus sellega, et Riigikogu liige on ebakompetentne ja rumal kohe sellest hetkest, kui ta on siia saali mandaadi saanud.
Teiseks, nomineerimiskomitee. See, et meil tekib läbipaistev, selge ja professionaalsetele omadustele tuginev nomineerimissüsteem, on tegelikult valitsuses kokku lepitud tükk aega tagasi. Kui ma ei eksi, siis suvel äkki. See eelnõu on Rahandusministeeriumis. Ma ei tea, miks Sven Sester ei ole selle eelnõuga kaugemale jõudnud. Aga see kokkulepe on sõlmitud ja minu arust on see mõistlik suund. See on üks

nendest ettepanekutest, mida ka Erkki Raasuke ja teised on valitsusele teinud. Minu arvates on see õige suund ja seda tuleks teha. See oleks praktiline samm. Nii et vähem poliitilist vahtu ja rohkem praktilisi samme. Aitäh!

17:18 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Oleme lõpetanud tänase neljanda arupärimise käsitlemise.

---

5. 17:18 Arupärimine Riigi Tugiteenuste Keskuse senise tegevuse ja arengu kohta tulenevalt "Riigiülesannete analüüsis" sätestatud eesmärkidest (nr 259)

17:18 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Läheme edasi. Viienda arupärimise on esitanud Riigikogu liikmed Krista Aru, Andres Ammas, Külliki Kübarsepp, Ain Lutsepp ja Artur Talvik. Arupärimine on Riigi Tugiteenuste Keskuse senise tegevuse ja arengu kohta tulenevalt "Riigiülesannete analüüsis" sätestatud eesmärkidest. Arupärimine on esitatud riigihalduse ministrile Arto Aasale. Arupärijate nimel palun kõnepulti Krista Aru!

17:19 Krista Aru
Austatud juhataja! Austatud härra minister! Head rahvaesindajad, nii üksikud vaprad siin saalis kui ka kõik need, kes mujal kuulavad! Arupärimise on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsiooni viis liiget ja see puudutab Riigi Tugiteenuste Keskust. Meie arupärimise küsimused tulenevad ilmselt riigifilosoofilisest lähenemisest Riigi Tugiteenuste Keskusele. Nimelt, vaadates praegust hoogsat tegutsemist siin riigis, on näha, et mitmes valdkonnas toimub tugev liitmine, tsentraliseerimine ja koondamine. Ma ei ütle üldse, nagu see ei oleks mõnes sektoris või valdkonnas väga õige, kuid koondades asutusi ja ka inimesi ühte ja samasse keskusesse, peame olema ikkagi kindlad, et see kuidagi ei nõrgenda meie sotsiaalset kapitali, ei vähenda Eesti eri regioonides paiknevates asutustes nende inimeste hulka, kes tunnevad palgaarvestust, raamatupidamist ja personalitööd. Teiselt poolt ei tohiks me väga tõmmata kokku nende inimeste hulka, kes tunnetavad asutuse eripära ja teavad, mida ühte või teist tüüpi asutusel oleks palga- või personaliarvestuseks vaja.
Meie kartused võivad tuleneda ka sellest, et me ei tea küllaldaselt palju Riigi Tugiteenuste Keskuse tegutsemispõhimõtete ega ka lähema tuleviku kohta. Kui me koondame Riigi Tugiteenuste Keskusesse peale palga-, personali- ja finantsarvestuse ka suure osa riigihangetest, siis on selge, et me viime jällegi selgelt läbi tsentraliseerimist. Kas ja kuivõrd on see mõistlik, kas see ei ohusta – kas me anname endale ka sellest aru – sellist regionaalpoliitikat, mida me peame väga oluliseks? Kõigest sellest tulenevalt on meil austatud ministrile mõned küsimused, täpsemalt öeldes viis küsimust. Me loodame, et ta vastab neile sisuliselt. Aitäh!

17:21 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Palun arupärimisele vastama riigihalduse ministri Arto Aasa!

17:22 Riigihalduse minister Arto Aas
Vastan hea meelega arupärimisele, mis puudutab Riigi Tugiteenuste Keskust. Oleme nendel teemadel siin saalis juba korduvalt peatunud.
Esimene küsimus: "Kui suur oli Riigi Tugiteenuste Keskuse palga- ja tegevuskulu aastatel 2014 ja 2015 ja kui suur oli riigi kokkuhoid nimetatud kuluartiklites (tegevus- ja palgakulu) tänu tugiteenuste keskuse rakendamisele aastatel 2014 ja 2015?" Kõiki arve on suuliselt keeruline edasi anda, aga ütleme nii, et tööjõukulud olid möödunud aastal 2,5 miljonit ja majandamiskulud 346 000 eurot. Iseenesest summad 2014. ja 2015. aasta võrdluses kasvasid, sest RTK-le tuli funktsioone üle. Näiteks võttis RTK 2015. aastal üle Keskkonnaministeeriumi, Maaeluministeeriumi ja maavalitsuste teenindamise. Aga sellegipoolest saab öelda, kui suur on olnud kokkuhoid. Arvestusteenuse konsolideerimisest tuleneva kokkuhoiu arvutamiseks tuleb võrrelda tööjõu- ja majandamiskulusid asutustes, mida RTK teenindas aastatel 2014 ja 2015. Neid asutusi on päris palju. Võime öelda, et tööjõukulude kokkuhoid oli 7,1% ja majandamiskulude kokkuhoid 9,7% ning keskmine töötajate arv vähenes 15%, samas oli võimalik maksta töötajatele 9% kõrgemat tasu. Nii et kokkuhoidu oli.

Teine küsimus: "Mitu riigi hallatavat asutust, kelle puhul on palga-, finants- ja personaliarvestus viidud Riigi Tugiteenuste Keskusesse, on tegelikult selle kõrval jätkanud oma raamatupidajate, personalijuhi palkamist? Miks see nii on? Milles näete probleemi põhjust ja milles on lahendus, sest kas kujunenud olukord, kus ühe ja sama dokumendiga töötab mitu inimest, vastab seatud efektiivsusnõuetele?"
Arvestusteenuse konsolideerimine riigiasutustes on toimunud kahes etapis. Esiteks, Vabariigi Valitsuse 29. detsembril 2009 tehtud otsuse kohaselt konsolideerisid kõik ministeeriumid arvestusteenuse oma valitsemisala sees, moodustades ministeeriumisse ühtse arvestusüksuse. Nimetatud konsolideerimise käigus liikusid kõik seni valitsemisala asutustes töötanud arvestustöötajad ministeeriumi arvestusüksusesse. Erandiks oli Kultuuriministeerium. Rahandusministeeriumil puudub ülevaade, kas nimetatud asutused on peale arvestusfunktsioonide üleandmist teinud oma koosseisus muudatusi. Tuginedes teiste valitsemisalade arvestusteenuse tsentraliseerimise kogemusele, võib öelda, et asutustes puudub sisuline vajadus hoida oma struktuuris raamatupidamisfunktsiooni täitjaid.
Teine etapp otsustati Vabariigi Valitsuses 28. mail eelmisel aastal. See puudutab kõikide seniste ministeeriumide arvestusüksuste RTK-sse konsolideerimist. Nimetatud muudatus võimaldab arvestusteenuse korraldust täiendavalt efektiivsemaks muuta. Selles etapis ei ole toimunud muudatusi keskse arvestusüksuse ja teenindatava asutuse tööjaotuses, seega ei ole tekkinud ka vajadust raamatupidamisfunktsiooni täitmiseks riigiasutuses endas. Personalijuhtimise valdkonnas pakub RTK riigiasutustele personali- ja palgaarvestusteenust. Peale arvestuse on personalijuhtimisfunktsioonid personalivaldkonna strateegiline planeerimine, töösuhete haldamine, töötajate koolitamine ja arendamine, töötajate värbamine ning tasusüsteemide arendamine ja rakendamine. Kokkulepitud toimemudelite kohaselt täidavad nimetatud personalijuhtimisfunktsioone riigiasutused ise, mitte kõik need funktsioonid ei ole RTK täita.
Rahandusministeeriumi 2013. aastal tehtud riigi personalitöötajate koormuse analüüsi kohaselt moodustab personali- ja palgaarvestus 33% kõigist personalijuhtimisfunktsioonidest. Rahandusministeeriumi hinnangul on igati põhjendatud personalijuhtide ja -spetsialistide olemasolu riigiasutuse koosseisus. Iseasi, kui palju neid peab olema. Eesti ja teiste riikide kogemusele tuginedes võib öelda, et arvestusteenuse konsolideerimine võimaldab märkimisväärset kokkuhoidu võrreldes detsentraliseeritud mudeliga. Peale selle on olemas infotehnoloogilised võimalused, nagu e-arvete menetlemise keskkond ja riigitöötaja iseteeninduspportaal. Ka nende kasutamine tagab efektiivse teenuste korraldamise isegi siis, kui protsessis on mitu osalist.
Kolmas küsimus: "Milline on (lisaks kokkuhoiule) Riigi Tugiteenuste Keskuse arendamise riigifilosoofiline eesmärk?" Ütleme nii, et tugiteenuste tsentraliseerimine võimaldab peale teenuste efektiivsema korralduse parandada nende kvaliteeti. Tuginedes Riigikontrolli hinnangule, võib öelda, et konsolideerimise tulemusena on arvestusteenuse kvaliteet paranenud. Meil on võimalik süstemaatiliselt jälgida riigiasutuste rahulolu arvestusteenusega. Kliendiuuringu tulemuste alusel võib väita, et riigiasutuste rahulolu arvestusteenusega on väga suur, isegi kuni 8,7 palli 10-pallisel skaalal.
Tsentraliseerimine võimaldab riigil hoida kokku arvestusteenuse osutamiseks vajalike infosüsteemide arendamisel, kuna pole vaja hallata ja arendada mitut infosüsteemi. Teenuste sellise korralduse puhul on lihtsam ellu viia finantsvaldkonna reforme, näiteks üleminekut tekkepõhisele eelarvestamisele.
Peale eelnimetatu aitab teenuste tsentraliseerimine riigil ellu viia regionaalpoliitikat – see oli ka küsija üks murekohti –, kuna keskse arvestusüksuse korral on võimalik pealinna piirkonnast välja viia Tallinnas asuvate riigiasutuste arvestusteenusega seotud töökohti. Nagu siin ka varem juttu on olnud, RTK tugiüksused asuvad Tartus ja Viljandis. Kokkulepe on olnud, et selle asutuse uued töökohad asuvad ja töökohtade arvu kasv toimub vähemalt pooles ulatuses Tartus ja Viljandis. Võib-olla peaks tulevikus kaaluma ka Ida-Virumaale, näiteks Narva mingi sellise keskuse tegemist. Miks mitte, mina oleksin nõus sellega tegelema.
Neljas küsimus: "Kuidas on Riigi Tugiteenuste Keskuse kontseptuaalses mudelis lahendatud küsimus vajadusest läheneda igale asutusele individuaalselt?" Tugiteenuste korraldamisel lähtub RTK teenindatavate asutuste põhitegevuse eripärast ning teeb vajaduse korral teenuse osutamise protsessis erandeid. Teenuse osutamise erandites lepitakse kokku RTK ja teenindatava asutuse vahelises teenusleppes. Teenusleppel on alati lisa, mis käsitleb teenuste toimemudeleid. Tuginedes senisele kogemusele, võib öelda, et arvestusteenuse korraldus ei erine eri riigiasutustes suurel määral. Rahandusministeeriumi hinnangul ei vähenda arvestusteenuse konsolideerimine ühiskonna institutsionaalset ega sotsiaalset kapitali.
Viies ja viimane küsimus: "Erinevalt teistest ministeeriumidest on Rahandusministeeriumi haldusala

(koos Riigi Tugiteenuste Keskuse ja Riigi Kinnisvara AS-iga) töötajate arv kasvanud 9% ehk 235 töötaja võrra. Kuidas selline kasv vastab üldisele riiklikule strateegiale riikliku sektori töötajate arvu vähendamisest? Kuidas ja millega aitab tsentraliseerimine kaasa tegevuste mitmekülgsuse ja paindlikkuse kasvule?" Valitsemismahu vähendamise raames peetakse arvestust nn puhasmuutuse üle, mis näitab töötajate arvu reaalset vähenemist. Arvestust peetakse täistööajale taandatuna. Töötajate arvu muutustest võetakse maha nn nullmõjuga muudatused, mis on lihtsalt töötajate ümbertõstmised ühest asutusest või ühest haldusalast teise. Näiteks on varem tõstetud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi haldusalast Justiitsministeeriumi haldusalasse üle Patendiamet ja Konkurentsiamet. Sellised tõstmised muudavad küll haldusalade töötajate arvu, kuid mõju keskvalitsuse töötajate koondarvule puudub. Samamoodi on nn nullmõjuga need ümbertõstmised, mis on seotud RTK, RKAS-i või infotehnoloogiateenuseid pakkuvate asutustega.
Seega, konkreetselt valitsemismahu vähendamise algatuse esimesel aastal on Rahandusministeeriumi haldusala töötajate arv vähenenud 196 inimese võrra. Kui vaadata pool aastat pikemat perioodi, siis on vähenemine olnud isegi 300 inimese võrra. Seega on konsolideerimise tulemusena saavutatud märkimisväärne kokkuhoid. RTK ja RKAS-i pakutavad teenused on eelkõige personali- ja kinnisvaravaldkonna tugiteenused. Pigem on parandatud teenuse kvaliteeti ning aidatud saavutada kokkuhoidu ja kulude õiglast hinnastamist. Tugiteenuste pakkumisel lähtutakse kindlasti haldusala ja asutuste vajadustest, kuid mitmekülgsus nende teenuste pakkumisel ei ole eesmärk omaette. Aitäh!

17:32 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh, austatud minister! Teile on küsimusi. Andres Herkel, palun!

17:32 Andres Herkel
Aitäh, härra juhataja! Austatud minister, aitäh vastuste eest! Minu arvates liigse tsentraliseerimise oht siin siiski terendab. Katsun nüüd ühte minutisse mahutada kaks natuke erinevat küsimust. Kõigepealt, lapates töötajaskonna nimekirja, tundub mulle, et siin tekib soolise tasakaalu küsimus. Tegemist on väga ühesoolise riigiasutusega. Kas te selle kohta oskate mingi põhjenduse anda? Teine küsimus on Välisministeerium ning selle finants-, personali- ja palgaarvestus. Meil on saatkonnad maailma eri riikides, kus on kasutusel erinevad valuutad. Ka see on unifitseeritud. Kas ja milliseid praktilisi probleeme on see tekitanud?

17:33 Riigihalduse minister Arto Aas
Aitäh! Mis puudutab sooküsimust, siis liberaalse inimesena suhtun ma sellistesse probleemidesse sooneutraalselt, ei diskrimineeri kedagi positiivselt ega negatiivselt. Ju on siis ajalooliselt nii kujunenud, aga tänapäeva muutuvas maailmas võivad olud kiirelt pöörduda teistpidi. Ei, sookvoote ei ole me kusagil kehtestanud ega kavatse seda teha. Muu hulgas tuletan meelde ühte väga olulist ja üllatavat märkust meie viimase aasta palgaanalüüsis: teatud juhtimistasanditel oli naisjuhtide palk isegi kõrgem. Üldine veendumus on (nii on ka faktiliselt), et mehed teenivad veel Eesti riigis rohkem kui naised. Avalikus sektoris on need käärid oluliselt väiksemad, aga teatud juhtimistasanditel tuli isegi selline tulemus, et naissoost inimesed teenivad rohkem. See selleks.
Välisministeeriumil on kindlasti oma eripära. Ma ei oska detailselt öelda, kas ja kui palju on see probleeme tekitanud, aga kõik probleemid on lahendatavad, kui suhtumine on paigas. RTK juht on väga professionaalne, ta otsib alati kompromisse ja lahendused on leitud. Nagu öeldud, iga valdkonnaga sõlmitakse teenuslepe. Igas valdkonnas on mingid oma nüansid ja neid on arvestatud. Tagasiside on positiivne. Nii et tõepoolest, tugiteenuste jaoks on konsolideerimine küll õigustatud toimemudel, siin ei tasu muretseda. See annab võimaluse viia neid töökohti ka Tallinnast väljapoole.

17:34 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Andres Ammas, palun!

17:34 Andres Ammas
Lugupeetav juhataja! Lugupeetav minister! Siit on hea jätkata teemal, kes kui palju teenib. Mõni nädal tagasi ilmus Postimehes artikkel, kus oli võrreldud tugiteenuste keskuse töötajate palku Tallinnas, Tartus ja Viljandis. Selgus, et täpselt ühesuguse töö eest täpselt ühesuguses mahus saadakse Tallinnas

päris palju rohkem palka kui Tartus ja Viljandis. Ehk te juhtusite lugema? Kui juhtusite, siis kuidas te seda nähtust kommenteerite?

17:35 Riigihalduse minister Arto Aas
Aitäh! Juhtusin lugema küll, jah. Ma ei olnud varem selle teemaga kokku puutunud ja pole neid otsuseid ka langetanud. Aga meil Eesti riigis on ametiasutustes n-ö detsentraliseeritud palgamudel. Haldusalad ja asutused saavad ise oma palgapoliitikat kujundada. Mõnes valdkonnas on regioonis töötamine premeeritud, selle eest makstakse lisaraha, aga mõnes kohas lähtutakse regiooni n-ö turuhinnast, sealsest palgatasemest. Seda on tehtud ka RTK-s, kuna seal ei ole tegemist väga spetsiifiliste professioonidega, raamatupidajaid on võimalik leida igal pool. Seetõttu lähtutakse sellest palgatasemest, mis regioonis on, see on olnud see selgitus. Mina ei ole poliitiliselt sekkunud. Võib mõelda, kas see on õige mudel või mitte, aga see tõepoolest nii praegu on. Kulude optimeerimise koha pealt on see igati õige, kui me peame silmas asutuse juhi tööd. Regionaalpoliitilisest aspektist võib vaielda, kas peaks maksma mõnes kohas rohkem või kõigile ühtemoodi.

17:36 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Krista Aru, palun!

17:36 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Aitäh, austatud minister! Ma tulengi selle regionaalpoliitilise aspekti juurde. Ma usun, et ka teie ei eita seda, et me ei saa siin väikeses riigis kõiki asju lõputult tsentraliseerida, sest me sellega paratamatult vähendame ja nõrgestame üldist sotsiaalset kapitali, mis on üks tugeva ühiskonna suuri voorusi. Aga te andsite lootust, et võib-olla peaks RTK-d vaatama näiteks Virumaa suunal. Võib-olla võiks vaadata ka hoopis Põlvamaa suunal. Kas teil on mingi konkreetsem plaan, kuidas seda regionaalpoliitilist aspekti tugevdada, või oli see lihtsalt üks uitmõte?

17:37 Riigihalduse minister Arto Aas
Aitäh! Mulle endale see mõte meeldib ja mina oleksin küll valmis seda tegevust koos Rahandusministeeriumi või n-ö minu haldusalas olevate asutuste juhtidega planeerima. Tallinnas asuvate asutuste juhtide üldine lähenemine on ju selline, et keegi ei taha pealinnast ära minna, see olevat keeruline, kompetents pidi kaduma minema. Tõepoolest, see mure on tõsine. Sa oled võib-olla kümme aastat ehitanud professionaalset tiimi ja kui sa pead siis hakkama kolima, võib see mõjuda organisatsiooni õhkkonnale ja töö tulemuslikkusele väga halvasti. Samas, kui pikaajaliselt planeerida, on muutused võimalikud.
Mida veel öeldakse? Tööjõu kättesaadavus ja võimalus leida tööle kõrgharidusega inimesi on hästi oluline. Sellepärast on näiteks valmisolek Tartusse kolida suurem, sest seal on ikkagi ülikool ja see on piisavalt suur linn. Tartus on tõepoolest päris paljudel riigiasutustel oma üksused olemas, näiteks RTK-l, Statistikaametil jt. Ka Statistikaamet ütleb, et võiks ju kolida oma töökohti mujale, aga neil on vaja näiteks kõrgharidusega matemaatikuid ja statistikuid ning neid paraku igalt poolt ei leia, seetõttu ongi nende üksused Tartus ja Viljandis. Kui ma kuulan seda juttu, et on vaja tugeva reaalharidusega töötajaid, siis mulle tundub, et Ida-Virumaal peaks tugevat reaalharidust leiduma küll ja küll. Ka linnad on seal päris suured, kust kindlasti leiab statistikuid, matemaatikuid ja ka raamatupidajaid. Nii et miks mitte teha järgmisena midagi Narva. Mulle see mõte meeldib. Ma ei tea, kas mulle antakse võimalust seda mõtet ellu viia, aga see mõte on ilus. Äkki teeb seda siis keegi teine.

17:39 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Austatud minister, teile rohkem küsimusi ei ole. Kas kolleegidel on soovi pidada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Oleme sellele arupärimisele vastamise lõpetanud.

---

6. 17:39 Arupärimine korteriühistute võlgnevustega tegeleva töörühma kohta (nr 250)

17:40 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme edasi. Tänase kuuenda arupärimise on esitanud Riigikogu liikmed Olga Ivanova, Jüri Ratas, Erki Savisaar, Jaanus Karilaid, Anneli Ott, Aadu Must, Viktor Vassiljev, Siret Kotka, Mihhail Korb, Peeter Ernits, Kadri Simson, Marika Tuus-Laul, Märt Sults, Kersti Sarapuu, Mihhail Stalnuhhin, Vladimir Velman, Oudekki Loone, Dmitri Dmitrijev, Enn Eesmaa ja Tarmo Tamm. Arupärimine on korteriühistute võlgnevustega tegeleva töörühma kohta ja see on esitatud ettevõtlusminister Liisa Oviirile. Ma palun arupärijate nimel kõnepulti Olga Ivanova!

17:40 Olga Ivanova

Austatud eesistuja! Lugupeetud minister! 20 keskerakondlase nimel on mul au tutvustada arupärimist, mis käsitleb korteriühistute võlgnevustega tegeleva töörühma tööd. Nagu te teate, 2010. aasta 3. juunil võeti vastu kaugkütteseaduse ja sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seadus, mis kehtestas, et eluruumi kütmiseks vajaliku soojusvarustuse võib ajavahemikul 1. oktoobrist kuni 30. aprillini katkestada üksnes pärast seda, kui soojusettevõtte saadetud võlateatise saamisest on möödunud 90 päeva ja tarbija ei ole soojusvarustuse katkestamise aluseks olnud asjaolu selle aja jooksul kõrvaldanud. Paraku ei ole see seadusmuudatus oma eesmärki täitnud ning väga paljud inimesed pidid eelmise talve korterelamutes üle elama kütteta. Tänaseks on üle 100 kortermaja üle Eesti kütteta olnud, aga õnneks saavutati Kohtla-Järvel kokkulepe VKG-ga, kes nendes majades kütte sisse lülitas. Käesoleva aasta 25. veebruaril otsustati valitsuse istungil, et ettevõtlusminister loob korteriühistute ja kohalike omavalitsuste võlgnevustega tegelemise võimalusi analüüsiva töörühma, mis teeb ettepanekud muudatuste tegemiseks, et probleem lahendada.
Teie k.a 22. juuli kirjaliku küsimuse vastusest Riigikogu liikmele nähtub, et esimese viie kuu jooksul on töörühm kohtunud vaid ühe korra. Kohtumisel selgitati alles probleemi olemust ja võimalikku ulatust ning sihtgruppe, keda see võib puudutada, ning arutati, milliseid õiguslikke ja võimalikke lisavahendeid saab probleemi lahendamisel rakendada. Paraku on lahendustega kiire, sest muidu peab valitsus talvel taas konstateerima fakti, et inimesed on kütteta.
Seoses sellega on meil teile mitu küsimust. Töörühma loomise ülesande saamisest on möödunud üle seitsme kuu. Mis on muutunud selle ajaga paremaks inimeste jaoks, kes elavad majades, kus küte on kinni keeratud? Nagu ma ütlesin oma küsimuses, praegu on Kohtla-Järvel osa probleemist lahendatud, aga seda ajutiselt ja ainult tänu sellele, et VKG Soojus on tulnud vastu ja koostanud maksegraafikud, kuid see probleem ei ole kuskile kadunud. Milliste seaduste muutmiseks teeb ettepaneku töörühm, et seda ebaõiglast olukorda, kus kannatavad oma kohustusi korralikult täitvad inimesed, tulevikus vältida? Õiguskantsleri aastaülevaates leiab mainimist ka kütteta korterelamute probleem. Õiguskantsler tunnistab, et olukorda, kus õigusaktides ettenähtud lahendused praktikas ei toimi, ei saa seadusandja ega valitsus tegevusetult pealt vaadata. Inimestel on õigus nõuda "tööriistu", mis ei eksisteeri vaid paberil, vaid mida saab ka päriselt kasutada. Millised on teie hinnangul tänasel päeval need "tööriistad", mida saavad kütteta korterelamutes elavad inimesed probleemi lahendamiseks kasutada? Õiguskantsler näeb oma aastaaruandes kütteta majade probleemi lahendusena ka riigiüürimajade programmi elluviimist. Kui kaugel see projekt on ning millal kerkivad esimesed riigiüürimajad ja mis omavalitsustes? Praegu käib riigieelarve arutelu. Kui suur summa on ette nähtud järgmiseks aastaks riigiüürimajade projekti rakendamiseks? Nendele küsimustele me ootame vastust. Aitäh!

17:44 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Ma palun arupärimisele vastama ettevõtlusminister Liisa Oviiri!

17:44 Ettevõtlusminister Liisa Oviir

Vastan esitatud küsimustele ja olen päris rõõmus, et saan võimaluse seda üsna pakilist teemat siin teie ees kajastada, sest ilmad on taas kord külmaks läinud.
Esimene küsimus: "Töörühma loomise ülesande saamisest on möödunud seitse kuud. Mis on muutunud selle ajaga paremaks inimeste jaoks, kes elavad majades, kus küte on kinni keeratud?" Tegemist on korteriühistute võlgnevuste probleemiga. Vahepeal jõuti äärmusliku meetmeni ehk soojusvarustuse katkestamiseni. Selles olukorras on oluline teha esmalt kõik selleks, et soojusvarustus taastataks. Selle nimel tehti suve jooksul ära väga palju ja nüüdseks on soojusvarustus taastatud. Järgnevalt tutvustan Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tegevusi ja annan ülevaate töörühma tööst. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on tegelnud soojusvarustuse

katkestamisega seotud probleemide kogumiga ning me oleme moodustanud töörühma, kuhu olid esialgu kaasatud Justiitsministeeriumi, Eesti Maaomavalitsuste Liidu ja Eesti Linnade Liidu esindajad. Töörühma esimene kohtumine leidis aset 2016. aasta 26. aprillil. Probleemi selgitamise järel otsustati kaasata töörühma töösse veel Sotsiaalministeeriumi ja Rahandusministeeriumi esindajad. Töörühma osapooled on probleemiga tegelnud. Ma pean tunnustama ministeeriumiametnikke, aga ka kohalike omavalitsuste esindajaid ja korteriühistute liitu panuse ja väga hea koostöö eest.
Kiireim lahendus on kaugkütte taastamine korterelamutes, mida on praeguse seisuga ka tehtud. Tänaseks on saavutatud olukord, kus kõige kriitilisemas piirkonnas (see piirkond tehti kindlaks esialgselt) ehk Kohtla-Järvel, Ahtmes ja Jõhvis on kõigis majades kaugküte taas sisse lülitatud. Hinnangulist väidet, et kütteta on endiselt 100 kortermaja, ei saa kahjuks pidada tõsiselt võetavaks. Kindlasti nõustuvad kõik sellega, et tarbijad peavad tarbitud teenuse eest tasuma. Võlgnevuste probleemil on aga mitu tahku ja see puudutab mitmeid sihtgruppe.
Kõige olulisem on lahendada nende koduomanike probleemid, kes on kütte eest tasunud. Nõuda nendelt teiste korteriomanike tasumata jäetud arvete tasumist on selgelt ebaõiglane. Samuti on ebaõiglane panna kütte eest tasumise koormus kohalikele omavalitsustele. Võlgnevuste puhul on kõige tõhusam tegelda probleemide ennetamisega ja oluline on lahendada need võimalikult varases staadiumis. Seejuures peavad kõik osapooled – võrguettevõte, kohalik omavalitsus, korteriühistu ja üksikisik ehk teenuse lõpptarbija – tegema võimalikult tihedat koostööd. Selleks on õiguslikud lahendused olemas.
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on oma tegevusega kaasa aidanud, teavitades osapooli olemasolevatest lahendustest ning kutsudes neid üles koostööle. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on saatnud võrguettevõtetele, kohalikele omavalitsustele ja ka korteriühistutele kirjad, mis kutsuvad üles seda probleemi lahendama ja probleemi ilmnemise korral sellega kohe tegelema. Nad juhivad tähelepanu vajadusele teha võlglastega tegelemisel aktiivset koostööd võrguettevõtete, kohalike omavalitsuste ja korteriühistute esimeestega.
Teine küsimus: "Milliste seaduste muutmiseks teeb ettepaneku töörühm, et antud ebaõiglast olukorda, kus kannatavad oma kohustusi korralikult täitvad inimesed, tulevikus vältida?" On oluline aru saada, et probleem on komplitseeritud ja sellel ei ole üht kiiret lahendust, mida saaks saavutada, muutes ühte või teist õigusakti. Vaja on võtta vastu põhimõtteline otsus tegelda elamupoliitika korraldamisega selliselt, et elementaarsed elamistingimused oleksid tagatud kõigile Eestis elavatele inimestele ja samuti oleks tagatud elutähtsate teenuste toimimine. Seal, kus turg ei toimi, peab appi tulema kohalik omavalitsus. Riik peab selleks looma nii õigusliku raamistiku, mis praktikas töötab, kui vajaduse korral eraldama ka rahalised vahendid elamistingimuste parandamiseks.
Rahalised vahendid on meil olemas tänu rekonstrueerimise jaoks mõeldud toetusmeetmele, mida saavad taotleda nii korteriühistud kui ka kohalikud omavalitsused. Kasutusest väljalangenud elamufondi lammutamiseks saavad kohalikud omavalitsused samuti toetust. Kohalike omavalitsuste probleem seisneb sageli just omandiküsimuses, mille lahendamiseks on praegu juba olemas õiguslik raamistik, aga see ei toimi kõigis piirkondades. Käesoleva aasta lõpuks valmib võrdlev õiguslik analüüs, seejärel saame esitada konkreetsed ettepanekud ja tutvustada neid avalikkusele.
Järgnevalt selgitan, mida on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium probleemi lahendamiseks teinud. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on esitanud soojusvarustuse katkestamist käsitleva seadusmuudatuse, mis oluliselt parandab tarbijate olukorda, sest sisuliselt on selle eesmärk kaitsta inimesi kaugkütte väljalülitamise eest kõige külmemal ajal ja kõige intensiivsemal kütteperioodil. Tõsi, probleemi see täiesti ei lahenda. Kui korteriühistul tekivad taas suured võlgnevused, on ettevõtjal õigus teenuse pakkumist piirata, kuid 1. oktoobrist kuni 30. aprillini on see protseduur järgmine. Sellest, kui tarbija on võlateatise kätte saanud, peab olema möödas 90 päeva (varem oli tegemist seitsmepäevase etteteatamisega). Kui soojusvarustuse katkestamise aluseks olnud asjaolud ei ole selle aja jooksul kõrvaldatud, siis on ettevõtjal õigus teenuse pakkumist piirata.
Kuna soojusettevõtetelt saadud tagasiside põhjal on selgunud, et korteriühistud maksavad kütteperioodi jooksul võlgu jäädud teenuste eest tavaliselt suvisel, küttevälisel perioodil, on ministeerium lisanud 13. juunil Riigikogule menetlemiseks saadetud kaugkütteseaduse muutmise seaduse eelnõusse 264 võimaluse jagada kaugkütte müügihind kaheks komponendiks. See võimaldab hajutada küttekulusid terve kalendriaasta peale. Kahekomponendilise hinna puhul jaotab soojusettevõte soojuse tootmiseks ja jaotamiseks tehtud püsikulud (need on investeeringukulud, tegevuskulud jm) ning soojuse tootmiseks ja jaotamiseks tehtavad muutuva iseloomuga kulud (nt

kulutused kütusele, elektrienergiale jne) eraldi hindade alla. Seega maksaks tarbija kütteperioodil senisest väiksema summa ning kataks vähese energiatarbimise ajal kaugküttesüsteemi kasutamisega seotud kulusid. Praegu kasutavad soojusettevõtted tavaliselt ühekomponendilist ehk megavatt-tunnil põhinevat hinda.
Ka justiitsminister saatis 25. oktoobril s.a oma arusaama võlgnevusprobleemi lahendamise kohta, kus ta tõi välja mõned eelkõige distsiplineeriva iseloomuga meetmed. Justiitsminister pakkus, et kohtule võiks ette näha võimaluse vabastada korteriühistud või korteriomanike ühisused riigilõivu tasumise kohustusest hagide puhul, mis on esitatud võlgnikust korteriomaniku vastu. Peale selle võiks kohtul olla võimalus vabastada korteriühistu või korteriomanike ühisus ajutise halduri tasu ettemaksmise kohustusest, kui need soovivad pikaaegse võlgniku suhtes algatada pankrotimenetluse. Kuna pankrotihalduritel on õigus oma töö eest tasu saada, tuleb neile tasu maksmiseks leida lisavõimalusi ka riigieelarvest.
Samuti pakkus justiitsminister võimalust vähendada elutähtsate tegevuste korral (nt soojusenergia, ühisveevärk, kanalisatsioon, gaas, elekter) viivise määra ja näha ette piirang, et korteriühistu või korteriomanike ühisuse puhul tuleks mittetäieliku makse tegemisel lugeda esmajärjekorras kaetuks põhivõlg, seejärel kulutused ja kõige lõpus intressid, sh viivis. Minister on käinud välja ka võimaluse, et korteriomandi ostab välja kohalik omavalitsus. Ta on pakkunud sundvõõrandamist ja abistamist uue elukoha ostmisel ning ümberasumiseks toetusmehhanismi loomist. Justiitsministeeriumi hinnangul võiks probleemses majas tarbitavate elutähtsate hüvede eest tasumise kohustus teatud tingimustel üle minna ka kohalikule omavalitsusele, seda ulatuses, mis vastab kohustusi mittetäitvate korteriomanike kohustuse suurusele jooksvas kuus.
Kaalusime neid ettepanekuid, kuid me ei pea õigeks, et kohalik omavalitsus peaks täitma võlausaldaja rolli, samuti ei peaks kohalik omavalitsus asuma võlgnevuste probleemi lahendamisel kohtutäituri või inkassaatori rolli. Kohaliku omavalitsuse ülesanne on eelkõige tagada elutähtsate teenuste toimimine ning elamu- ja kommunaalteenuste korraldamine. Eeltoodud ettepanekuid on arutatud ning eelnevalt viidatud uuringus hinnatakse ka nende rakendusvõimalusi ja samuti võimalikku efektiivsust. Distsiplineerivad meetmed võiksid olla praktikas rakendatavad küll aktiivse turuga piirkondades, samas näiteks Ida-Virumaal, mis on selle küsimuse põhjal otsustades peamine probleemne koht, on probleem keerulisem ja ulatuslikum ning selliste mõnevõrra kosmeetiliste lahendustega on seda väga keeruline lahendada.
Seega, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on töötanud välja toetusmeetmed korterelamute rekonstrueerimiseks, samuti kasutusest väljalangenud elamufondi lammutamiseks. Neid on edukalt kasutatud ja on rõõm tõdeda, et taotlejaid on olnud ka väiksemates asulates. See kinnitab, et elu ei ole üksnes Tallinnas, vaid näiteks ka Lääne-Virumaa ja Põlvamaa omavalitsused ja koduomanikud parendavad oma kinnisvara ja investeerivad oma elukeskkonda. Peamine takistus on loomulikult isikud, kes on omanikuks vaid formaalselt ja tegelikult ei täida oma igapäevaseid omanikukohustusi. Selle probleemiga seisavad silmitsi eelkõige need kohalikud omavalitsused, kust on toimunud väga ulatuslik väljaränne. Seetõttu ei saa korteriühistu ega kohalik omavalitsus probleeme lahendada, kuna neid omanikke ei ole võimalik kätte saada. Omandiküsimuse kontekstis on probleemi aruteludel leitud, et on vaja tellida see viidatud võrdlev õiguslik uuring ja selgitada välja, millised on võimalikud lahendused just nimelt selletüübiliste korterelamute puhul. See võrdlev uuring on tellitud, selle tulemused tulevad detsembri alguses ja lahendusettepanekud töötatakse nende alusel välja samuti detsembris.
Kolmas küsimus: "Õiguskantsleri aastaülevaates leiab mainimist ka kütteta korterelamute probleem. Õiguskantsler tunnistab, et olukorda, kus õigusaktides ette nähtud lahendused praktikas ei toimi, ei saa seadusandja ega valitsus tegevusetult pealt vaadata. Inimestel on õigus nõuda "tööriistu", mis ei eksisteeri vaid paberil, vaid mida saab ka päriselt kasutada. Millised on Teie hinnangul tänasel päeval need "tööriistad", mida saavad kütteta korterelamutes elavad inimesed probleemi lahendamiseks kasutada?" Oma 17. veebruari kirjas viitas õiguskantsler vajadusele võtta ammendavalt kasutusele kõik senised võimalused võlgnevuste tasumiseks ja alles siis uurida seadusmuudatuste tegemise võimalust. Sellest põhimõttest lähtuvalt on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium pöördunud soojus-, gaasi- ja elektriettevõtete, korteriühistute ja kohalike omavalitsuste poole. Pöördumises selgitas ministeerium ettevõtete, korteriühistute ja kohalike omavalitsuste õigusi ja kohustusi võlgnevustega tegelemisel. Samas andsime ülevaate võlgnevustega tegelemise võimalustest. Ühtlasi palus ministeerium esitada soojus-, gaasi- ja elektriettevõtetel andmed võlgnevuste ja võlgnevuste tõttu soojus-, gaasi- või elektrivarustuse katkestamiste kohta.

Esitatud andmetest selgus, et probleemi teravik, nagu eespool viidatud, asub eelkõige Ida-Virumaal, täpsemalt Ahtme, Jõhvi ja Kohtla-Järve ühendvõrgupiirkonnas. Saadud andmete alusel koondas ministeerium oma tähelepanu eelkõige just nimelt sellele piirkonnale, kus probleem on kõige pakilisem. Me saame täiesti aru, et kõige olulisem on tagada elanikele küte. Kohalike omavalitsuste, soojusettevõtte, korteriühistute ja ministeeriumi koostöö tulemusena oli nimetatud piirkonnas suvisest võlgnevusest, mis oli suurusjärgus 116 000 eurot, jäänud 1. novembri seisuga alles 13 000 eurot, kusjuures soojusvarustus on senistel võlglastel taastatud, enamikule koduomanikest on kaugküte praeguseks tagatud. See näitab, et paljudel juhtudel ei ole probleem mitte niivõrd tööriistade puudumises, kuivõrd eelkõige osapoolte teadmatuses, millised on üldse nende võimalused võlgnevustega tegelda.
Samas ei ole õige, kui võlgnevusi tasuvad korteriühistu teised, maksuvõimelised liikmed, ega ka nende tasumine riiklike toimetulekutoetuste abil. Ühel hetkel oleme siis olukorras, kus vajadus toimetulekutoetuste järele ületab võimekuse või maksujõulised elanikud otsustavad samuti mitte arveid tasuda, mis omakorda viib kriisi eskaleerumiseni. Kuna probleem on tõsine ja see võib eskaleeruda, leiame, et tuleb välja töötada kriisiplaan, mis võimaldaks lahendada probleemi kestvalt. Lahendust vajab eelkõige ausate ja maksujõuliste koduomanike sihtgrupp. Need inimesed tahavad selles piirkonnas elada, kuna neil on seal töö, kodu ja kogukond ning neil on piirkonnaga tekkinud ka emotsionaalne side.
Esile on toodud fakt, et suuresti on probleemi põhjuseks demograafiline olukord. Riik või kohalik omavalitsus ei saa laiutada käsi ja anda edasi sõnumit, justkui piirkondadest, kust on toimunud suur väljaränne, oleks kõigil ratsionaalne ära kolida. Paraku pean tõdema, et just sellise sõnumiga esinevad elamupoliitilistel aruteludel sageli paljud huvigrupid ja kinnisvaraarendajad. Olukorras, kus elanikud soovivad asulas edasi elada, tarbida kohalikke teenuseid ning luua lisandväärtust ja on potentsiaali, et ka nende järeltulijad elavad tulevikus samas piirkonnas, tuleb luua eeldused olemasoleva elamufondi püsimiseks ja elutähtsate teenuste toimimiseks.
Kas ma saan aega juurde, et ma saaksin ka neljandale küsimusele vastata?

17:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Austatud minister! Teil on võimalus arupärimisele vastamist jätkata, kui teile on saalist küsimusi esitatud. Ja küsimusi on. Martin Repinski, palun!

17:59 Martin Repinski

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Mul on üks täpsustav küsimus. Kas ma sain õigesti aru, et see töörühm, mille peale eelmisel aastal nii palju loodeti ja kes pidi selle probleemi lahendama, on ainult ühe korra kokku saanud ja siis tehti selline ettepanek, et sinna kutsutakse ka teiste ministeeriumide esindajad, aga tegelikult rohkem koosolekuid sellel töörühmal ei ole olnud? Või ma eksin?

18:00 Ettevõtlusminister Liisa Oviir

Aitäh! Selle töörühma üks töömeetoditest on tõesti koosistumine, aga sageli ei ole see kõige tõhusam töövorm. Koosistutud aja jooksul pandi kokku teatud tööplaan. Sellele, et käidi koos, järgnes kirjade saatmine gaasi-, elektri- ja kaugkütteettevõtetele. Hiljem kaasati veel Sotsiaalministeerium ja Rahandusministeerium ning toimus n-ö laiendatud koosolek. Samamoodi saadeti kirjad Eesti Linnade Liidule ja Eesti Maaomavalitsuste Liidule, kohalikele omavalitsustele. Sellele järgnes töörühma koosolek, kus jõuti seisukohale, et tuleb tellida selline analüüs, mis ütleks, millised võiksid olla pikemaajalised lahendused nii juriidilises mõttes kui ka sisuliselt, tööriistade mõttes. Pärast seda telliti uuring. Siis otsustati kaasata ka Siseministeerium, just selle eesmärgiga, et nad aitaksid kriisiplaani koostamisel. Seda käidi õiguskomisjonile ja majanduskomisjonile tutvustamas ning suheldi Justiitsministeeriumiga. Nii et tegelikult on tehtud päris palju, aga kogu töörühm on füüsiliselt praeguseks kokku saanud kolmel korral.

18:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud minister! Suulisele küsimusele vastamise raames on teil võimalik vastata ka vastamata jäänud neljandale kirjalikule küsimusele. Olga Ivanova, palun!

18:02 Olga Ivanova
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Austatud minister! Mul on kaks küsimust. Te mainisite oma vastuses, et kohalik omavalitsus ega ka keegi teine ei peaks inkassofirmat mängima. Kahjuks on praeguses olukorras see inkassofirma või võlgade sissenõudja ju MTÜ, korteriühistu. Minu meelest ei ole ka see päris õiglane. See ei tööta, kuna korteriühistutel pole võimekust, et nad leiaksid kas või Venemaalt Vene kodaniku üles ja nõuaksid selle võla temalt sisse. Te mainisite elektriettevõtteid. Nendega on inimestel ju otseleping või siis on korteriühistul võimalus valida, kas sõlmitakse otselepingud või kollektiivne leping. Mispärast ei võiks tulusaaja olla see, kes võlgu sisse nõuab? Kas te olete seda arutanud?

18:03 Ettevõtlusminister Liisa Oviir
Aitäh! Nagu te õigesti nimetasite, see probleem on väga mitmekihiline. Seetõttu ei saagi lahendused olla ainult juriidilised ega ainult praktilised, vaid on vaja sellist head komplekti mõlemast poolest. Üks probleem on see, et meie elamufondist on vaid 4% kohalike omavalitsuste käes. Me näeme maju, kus elanikud on jäänud vaid üksikutesse korteritesse, ja need inimesed, kes seal elavad, ei suuda maksta kinni kogu selle maja võlgnevusi. Selle tõttu lülitatakse see maja välja kas elektri- või soojusvõrgust. On vaja juriidilisi võimalusi, et need inimesed saaks tõsta ühte hoonesse, mida oleks võimalik ülal pidada. Samas on ka vaja, et kohalikul omavalitsusel tekiksid sellised pinnad, kuhu neid inimesi saaks tõsta. Üheks lahenduseks võikski olla üürimajade programm. Kui inimesel on võimalus elada korteris, mis talle kuulub, kuid kus näiteks kütet ei ole, ja on võimalus, et kohalik omavalitsus pakub talle elamispinda, küll üüripinda, aga tänapäevases hoones, kus on küte olemas, siis ma arvan, et väga paljud inimesed valiksid selle teise variandi. Praegu on probleem selles, et kohalikel omavalitsustel ei ole seda võimekust, sest neil ei ole sellist elamufondi. Samas on need inimesed omamoodi sundseisus, sest väga paljudes sellistes majades puudub korteril igasugune väärtus. See on kõige suurem probleemikoht, mispärast ka korteriühistutel on väga keeruline algatada sundvõõrandamist, sest sundvõõrandamise protsess samamoodi maksab midagi, aga sellise korteriomandi võõrandamisest ei saa mitte mingisugust tulu.
Tegelikult on olemas ka üks selline meede, mida väga sageli küll ei teata: see on õigus omandist riigi kasuks loobuda. Ütleme ausalt, et see on üha enam populaarsust kogunud. Praegu loobutakse korteriomandist riigi kasuks kolmel-neljal korral kuus, aga see jällegi omamoodi süvendab seda probleemi. Riigil tekivad üksikud korterid, mis asuvad nendes majades, kus mitte mingi süsteem ei toimi. Seetõttu ma usun, et tuleb leida juriidilised lahendid kohalike omavalitsuste jaoks, mis oleksid nende tööriistakastis ja mida nad saaksid reaalselt kasutada. Õiguslik kaitse, see, et 90 päeva kõige külmemal ajal on inimene kaitstud, on väga oluline. Kuna praeguseks enam võlgu ei ole, siis me võime öelda, et see talv on nendel inimestel enam-vähem üle elatud. Aga kui tekiksid üürielamud, siis saaks kohalik omavalitsus vajaduse korral pakkuda neile inimestele väärikat elamispinda.
Kasutan siin võimalust öelda, et riigieelarve järgi läheb algaval aastal üürielamute projekti 2,5 miljonit eurot riigi raha ja alates ülejärgmisest aastast on selleks eelarves 5 miljonit. Aga üürielamute programmi tutvustan ma hea meelega eraldi novembri lõpus, kui see meede on täielikult valminud. Selle kese, mis on väga oluline, on see, et programm on mõeldud eelkõige ettevõtluse arendamiseks töökohana atraktiivsetele, kuid kinnisvaraturu mõttes mahajäänud keskustele. See tähendab, et me kindlasti ei hakka ehitama maju tühjenevate majade asemele, vaid see töö toimub ikkagi koostöös kohaliku omavalitsusega seal, kus on töökohad, aga ei ole inimesi kuskile majutada. See on eelkõige mõeldud sellise meetmena. Aga loomulikult on olemas ka rekonstrueerimistoetus, mida saab taotleda ja mis samuti aitab neid probleeme lahendada.

18:07 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Dmitri Dmitrijev, palun!

18:08 Dmitri Dmitrijev
Aitäh! Lugupeetud proua ettevõtlusminister! Te ise ütlesite, et Ida-Virumaa korteriühistute võlgnevustega seotud probleemid on palju ulatuslikumad ja keerulisemad. See on osaliselt tingitud sellest, et suur hulk kortereid kuulub kolmandate riikide kodanikele, suures osas Venemaa Föderatsiooni kodanikele. Kahjuks peame tunnistama, et lähtudes rahvusvahelisest eraõigusest ning Eesti Vabariigi ja Venemaa Föderatsiooni vahel sõlmitud lepingust, mis puudutab õigusabi ja õigussuhteid tsiviil-, perekonna- ja kriminaalasjades, peavad meie korteriühistud selleks, et nõuda

võlglaselt võlg sisse, pöörduma Venemaa Föderatsiooni kohtutesse. Kuivõrd see võrdlev õiguslik uuring, mille on tellinud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, puudutab rahvusvahelisi nüansse? Kohalikul omavalitsusel ei ole piisavat võimekust ja alati ei hakata omandist ka näiteks riigi kasuks loobuma.

18:09 Ettevõtlusminister Liisa Oviir
Aitäh! Me alustasime sellest, et selgitasime üle Eesti välja, milline see probleem on. Tulemus oli see, et me saime aru, et probleemi teravik on Ida-Virumaal, eelkõige Ahtmes, Jõhvis ja Kohtla-Järvel. Loomulikult oleme aluseks võtnud selle konkreetse piirkonna õiguslikud probleemid, sh omandi rahvusvahelise tausta. Sealt tulenevad eelduslikult ka lahendused, mida me saaksime oma riigis probleemi lahendamiseks kasutada.

18:09 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Valeri Korb, palun!

18:09 Valeri Korb
Aitäh! Lugupeetud ettevõtlusminister! Väga tore, et see töörühm on moodustatud ja töötab. Alustada oleks olnud vaja küll juba viis aastat tagasi, aga parem hilja kui mitte kunagi. Te räägite palju nendest kohtumistest, mis sel töörühmal omal ajal olid, kui Siseministeerium ja teised ministeeriumid teil külas käisid. Aga kas teie isiklikult olete käinud või on selle töörühma inimesed käinud kohalikes omavalitsustes Ida-Virumaal või mõnes teises maakonnas?

18:10 Ettevõtlusminister Liisa Oviir
Mina isiklikult ei ole selle konkreetse teema raames kuskil käinud. Ma olen käinud riigisisestel visiitidel ja minu teine visiit oli Ida-Virumaale. Kuna ma olen töötanud seitse aastat Jõhvis, siis ma olen selle piirkonna spetsiifikaga suhteliselt hästi kursis. Aga seal on käinud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ametnikud, samamoodi on seal käinud õiguskantsler ja tema büroo inimesed. Väga sageli oli nii, et me andsime väga praktilist sisendit, mida tuleb teha, millised võimalused on ja kust saaks alustada selle probleemipuntra lahendamist. Nii et töö on kogu aeg käinud paralleelselt kahe asjaga: üks on see, et me peame leidma pikaajalise lahenduse, ja teiseks oli meil vaja enne suure talve tulekut jõuda selleni, et ei oleks ühtegi maja, kus on soojus välja lülitatud. Sellest võidujooksust me väljusime võidukalt, praegu neid maju ei ole ja võlg on 116 000 eurost vähenenud 13 000 euroni. Nii et selle lühiajalise eesmärgi, mille töörühm oli endale seadnud, me saavutasime. Aga nüüd on vaja ka pikaajalist lahendit, et me teaksime, kuidas tulevikus taas korduda võivaid protsesse suunata nii, et me ei oleks igal aastal vastu talve samas positsioonis.

18:12 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh, lugupeetud minister! Teile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun kõnepulti Martin Repinski!

18:12 Martin Repinski
Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Austatud kolleegid! Nagu praegu ettevõtlusminister väga õigesti ütles, oleks vaja rohkem ja võimalikult palju koostööd korteriühistu ning teenusepakkuja, riigi ja omavalitsuse vahel. Kindlasti on võimalik neid juhtumeid lahendada, kindlasti on riigil võimalik omalt poolt määrata näiteks mõni jurist, kes hakkaks kohapeal käima ja nende probleemidega tegelema.
Aga eelkõige peaksime meie seda probleemi lahendama. Muidu ei saa ma aru, mille jaoks me üldse siin istume, kui me selle asemel, et seadusi muuta, hakkame pakkuma, et tehke rohkem koostööd, muutke midagi jne. See puudutab muidugi rohkem Riigikogu liikmeid, mitte ministrit. Aga samas, valitsuse seisukohast lähtudes see seadusmuudatus eelmisel aastal tagasi lükatigi. Ma olen võib-olla liiga naiivne inimene, aga kui Michal lubas, et nüüd see tehakse ära ja järgmisel aastal mingit probleemi ei teki, siis ma hakkasingi seda uskuma. Täna me näeme, jah, et VKG tuli vastu ja käitus nagu sotsiaalselt vastutustundlik ettevõte. See on muidugi väga positiivne, et meil selliseid ettevõtteid on ja VKG niimoodi käitub. Aga riik peabki minu arust inimestele kindlustama, et neil ei oleks vaja mõelda, mis järgmisel

aastal saab, ega oleks vaja muretseda selle pärast, kas järgmisel aastal nende majas on küte või mingi muu asi, näiteks elekter või vesi. See peab olema loomulik.
Vaatame ajalugu, mida on lahenduse leidmiseks tehtud. Lugupeetud minister ütles, et seadust on muudetud ja muudetud on tarbijale positiivses suunas. Konkreetselt, kui ma ei eksi, tegeles sellega Urmas Reinsalu. Seadusmuudatuse positiivsus seisnevat selles, et nüüd ei tohi talvel kortermajadest keskkütet välja lülitada. Ausalt öeldes, mingit positiivset liikumist ma selles ei näe. Jah, idee oli hea. Ma usun, et valitsuse ja Riigikogu idee tol korral oligi see, et inimestel oleks aasta ringi või vähemalt talvel korteris soe ja kaugkütet ei saaks välja lülitada. Kuid tegelikult oli see seadus natuke valesti koostatud. Nüüd lülitatakse kaugküte lihtsalt suvel välja, mis sest, et 90 päeva antakse ette teada. Isegi kui 190 päeva oleks vaja ette teatada, ei muudaks see lõpptulemust. See ei muudaks seda, et tegelikult on siiamaani olemas kortereid, kus ei ole kaugkütet. See, et sellel aastal on probleem niimoodi pehmelt lahendatud, ei tähenda, et järgmisel aastal seda probleemi ei teki.
Miks ma seda kõike siin räägin? Ma lihtsalt väga loodan, et siis, kui me jälle tuleme selle seadusmuudatusega – aga me tuleme kindlasti sellega jälle sellel talvel –, Riigikogu toetab seda. Ma loodan väga, et seda toetab rohkem Riigikogu liikmeid, kui praegu saalis istub. Aitäh!

18:16 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Olga Ivanova, palun!

18:16 Olga Ivanova
Austatud kolleegid! Peab tunnistama, et see probleem ei ole alguse saanud eelmisel talvel ega sellel talvel, vaid see probleem hakkas tekkima juba kümme aastat tagasi. Minu hea kolleeg Valeri Korb on seda mitu korda siin saalis ka tõstatanud. Aga kahjuks või õnneks me alles nüüd kuuleme, et nii õiguskantsler on sellega tegelnud kui ka ministri juures on moodustatud töörühm ja vähemalt tellitakse uuring. Võib-olla annab see uuring ka päris mitu vastust, mida teha kriisiolukorras. Aga vastab tõele, et see on kompleksne probleem ja siin peabki vaatama päris mitut seadust. Minu arvates tuleb vaadata kaugkütteseadust, kindlasti korteriomandiseadust ja korteriühistuseadust ning võlaõigusseadust.
Ma oma küsimuses ka rõhutasin, et pole aru saada, mispärast ainult korteriühistu peab olema see, kes vastutab võlglaste eest ja nõuab võlgnikelt seda võlga sisse, ja miks me ei räägi sellest, et on olemas see firma, kes saab kasu ja kes on tunduvalt võimekam kui see vaene MTÜ, korteriühistu, kust pooled elanikest on kas Venemaale kolinud või Soome tööle läinud ega maksagi arveid. Miks just see kasusaaja ei võiks olla võlgade sissenõudja? Varem see süsteem töötas, see seadus muudeti ära ja nüüd oleme olukorras, kus vaene MTÜ, mille eesmärk on hallata ja hooldada korteriühistu mõttelisi osi, tegeleb hoopis selliste globaalsete asjadega, mis puudutavad iga elaniku rahakotti.
Asja teine külg on see, et MTÜ-l on kohtusse minna ülikeeruline. Kui me vaatame Ida-Virumaa vaatevinklist, siis näeme, et igas kortermajas on päris mitu korterit Venemaa kodanike omandis. Kohtla-Järvel oli ka selline juhtum, et mindi küll kohtusse, aga hagi ei võetud menetlusse, kuna see puudutas kolmanda riigi kodanikku. Kohtus öeldigi, et tuleb minna, ma ei tea, Kaliningradi või Peterburi, otsida see inimene üles ja nõuda läbi Venemaa kohtu seda võlga tagasi. Minu meelest on see täiesti jabur olukord. Kindlasti ei ole MTÜ võimeline sellega hakkama saama. Peale selle tasub mainida seda, et nagu te mäletate, on meie hea kolleeg Mihhail Stalnuhhin päris mitu korda, kokku 13 korda, tulnud välja ettepanekuga nende vaeste suvilate kohta, mis asuvad Narva-Jõesuus ja mida ei tohi mittekodanikud müüa mittekodanikele, kuigi neil on alaline elamisluba. Nüüd me oleme aga olukorras, kus terve linn on hädas sellega, et pooled korteriomanikest on ilma elamisloata Venemaa kodanikud. Võib-olla neil nüüd muidugi on elamisluba, kuna omand on olemas.
Kolmandaks tuleb kindlasti rääkida võlaõigusseadusest. Praegu puudub mehhanism, kuidas korteriühistud üldse saaksid võlgnikke mõjutada, kuna nad ei ole lõpptarbijad, vaid nad on vahendajad, aga ikkagi jääb kogu kollektiivne vastutus nende õlgadele. Ma arvan, et selle raames tasub vaadata Kiviõli näidet, kus omandi vastu anti eraomand: inimesele pakuti eraomandiks korterit selles majas, kus oli küte sees, ja maksti ka kompensatsiooni, et ta saaks seda eluruumi enda jaoks kohandada. See on kindlasti õiglasem sellest, kui inimesele pakutakse lihtsalt üürikorterit. Ma arvan, et enamikus kohalikes omavalitsustes on võimalik mingisugust üürikorterit pakkuda. Aga kes jätab maha oma omandi, mida saab ka pärandada? Miks peaks inimene seda tegema? Aitäh!

18:21 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Valeri Korb, palun! 5 + 3 minutit.

18:22 Valeri Korb

Head kolleegid, aitäh, et me saime sellest teemast täna siin suures saalis rääkida! Üldiselt olen ma uhke, et ma elan Eestis. Proua minister! Meil on nii suur riik, et ausalt öeldes käivad ministrid nii harva Ida-Virumaal, üks kord kahe aasta jooksul vist oli seal valitsuse istung. Ma küsisin teilt, kas te olete isiklikult kuskil kohalikus omavalitsuses kas linnapea või volikogu esimehega rääkinud. Ma saan aru, et kõige tähtsamad asjad me püüame lahendada Tallinnas, aga ma usun, et see on Ida-Virumaa probleem, see on tänasel päeval nagu visiitkaart. Laisad on olnud ainult ajakirjanikud, kes ei ole kirjutanud sellest probleemist Kohtla-Järvel ja teistes kohalikes omavalitsustes, mis on meie piirkonnas. Aga seda teemat ei pea mitte siin arutama, vaid peab sinna minema ja kohtuma inimestega, kes teavad seda probleemi. Nendega peab rääkima.
Minu meelest on väga tore, et on moodustatud töögrupp. Me homme vaatame, kuidas Riigikogu suhtub meie ettepanekusse, et valitsus arutaks seda teemat. Aasta alguses oli juba üks kord see suur plokk küsimusi siin arutlusel. Siis ütlesid kõik ei, sellega ei ole vaja edasi minna. See küsimus visati kuhugi nurka. Aga ma usun, et töögrupp oleks see sild, mis tooks selle asja esile ja siis saaks ükskord sellega ühele poole.
Minu isiklik arvamus on see, et valitsus peab hoolega seda küsimust vaatama, sest kõige tähtsamad asjad said tehtud 1994., 1995. ja 1996. aastal, kui see korteriühistute loomise protsess päris kõvasti käis. Kui tehti esimesed põhikirjad, juba siis said sinna sisse need kõige suuremad äpardused, mis nüüd on inimestele kõige keerulisemad. Me peame rääkima otselepingutest. Kui inimene ostab soojust, siis ta peab otselepingu alusel selle eest maksma. Korteriühistu MTÜ kujutab endast ühte küsimuste plokki ja teine küsimuste plokk kajastab korteriomaniku suhet selle firmaga, kes müüb soojust. Ma usun, et neid asju peaks tõsisemalt arutama.
Kui me räägime probleemidest, siis Kohtla-Järvel on probleemiks korteriturg. Oli juttu sellest, et mõned aastad olid niisugused, kui ärimehed ostsid viis-kuus korterit, siis läksid Ida-Virumaalt ära ja tänasel päeval seisavad need korterid tühjalt. Kui me hakkame neid küsimusi läbi vaatama, siis selgub, kui ausalt rääkida, et paljud nendest korteritest on riigi omandis. Keegi täpselt tänasel päeval ei tea, riik ei ütle, kui palju selliseid kortereid on ühes või teises omavalitsuses. See on ka üks küsimus, millele töögrupp peaks vastama.
Kui meil ei hakka puhuma uued tuuled töökohtade loomisega seoses, siis me istume veel mitu korda siin saalis või istutakse valitsuses või kohalikes omavalitsustes ja arutatakse sedasama probleemi. Tulge appi kohalikule omavalitsusele töökohtade loomisel! Te unustate, mida tähendavad Ida-Virumaal tühjad korterid. Turg eksisteerib Pärnus, Tallinnas, Tartus ja mujal. Meil ei ole töökohti. Tallinna elanike arv on 430 000. Inimesed tulevad siia, sellepärast et siin on töökohad. Mina arvan, et teie ülesanne, proua minister, ongi luua töökohti. Aitäh!

18:26 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Kas minister soovib sõna võtta? Ei. Oleme kuuendale arupärimisele vastamise lõpetanud.

---

7. 18:26 Arupärimine Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse tegevuse kohta (nr 267)

18:27 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme tänase viimase arupärimise juurde. See on Riigikogu liikmete Erki Savisaare, Märt Sultsi, Kersti Sarapuu, Valeri Korbi, Jaanus Karilaidi, Enn Eesmaa, Dmitri Dmitrijevi, Siret Kotka ja Tarmo Tamme esitatud arupärimine Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse tegevuse kohta. Arupärimine on esitatud ettevõtlusminister Liisa Oviirile. Palun arupärijate nimel kõnepulti Erki Savisaare!

18:27 Erki Savisaar

Lugupeetud kaasvõitlejad! Austatud minister! Kõigepealt lubage mul arupärijate nimel tänada ministrit selle eest, et ta otsustas niivõrd kiiresti tulla sellele arupärimisele vastama. See on tõesti midagi erakordselt positiivset.

Milles siis küsimus? EAS peab toetuste andmisel ning ka tagasinõudmisel lähtuma võrdse kohtlemise printsiibist ning kõiksugu skeemitamine on täiesti lubamatu. Aastatel 2004–2006 pakkus EAS turismi edendamise meedet, mille käigus rahuldati 48 taotleja avaldused. Üks toetuse saajaid oli president Toomas Hendrik Ilvesega seotud OÜ Ermamaa, millele EAS otsustas eraldada üle 190 000 euro. Projekti tulemusena pidi valmima avalikuks kasutamiseks mõeldud kultuuri- ja puhkeobjekt. EAS andis raha teadmisega, et projekti tulemusena valmib see objekt, kuid me teame, et objekt küll valmis, kuid seda ei hakatud sihtotstarbeliselt kasutama.
Kui Toomas Hendrik Ilves valiti presidendiks, siis peatati Ermamaa soovil ajutiselt majutus- ja turismiteenuste osutamine avalikkusele, kuid kogu aeg anti signaale, et peale presidendi ametiaja lõppu nende teenuste pakkumist jätkatakse ja see investeering saab sihtotstarbelise kasutuse. Nüüd me teame, et nii ei läinud. Ajutine otsus teenuseid mitte pakkuda muutus püsivaks, raha aga Ermamaa mingil põhjusel tagastama ei pea. Küsimus ongi, miks. Meie hinnangul ei saa sellist skeemitamist lubada mitte kellelegi ning me loodame, et ettevõtlusminister selgitab EAS-i otsuse tagamaid. Meile teadaolevalt on seni kõik ülejäänud ettevõtjad, kes ei ole suutnud projekti eesmärki täita, pidanud maksma tagasi kogu toetuse. Oleksime oodanud samasugust käitumist ka OÜ-lt Ermamaa.
Seda skeemitamist on märganud ka Euroopa Komisjon, kes on küll pisut leebem, ning on leidnud, et selles olukorras oleks olnud õige küsida tagasi 90% toetusest, mitte 100%. Kuid EAS küsis tagasi vaid 10%. Ka Riigiprokuratuur on öelnud oma seisukoha, et EAS tõlgendas õigusakte valesti. Kes selliste otsuste eest vastutab? Ootame ettevõtlusministrilt selgitusi, kuidas kujunes OÜ-lt Ermamaa toetuse tagasinõude summaks just 10% eraldatud toetusest. Kas tegemist oli euroraha väärkasutamisega? Oma ametiajal taotles president Ilves sõnades alati läbipaistvat ja ausat poliitikat. Me soovime samasugust läbipaistvust ja ausust näha ka tegudes. Ma palun ministril meie küsimused ette lugeda ja seejärel neile vastata! Aitäh!

18:31 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Palun arupärimisele vastama ettevõtlusminister Liisa Oviiri!

18:31 Ettevõtlusminister Liisa Oviir

Alustan siis küsimustele vastamist. Esimene küsimus: "Palun täpsustage, kui suurel määral olid kõnealuse meetme kaudu toetusteks jagatavate rahaliste vahendite aluseks Euroopa Liidu struktuurifondide vahendid! Kui palju taotlusi ei rahuldatud?" "Eesti riikliku arengukava Euroopa Liidu struktuurifondide kasutuselevõtuks – ühtne programmdokument 2004–2006" meetme 2.4 "Turismi arendamine" osade "Turismi tootearendus ja turundus" ning "Eesti kui reisisihi tuntuse suurendamine" raames toetati kõigepealt turismiettevõtete turundustegevusi, nn pehmeid tegevusi, ja turismitoodete arendust, mis tähendab investeeringuid. Meedet rahastati kogu ulatuses Euroopa Liidu struktuurifondide vahenditest, millele lisandus vähemalt 50% suurune toetusesaajate omafinantseering, Tallinnas või Harjumaal tehtud investeeringu puhul pidi omafinantseering olema vähemalt 60%. Turismi tootearenduse ja turunduse programmi raames esitati kokku 153 taotlust, millest rahuldati 44, st ligi 30% taotlustest. See on tavapärane praktika ka EAS-i vahendatavate teiste Euroopa Liidu toetusmeetmete puhul. Tootearenduse valdkonnas esitati kokku 98 taotlust, millest esimeses voorus rahuldati üheksa (kogusummas 3,38 miljonit eurot) ja teises voorus seitse (kogusummas 2,81 miljonit eurot).
Teine küsimus: "Kui tavaline on, et EAS küsib ebaotstarbeliselt kasutatud toetused tagasi osaliselt, või on OÜ Ermamaa puhul tegemist pretsedendiga?" Toetuste tagasinõudmisel lähtub EAS õigusraamistikust. Perioodi 2004–2006 struktuuritoetuse seaduse § 26 lõige 1 käsitleb seda, millal võib teha otsuse toetuse osalise või täieliku tagasinõudmise kohta toetuse saajalt. See on võimalik juhul, kui ilmneb, et toetust on kasutatud mitteabikõlblike kulude hüvitamiseks; kui ilmneb asjaolu, mille korral taotlust ei oleks rahuldatud; kui toetust ei ole kasutatud ettenähtud tingimustel; kui toetuse saaja suhtes on algatatud likvideerimis- või pankrotimenetlus; kui ilmneb, et projekti eesmärkide saavutamine ei ole võimalik või projekti elluviimise tähtaegu ei ole järgitud; kui taotluse rahuldamise otsus on vastavalt käesoleva seaduse § 20^2 lõikele 4 tunnistatud kehtetuks; kui ettekirjutus on jäetud tähtajaks täitmata; kui toetuse saaja ei ole täitnud talle käesoleva seadusega või selle alusel antud õigusaktidega pandud kohustusi. Need on juriidilised alused.
Kui ilmneb mõni eelnimetatud toetuse tagasinõudmise otsuse tegemise aluseks olev asjaolu, mille tulemusena tekkinud kahju suurust ei ole võimalik hinnata või kui selle hindamine oleks ebamõistlikult

aja- või ressursimahukas, kuid esineb põhjendatud oht, et täitmata jätmine tõi kaasa kahju, siis nõutakse toetus tagasi sõltuvalt rikkumise raskusest, vastavalt kas 2%, 5%, 10% või 25% tegevusele või tegevuste kogumile eraldatud toetusest, sõltuvalt asjaolude mõjust kulu abikõlblikkusele. EAS lähtub tagasinõude otsuse tegemisel sellest, kas toetuse kasutamisel tekkinud kahju on võimalik reaalselt hinnata või mitte. Kui kahju on hinnatav, siis nõuab EAS toetuse tagasinõudmise määruse kohaselt üldjuhul tagasi kogu mitteabikõlbliku toetuse. Kui EAS otsustab, et finantskahju ei ole hinnatav või see hindamine on ebamõistlikult keeruline, kaalub EAS projektiga seotud asjaolusid ning nõuab toetuse tagasi toetuse tagasinõudmist käsitlevatest õigussätetest lähtudes. Näiteks, hankega seotud rikkumiste korral seab toetuse tagasinõudmise määrus konkreetsed osalised tagasinõudemäärad.
Võttes aluseks kogu perioodi (2004.–2006. aasta) tagasinõuded, on kokkuvõte järgmine. Kokku tegi EAS kõigi meetmete puhul (siin ei peeta silmas mitte ainult turismitoetusi, vaid ka ettevõtlustoetusi) 137 tagasinõudeotsust, sh oli 53 projekti tagasinõue 100%, 18 projekti tagasinõue 25–100%, 11 projekti tagasinõue 10–25% ja 16 projekti tagasinõue 1–10%. Oli ka 39 projekti, mille puhul tagasinõude suurus jäi alla 1% väljamakstud toetusest. Seega võib kokkuvõtlikult öelda, et 71 tagasinõuet olid suuremad kui 25% ja 66 väiksemad kui 25% väljamakstud toetusest. EAS-i praktika on olnud, et nn täistagasinõue esitatakse enamasti starditoetuse projektide puhul (starditoetusi makstakse valdavalt riiklikust rahast), kui toetuse saaja sai raha kätte, aga ei esitanud lõpparuannet. Ka juhul, kui lõpparuanne küll esitati, kuid hiljem selgus, et ettevõte ei tegutsenud, likvideeriti või läks pankrotti, on EAS esitanud täistagasinõudeid. Rahandusministeeriumi juhendis "Toetuse abil soetatud vara sihipärase kasutamise kohustus ehk kestvuse nõude kohaldumine programmiperioodidel 2007–2013 ja 2014–2020" selgitatakse, et kuna tagasinõue peab olema proportsionaalne, siis tagasinõude tegemisel tuleb muu hulgas arvestada toetuse saaja tegutsemisvaldkonda, hoolsuskohustuse sisu, sh loomulikku kadu, ja hoolsuskohustuse täitmist vara säilitamise tagamisel. Sama juhend annab õiguse ka haldusakti täitmine peatada. Seda peatamist kohaldatigi OÜ Ermamaa puhul.
Kolmas küsimus: "Palun selgitage, kuidas kujunes OÜ Ermamaalt toetuse tagasinõude summaks 10% projektile eraldatud toetusest." OÜ Ermamaa puhul võttis EAS-i juhatus seisukoha, et finantskahju ei olnud võimalik hinnata, kuna projekti raames täideti ka presidendi ametisoleku ajal osaliselt meetme ja projekti eesmärke, samas ei olnud turismitalu avatud kõigile külastajatele. Eeltoodust tulenevalt rakendas EAS toetuse tagasinõudmisel õiguslikku alust, mille kohaselt ei olnud finantskahju hinnatav ning tagasinõude suurust sai hinnata 5–25%-ga väljamakstud toetuse summast.
Tagasinõudeprotsendi suuruse määramisel kaalus EAS järgmisi asjaolusid. Toetuse saaja täitis projektis toodud peamist eesmärki, milleks loeti ehitise tähtaegset valmimist turismitaluks või konverentsikeskuseks mõeldud hoonena. Toetuse saaja täitis projektis toodud toetuse alusel saadud vara sihipärase kasutamise kohustust 17 kuud. Vara sihipärase kasutamise kohustus peatus, kui Toomas Hendrik Ilves oli kaks ametiaega Eesti Vabariigi president, s.o kokku kümme aastat. Kogu selle aja vältel täitis toetuse saaja osaliselt vara sihipärase kasutamise kohustust, st võõrustas talus külalisi. Arvestati ka seda, et tegemist oli ainulaadse olukorraga, mida oli raske kui mitte võimatu teiste projektidega võrrelda, sest siin tuli silmas pidada presidendiametiga seotud julgeolekunõudeid ja muid kitsendusi. Arvestati, et pole võimalik teada, kui palju külastajaid oleks talus ülejäänud kuudel käinud, kui objekt oleks olnud sihipärases kasutuses ja seega avalikkusele avatud.
"Eesti riikliku arengukava Euroopa Liidu struktuurifondide kasutuselevõtuks – ühtne programmdokument 2004–2006" meetme 2.4 "Turismi arendamine" osade tingimused sätestasid, et tootearenduse toetuse raames toetatakse rahvusvahelist nõudlust omavate turismitoodete arendamist, mille puhul eeldatavasti lisanduvatest klientidest on vähemalt 60% välisturistid. Juhatus arvestas, et presidendi külalisteks aastatel 2007–2016 olid suures osas just nimelt välismaalased. Juhatus arvestas seda, et tegemist ei olnud pettuse või pahatahtlikkusega, ja ka seda, et projekti omafinantseeringu määr oli suur, 50% projekti maksumusest. EAS-i praegune praktika on selline, et kui mitteabikõlblik kulu on väljaarvutatav, rakendatakse selles osas korrektsiooni. OÜ Ermamaa kohta tehtud otsusest tuleneb üheselt, et juhatuse otsuse tegemisel võeti aluseks ka muid asjaolusid, st rikkumisest tekkinud finantskahju polnud võimalik hinnata, mille tõttu rakendati asjaolusid kaaludes rikkumise ulatusele ja raskusele vastavat protsendi alusel tehtud korrektsiooni, võttes aluseks juhatuse seisukohti eelnevalt loetletud asjaolude suhtes.
Neljas küsimus: "Teada on, et ülejäänud kolm toetuse saajat, kellele EAS sama meetme puhul tagasinõude esitas, pidid raha tagasi maksma täies ulatuses. Millised olid nende puudujäägid, et nad pidid toetuse täies ulatuses tagasi maksma?" Kokku on kõnealuse meetme raames esitatud

tagasinõudeid kuue projekti puhul, neist kolm olid turundustoetuse projektid ja kolm tootearendusprojektid. Tootearendusprojektide hulka kuulus ka OÜ Ermamaa projekt. Tootearendusprojektidest esitati tagasinõue AS-ile Otepää Golf, Ateena Maja OÜ-le ja OÜ-le Ermamaa. Otepää Golf läks pankrotti, toetuse abil soetatud vara müüdi enampakkumise korras edasi ja sihipärane tegevus jätkus, mistõttu otsustati toetust toetuse saajalt mitte tagasi küsida. Toetus arvestati struktuurifondide sulgemise raames mitteabikõlblikuks kuluks. Ateena Maja projektilt küsiti lõpuks toetuse kogumahust tagasi 12,5%, kuna projekt ei olnud projektiperioodi jooksul täies mahus valminud. Tegelikult ei vasta tõele see, nagu ülejäänud toetusesaajad oleksid toetuse 100%-liselt tagasi maksnud. Vastupidi, üks neist ei maksnud tagasi midagi, teine maksis 12,5%.
Viies küsimus: "Teie hinnangul, kas EAS tegi õige otsuse ja president Ilvesega seotud ettevõtet koheldi võrdselt võrreldes teiste toetuse saajatega või oli tegemist eurorahade väärkasutamisega?" Seda on väga keeruline sellest vaatenurgast hinnata. Esiteks oli tegemist perioodi 2004–2006 meetmega. See oli esimene struktuurifondide periood, mistõttu meetmete ülesehitused olid sellised esimesed katsetused. Teiseks on väga keeruline täpselt aru saada, mida mõtles EAS-i juhatus aastal 2012, kui nad selle otsuse tegid, sest selle kohta puuduvad täpsemad andmed, välja arvatud see, mis selles konkreetses otsuses kirjas oli. Selle ma lugesin ette. Minul ei ole põhjust teha nende kolme analoogse juhtumi põhjal järeldust, nagu president Ilvesega seotud ettevõtet oleks koheldud oluliselt teisel viisil kui teisi. Aga jällegi, valim koosneb kolmest ettevõttest, mistõttu on üldistust keeruline teha. Kas tegemist oli euroraha väärkasutamisega, ka seda on päris keeruline öelda, just nimelt selle tõttu, et valim on niivõrd väike. Samas tuleb öelda, et selline tagasinõue on riivanud paljude inimeste õiglustunnet, seda aga eelkõige selle tõttu, et seda konkreetset toetust ja tagasimakseprotsenti on võrreldud juba järgmiste perioodide toetuste ja tagasinõudeprotsentidega. Aitäh!

18:44 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud minister! Teile on küsimusi. Andres Ammas, palun!

18:44 Andres Ammas

Lugupeetav juhataja! Lugupeetav minister! Pöördun teie kui ministri ja juristi poole. Viimastel päevadel on ajakirjanduse vahendusel selgunud, et selle juhtumi kohta on tellitud mitmeid analüüse ja auditeid. Mulle teadaolevalt on olemas Rahandusministeeriumi audit, siis on olemas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tellitud audit Advokaadibüroolt Sorainen ja täna sai avalikuks, et EAS-i nõukogu on tellinud analüüsi KPMG-lt. Võib-olla on veel midagi. Vabandust, kui ma täpselt ei tea! Kas te võiksite – mitte väga pikalt, aga niimoodi kokkuvõtlikult – võrrelda, millised on nende järelduste põhilised erinevused?

18:45 Ettevõtlusminister Liisa Oviir

Aitäh! Tegelikult on tellitud kaks auditit, mis vaatlevad selle toetuse tagasinõude otsuseid aastatel 2012 ja 2016. Mina andsin EAS-i nõukogule suunise, et nad telliksid auditi välisaudiitorilt. Nad tellisid selle KPMG-st. Teise auditi tellis Euroopa Komisjoni algatusel auditeeriv asutus ehk Rahandusministeerium. Mõlemas auditis on kattuva küsimuse kohta tehtud järeldused ühed ja samad. Sellest, et ülesanded olid natuke erinevad, tuleneb põhiline vahe. Mõlemas ollakse aga ühel meelel selles, et aastal 2012 oli see otsus sellisel määral argumenteerimata, et väga keeruline on ütelda, kuidas jõuti just nimelt sellisele otsusele. Auditeeriva asutuse ehk Rahandusministeeriumi audit läheb kaugemale. Nemad ütlevad väga selgelt, et see otsus oli ekslik ja seda oleks tulnud 2016. aastal muuta.
Teie viidatud Advokaadibüroost Sorainen ei tellinud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium mitte tavapärast auditit, vaid pigem memo. Seal oli püstitatud küsimus, kas 2016. aastal oleks EAS-i juhatusel olnud võimalik muuta seda 2012. aastal tehtud otsust. Teine küsimus oli see, kas sellega, et 2016. aastal esitas EAS-i juhatus haldustoiminguna teatise OÜ-le Ermamaa, millega kinnistati 2012. aasta otsus 10%-lise tagasinõude kohta, on halvendatud võimalust uuesti pöörduda suuremaprotsendilise nõudega OÜ Ermamaa poole. Peale selle on EAS küsinud Soraineni büroo tehtud memo kohta oma õigusüksuse seisukohta. Minu arvamus on, et neid auditeid ja memosid võib jäädagi tellima. Ka ülesande või küsimuse püstitusest sõltub natuke see, mis tulemusele jõutakse. Minu praegune suunis nõukogule on olnud see, et nad vaataksid üle, mis on seis ja milline info on juba kogunenud, et nad keskenduksid sellele, kas praegu on õiguslikult võimalik teha OÜ Ermamaa kohta teist otsust. Kui seda otsust enam muuta ei ole võimalik, peavad nad menetluse käigus võimalikult muudetud otsuse hüvitama oma vaiete

fondist, just nimelt sellepärast, et klienti ei saa panna vastutama selle eest, mida haldusorgan on valesti teinud.

18:48 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Artur Talvik, palun!

18:48 Artur Talvik
Hea eesistuja! Hea minister! Te olite oma vastustes väga leebe ja ütlesite, et väga raske on leida, kus kohas see rikkumine on. Teisest küljest, auditid ütlevad, et rikkumisi on palju. Ka teie olete avalikkuse ees öelnud, et keegi peab kindlasti vastutama. Sellega, kui te ütlete, et keegi peab vastutama, te ütlete ju ka, et ikkagi on midagi väga põhjalikult rikutud. Te olete seda avalikult öelnud. Aga kes peab vastutama ja miks peab vastutama?

18:49 Ettevõtlusminister Liisa Oviir
Aitäh! Ma ei olnud selle protsessi juures siis, kui 2012. aastal see otsus tehti. Mul ei ole mingit teadmist, et 2012. aastal oleks see otsus olnud otseselt tingitud pahatahtlikkusest või selleni oleks jõutud korruptiivsel moel. Ei ole mõtet tegelda praegu enam edasi 2012. aasta otsuse eest vastutuse otsimisega, sest seda vastutust ei ole võimalik kindlaks määrata.
Minu arvates on oluline vaadata, kas protsessis on tehtud vigu sellel aastal, 2016. Kui ma vaatan avalikkuse reaktsiooni ja seda, milline negatiivne tähelepanu on saanud osaks EAS-i kliendile, siis ma tahan olla päris kindel, et see ei ole kuidagi seotud vigadega selle organisatsiooni ehk EAS-i juhtimises. Mulle tundub, et seda situatsiooni oleks võinud vältida, oleks saanud vältida ja oleks pidanud vältima. Praegu me oleme situatsioonis, kus avalikkuse väga suure tähelepanu ja pahameele osaliseks on saanud OÜ Ermamaa omanik, aga ka EAS organisatsioonina. Tegemist on aga organisatsiooniga, kes peaks Eestis ettevõtlust arendama ja toetama ning kelle kaudu liiguvad väga muljet avaldavad summad. Seda tööd ei ole võimalik teha, kui ei ole kredibiilsust.
Ma andsin täna ka nõukogule ülesande, et nad vaataksid üle, kas need otsused, mis on tehtud selle juhatuse ajal, on olnud õigustatud, kaalutletud ja läbi analüüsitud, kas klienti on koheldud väärikalt. Nad peaksid vaatama üle ka selle, kas organisatsioonis on tehtud vajalikud muudatused, et sellisel moel argumenteeritud otsuseid või tegelikult argumenteerimata otsuseid enam ei tehtaks. Samamoodi tuleb välistada selline olukord, nagu oli aastal 2012, kui protsess kestis tegelikult üsna pikalt ja mis suures piires möödus nii, et jälgegi pole maha jäänud. On vaja selgust, kas praeguseks on selline situatsioon välistatud, kas sisekord on tehtud ümber niimoodi, et selline situatsioon ei saaks korduda. Olen palunud nõukogul veel kord vaadata seda situatsiooni, teha oma järeldused ning siis teavitada nendest järeldustest ja võimalikest otsustest ka mind.

18:52 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Erki Savisaar, palun!

18:52 Erki Savisaar
Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Kuidas on võimalik, et üks selline otsus on üle nelja aasta sahtlis? Kui see otsus tehti aastal 2012, miks seda siis kohe ei esitatud OÜ-le Ermamaa, vaid tuldi sellega välja alles hiljuti? Aastal 2012 oleks saanud nende asjaoludega märksa sügavamalt tutvuda, sest kõik asjaosalised olid alles oma tollastel ametikohtadel. Kui otsus esitatakse neli või viis aastat hiljem, tekib üldse küsimus, mis mõtet sellel nõudel on. Võib ju öelda, et mõistlik aeg on möödas ja ei pea nagu midagi maksma.

18:53 Ettevõtlusminister Liisa Oviir
Aitäh! Konkreetse projekti kohta ütlen, et OÜ Ermamaa oli toetuse taotluse küll esitanud, aga selles kohas viibis meie president ja turvanõuete tõttu ei olnud seda võimalik avada avalikuks kasutuseks ning seetõttu esitas OÜ Ermamaa kahel korral selle perioodi jooksul taotluse projekti peatamiseks. Nii et see projekt on tegelikult 2007. aasta algusest kuni tingimuslikult 2017. aasta 1. jaanuarini peatatud.
2012. aastal esitati uus peatamise taotlus, sest Toomas Hendrik Ilves oli presidendiks tagasi valitud. Siis tehti ära otsus, mis kõigepealt aktsepteeris selle peatamise, aga tehti ka tingimuslik otsus tagasinõude

kohta, juhuks kui peale peatamise asjaolude äralangemist OÜ Ermamaa ei jätka selle hoone kasutamist turismitaluna. Mis oli tol hetkel see põhjendus, mispärast üldse tuli see protsent sinna sisse panna, seda ei ole väga hästi argumenteeritud. See oli minu hinnangul ebaadekvaatne. Aga selliselt see sinna pandi ja lisaks pandi sellesama otsuse põhjendavasse osasse, mitte resolutiivosasse, ka võimalus seda määra muuta.
Nüüd on küsimus, kas seda oleks saanud ja tulnud muuta aastal 2016. Tegelikult edastati see otsus, mis aastal 2012 tehti, ka OÜ-le Ermamaa ja tolleaegsele OÜ Ermamaa juhatajale. See kiri on välja läinud ja see on ka fikseeritud. OÜ Ermamaa on saanud selle otsuse kätte. Lihtsalt tollel hetkel oli omanik teine isik, mitte see, kes on omanik praegu. Sellest ongi võinud tekkida see arusaamatus. Uuesti esitati see otsus selle aasta augustis OÜ Ermamaa uuele omanikule.

18:55 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh, austatud minister! Rohkem küsimusi teile ei ole. Avan läbirääkimised. Artur Talvik, palun!

18:55 Artur Talvik
Hea eesistuja! Proua minister! Erki Savisaar, ärge minge ära! Teie olete küsimuste esitaja. Ei, sina võid minna küll. Tegelikult tahan ma kogu selle saaga tõsta järgmisele ja palju keerulisemale astmele. Me võime siin tükiks ajaks jääda vaidlema, kas ja kuidas mingi otsus on tehtud või miks see on niimoodi või naamoodi tehtud. Aga võib-olla olulisem sellest on see, et meie väikeses ühiskonnas, mis on demokraatlik ühiskond, eksisteerib selline n-ö privilegeeritute klass või poliitiline klass, kellele on lubatud justkui rohkem kui tavakodanikule. See on asi, mis õiglustunnet riivab, väga valusasti riivab. See kahjustab kõikide poliitikute mainet. See kahjustab ka poliitiliste otsuste tõsiselt võetavust. Minu arvates on miljoni dollari küsimus ikkagi see, millele pole vastust saadud: kas selle protsessi käigus toimus ka poliitilist mõjutamist? Kui poliitiline mõjutamine toimus, siis võtab see lugu kuritegeliku pöörde ja see on üks väga ebameeldiv lugu.
Aga EAS-ist rääkides tuleb öelda, et võib-olla palju olulisem probleem on see, et sellised n-ö raha jagamise kohad ja laiemalt ka riigiettevõtted on politiseeritud. Sellest ka praeguse valitsuskriisi taustal justkui palju räägitakse. Aga politiseerimisest räägitakse sellisest aspektist, justkui ainult siis, kui Riigikogu liige on mõnes nõukogus või kuskil raha jagamise juures, oleks see politiseeritud. Tegelikult on asi palju sügavam ja see puudutab kõiki koalitsioonierakondi, kes koalitsiooniläbirääkimiste viimases faasis hakkavad võidu mehitama neid n-ö tähtsaid kohti, kus raha jagatakse ja kus selliseid raha jagamise otsuseid tehakse. See on asi, millele peaks kõnealuse loo puhul rohkem tähelepanu pöörama. Selline käitumine, poliitiline oma meestele raha jagamise süsteem tuleks ühiskonnast välja juurida. Ma tean, et see on väga keeruline ja raske, aga me ei peaks enam targutama selle ühe konkreetse firma tagasimakstavate protsentide ja selliste asjade üle, vaid me peaksime keskenduma poliitilise kultuuri muutmisele kogu ühiskonnas.
Ma väga loodan, et see arutelu viiakse uuele tasandile ja sellist juttu, kes, kui palju ja kuhu maksis, jääb vähemaks. Siis ei saaks ka sellele arutelule ette heita, nagu see oleks väiklane. Tegemist ei ole väiklase teemaga, tegemist on väga tõsise teemaga. Lõpetuseks ütlen veel kord: ma loodan, et selle asja arutelul saabub tõesti uus tase. Aitäh!

19:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Kas minister soovib sõna võtta? Ei soovi. Arupärimisele vastamine on lõppenud. Kõikidele arupärimistele on vastatud.

---

8. 19:00 Vaba mikrofon

19:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Nüüd on kõigil Riigikogu liikmetel ning fraktsioonide ja komisjonide esimeestel võimalus peale haamrilööki registreeruda esinemiseks vabas mikrofonis. Kõnesoove ei ole. Istung on lõppenud. Kohtumiseni homme!

Istungi lõpp kell 19.00.